Муниципальное казенное общеобразовательное учреждение «Средняя общеобразовательная школа № 1» с. п. Старый Черек Урванского муниципального района,

Кабардино-Балкарской Республики

«Рассмотрено» «Утверждаю»	«Согласовано»	ШМО
кабард. языка и литературы	зам. дир. по УВР	Директор
рук. ШМО/Э.Г. Шокумова/	/3.А. Исакова /	А. С. Альборов
протокол № от «»2019г	«» 2019 г.	

Рабочая программа

Приказ № ____ от ____

учебного курса «Кабардинская-черкесская литература(родная). 5 класс»

Класс: 5

Уровень образования: основное общее образование

Срок реализации программы-19/20г.г. Количество часов по учебному плану: всего- 52ч./год; 1.5ч/неделю Рабочую программу составила Нагудова Аминат Ахмедовна, учитель кабардинского языка и литературы высшей категории

2019г.

1.Зыубзыху тхыгьэ.

5-нэ классым адыгэ литературэмк1э рабочэ программэр зэхэльхьа хъуащ Егъэджэныгъэмрэ щ1эныгъэмк1э КъБр-м и Министерствэм къищта автор гупым зэхигъэува «Адыгэ (къэбэрдей-шэрджэс) литературэмк1э 5-11-нэ классхэм папщ1э программэм» (Налшык, 2015) ипкъ итк1э, Багъ Н. А., Балэ Л. Ф., Агъырбэ З. Т. ятха «Адыгэ литературэ.Учебник-хрестоматие 5 класс» (Налшык: «Эльбрус», 2015) тхылъым тещ1ыхьауэ.

Программэм къыхэльыта нормативнэ тхыльхэр:

- 1. 2012 гъэм декабрым и 29-м къыдэк
Іа «Урыс Федерацэм зэрыщрагъаджэм теухуа» федеральнэ унафэ N 273-р
- 2. 2014 гъэм апрелым и 24-м КъБР-м къыщыдэкІа «Егъэджэныгъэм теухуа» республикэ унафэ N 23-р
- 3. 2011 гъэм мартым и 3-м Минюстым къищта Санитарнэ хабзэхэмрэ мардэхэмрэ 2.4.2.2821-10-р
- 4. УФ Егъэджэныгъэмрэ щ
Іэныгъэмк Іэ министерствэм 2010 гъэм декабрым и 17-м къищта Курыт щ
Іэныгъэм и къэрал пщалъэ № 1897
- 5. Егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ министерствэм 2015 гъэм декабрым и 31-м «Курыт щІэныгъэм и къэрал пщалъэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэнымкІэ» къищта унафэ № 1897-р
- 6. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм хыхьэ Старэ Шэрэдж къуажэ дэт кІэзонэ ІуэхущІапІэ «1-нэ курыт еджапІэм» и Зэрырагъаджэ планыр

7.Старэ Черек къуажэ дэт к
Іэзонэ ІуэхущІап Іэ «1-нэ курыт еджап Іэм» къищта «Зэрырагъаджэ программэхэм я зэхэгъ
эувэк Іэнумрэ ахэр къызэращтэнумрэ и хабзэр»

Рабочэ программэр сыхьэт 52-м къриубыдэу егъэджыным теухуащ, зы тхьэмахуэм и к1уэц1к1э сыхьэтрэ ныкъуэрэ хуэзэу.

Учебно-методическэ комплектыр:

Зэреджапхъэ, къагьэсэбэпыпхъэ тхылъхэмрэ тетрадымрэ

Багъ Н. А., Балэ Л. Ф., Агъырбэ З. Т.Адыгэ литературэ. Учебник-хрестоматие 5 класс Налшык «Эльбрус» 2010.

Ержыб А.Къу. Дерсхэм къыдэк 1 уэу къызэджапхъэ тхылъхэр зэрыт пособие,

5-8-нэ классхэм папщ1э. Налшык, 1997.

Хьэк1уащэ А.Хь. Адыгэ 1уэры1уатэ (еджак1уэхэм папщ1э). Налшык, 1992.

Егьэджак1уэм къигьэсэбэпыну щ1эныгьэ, методическэ лэжьыгьэхэр

Балэ Л.Ф. Изложенэхэмрэ сочиненэхэмрэ.(5-11-нэ классхэм папщ1э).

Налшык: «Эльбрус», 2008.

Ержыб А.Къу., ХьэщыкъуейА.Хь. Шэрджэс тхак1уэхэм я тхыгъэхэр

курыт школым зэрыщегъэджыпхъэр. Налшык, 1987.

Хьэк1уащэ А.Хь. Адыгэ усэ гъэпсык1э. Налшык, 1998.

Хьэк1уащэ А.Хь. Адыгэ 1уэры1уатэм и хрестоматие. Налшык, 1988.

Теунэ Хь.И. Къэбэрдейм и литературэмрэ и тхак 1 уэхэмрэ. Налшык, 1959.

Абазэ А.Ч. Къэбэрдей тхак1уэхэр. Налшык, 1999. Налшык, 1992.

Къагъэсэбэпыпхъэ псалъалъэхэр

Зэхъуэхъу Л.Хь. Орфографическэ псальальэ. Налшык: «Эльбрус», 1989.

Джаурджий Хь.З., Сыкъун Хь.Хь. Урыс-адыгэ школ псалъалъэ. Налшык: «Нарт», 1991.

Дзыгъуанэ Р.Хь., Шэру Н.Гъу. Адыгэбзэм и синонимхэм я псалъалъэ.

Нальчик: «Эльбрус», 1997.

Автор гуп. Адыгэбзэ псалъалъэ. Москва, 1999.

Автор гуп. Урыс-адыгэ псальальэ. Москва, 1995.

Адыгэбээ фразеологизмхэм я псалъалъэ. Налшык, 2001.

Пщыхьэщ1э Л.И., Т1ымыжь Хь.Т. Хьэрыпыбзэм къыхэк1ыу

адыгэбзэм къыхыхьа псальэхэр. Налшык, 2006.

Хьэкъун Б.И. Адыгэ къэк1ыгъэц1эхэр. Налшык, 1992.

Щхьэщэмыщ1 Хь.Хь. Адыгэц1э зи1э псэущхьэхэр. Налшык, 1998.

Щхьэгъэпсо С.Хь., Слон Л.Хь. Къэк1ыгъэхэм я адыгэц1эхэр. Налшык, 1994.

Молэмусэ Хь.Т. Къэбэрдей-Балъкъэрым щы1э (щыпсэу) къуалэбзухэр. Налшык, 1967.

Интернет-ресурсхэр.

5-нэ классыр къэзыуххэм къагъэлъэгъуэн хуей зэф1эк1хэр:

Личностнэ зэф1эк1хэр (результатхэр) •анэдэлъхубзэм ц1ыхум и зэхэщ1ык1ым, и зыужьыныгъэм, и хьэл-щэным и зэф1эк1хэр зэф1эувэныгъэм и хэк1ып1эу зэрыщытым и гуры1уэныгъэ. Еджэныгъэм щи1 мыхьэнэр. •анэдэлъхубзэм пщ1э хуэщ1ыныр, абы иригушхуэныр; анэдэлъхубзэм и къабзагъэмрэ и дахагъэмрэ хъумэным хуэшэн, ар лъэпкъ щэнхабзэм и 1ыхьэз зэрыщытыр къагуры1уэныгъэ; •еджак1уэхэм я бзэр еф1эк1уэныгъэ. •и анэдэлъхубзэмрэ Хэкумрэ ф1ыуэ ялъагъун, къызыхэк1а и лъэпкъым и блэк1амрэ и нобэмрэ пщ1э хуащ1ын; • дунейпсо щэнхабзэм щыгъуазэн, езым и лъэпкъ щэнхабзэр абы ирилъытыжыфын;

- •жылагъуэ 1уэхухэмрэ щхьэзакъуэ гурыгъухэмрэ зэрагъэзэгъыфу, дэтхэнэми хуэфащэ пщ1эр хуащ1ыфу къэхъуныр;
- •еджэныгъэм жэуаплыныгъэ и1эу бгъэдыхьэным хуэгъэсэн, езыр-езыр заужьынымр щ1эныгъэ зрагъэгъуэтынымрэ хуэгъэхьэзырын, художественнэ тхыгъэхэмк1 эстетическэ зэхэщ1ык1ым зегъэужьын. Езым и еджэныгъэр къипщытэн, къехъул1а кънмыхъул1ахэр зэхигъэк1ыфын, щыуагъэхэм и хэк1ып1эр къигъуэтыфын.

Метапредметнэ зэф1эк1хэр (результатхэр)

- •текстым гъэхуауэ къеджэфын, абы и темэр, гупсысэ нэхъыщхьэр яубзыхуфын зэджам план хузэхагъэувэн;
- •жанр зэхуэмыдэхэм щыщу текст зэдэ1уахэм зыхуей информациер къыхахын;
- •щ1эныгъэр систематизировать ящ1ын;
- •езыр-езыру къэщ1эныгъэм (познавательнэ) и мурадыр ягъэув, абы ипкъ итк1э ялэжьынухэр яубзыхун;
- •яхузэф1эк1ар къапщытэн, оценкэ иратын;
- •яхузэф1эк1амрэ яхузэф1эмык1амрэ зэпалъытэфын, щыщ1эныгъэхэр зэрагъэзахуэжын;
- •щ1эныгъэр, информациер хэк1ып1э зэмыл1эужьыгъуэхэр къагъэсэбэпк1эр зы1эрагъэхьэфын (телевиденэ, радио, газет, еджэныгъэм епха компакт-дискхэр Интернет, псалъалъэ л1эужьыгъуэхэр, справочникхэр);
- •еджак1уэхэр утыку ихьэу я ныбжь зыщ1эс аудиторием доклад, сообщенэ мыи щащ1ын;
- •псалъэмакъым хыхьэфын, упщ1эхэр ягъэувыфын, жэуап ятыфын, къагурымы1уахэр ягъэтэмэмын;
- •зэу1уу, зэдэууэ гупым щызэдэлэжьэфын зы къалэн ягъэзащ1эу, псальэмакъхэм уэршэрхэм хэтыфын; лъэпкъ щэнхабзэм и жыпхъэхэм тету бзэр гъэлэжьэн;

•зы1эрагъэхьа щ1эныгъэхэр, есэныгъэхэр махуэ къэс гъащ1эм къыщагъэсэбэпын; •зэджа тхыгъэхэр убгъуауи зэщ1экъузауи къэ1уэтэжын; •литературнэ тхыгъэхэм хуа1э щытык1э къа1уэтэфын, абы оценкэ иратын; •хуиту, пэжу ик1и ек1уу я гупсысэхэр жьэры1уатэуи, тхыгъэуи къа1уэтэн; •жанр, стил зэмыл1эужьыгъуэхэм тету жьэры1уатэуи тхыгъэуи текст зыхагъэувэн зыхуэгъэзам елъытауэ. •ИК технологием хащ1ык1ын, еджэныгъэм ар къыщыгъэсэбэпын. Предметнэ •художественнэ тхыгъэм тэмэму, ирижэу ик1и гъэхуауэ къеджэн; зэф1эк1хэр •езыр-езыру къызэджа художественнэ тхыгъэм, гъуазджэ лэжьыгъэм, зэплъа (результатхэр) кинофильмым е телевизорк1э къатам пэджэж тхыгъэ гъэхьэзырын; •1уэхугъуэ гуэрым гъэхуауэ тепсэлъыхьын. Къызэджа тхыгъэм ипкъ итк1э тхак1уэм теухуа хъыбар къэ1уэтэжын. Басняхэр, хъыбархэр, псысэхэр мыин дыдэу зэхэлъхьэн. •литературнэ тхыгъэхэмрэ ар щатха лъэхъэнэмрэ яку дэлъ зэпыщ1эныгъэр зыхащ1ык1ын; •литературнэ тхыгъэхэр анализ ящ1ын: ар литературэм и л1эужьыгъуэ зыхиубыдэр, жанр зыщыщыр яубзыхын, литературнэ л1ыхъужьхэр зыхуэдэр къагъэлъэгъуэн, зы тхыгъэ е тхыгъэ зыбжанэм хэт л1ыхъужьхэр зэрагъэпщэн, зэпалъытэн; •литературнэ тхыгъэр зытеухуамрэ и гупсысэ нэхъыщхьэмрэ къагуры 1 уэн, яубзыхун; •литературнэ тхыгъэхэм и сюжетыр, композициер, къыщыгъэсэбэпа художественнэ – изобразительнэ 1эмалхэр къэгъэлъэгъуэн; •литературнэ тхыгъэхэм хуа1э щытык1эр къа1уэтэфын, абы оценкэ иратын; •тхыгъэм щыщ пычыгъуэм е тхыгъэ мыиным план хузэхэлъхьэн; •авторым и бгъэдыхьэк1эр зыхащ1ык1ын, езыр абы зэрыхущытыр къагъэлъэгъуэн; •жанр зэмыл1эужьыгъуэхэм щыщ тхыгъэхэм къыщеджэк1э едэ1уэн, зыхищ1ык1ыу езыр еджэн, тэмэму къыгурч1уэн; •прозаическэ тхыгъэхэр къэ1уэтэжын, бзэм и дахап1эхэр къэгъэсэбэпауэ, текстым цитатэ

5-нэ классыр къэзыух еджак Гуэхэм ящ Гэн хуейщ:

къыхахын, зэдэ1уа е зэджа текстым теухуа упщ1эхэм жэуап иратын;

•яджа тхыгъэхэм къыщы1эта 1уэхугъуэхэм пыщ1ауэ изложенэ, сочиненэхэр ятхын, творческэ лэжьыгъэхэр ягъэзэщ1эн, литературнэ темэхэм теухуауэ рефератхэр тхын.

- •яджа художественнэ тхыгъэр зытеухуар; абы щек1уэк1 1уэхугъуэхэр, хэт литературэ л1ыхъужьхэр; зэпкъраха художественнэ тхыгъэхэм я ухуэк1эмрэ сюжетымрэ, гук1э зрагъэщ1эн хуейуэ ирата тхыгъэхэр;
- •гуры1уэныгъэ щхьэхуэхэм я щытык1э нэхъыщхьэхэр: пейзажыр, литературэ л1ыхъужьым и теплъэр, щ1агъыбзэр зищ1ысыр.

5-нэ классыр къэзыух еджак Гуэхэм яхузэф Гэк Гын хуей щ:

•ядж тхыгъэм 1уэхугъуэ щхьэхуэхэр къыхагъэщхьэхук1ыныр, тхак1уэм къигъэлъэгъуа теплъэгъуэхэр я нэгум къыщ1агъэхьэжыныр;

- •ядж художественнэ тхыгъэхэм хэт персонажхэм яку дэлъ зэпыщ1эныгъэхэр къахутэныр, абыхэм хэт художественнэ 1эмалхэр къэгъуэтыныр ик1ит абыхэм тхыгъэм щагъэзащ1э къалэнхэр жа1эжыныр;
- •я хьэл-щэнрэ я 1уэхущ1афэ елъытак1э ядж тхыгъэхэм хэт литературнэ л1ыхъужьхэр ягъэбелджылыныр, тепсэлъыхьыныр;
- •тэмэму ирижэу ик1и гъэхуауэ макък1э тхыгъэм къеджэныр;
- •тхыгъэхэр е пычыгъуэхэр тхыгъэуи, жьэры1уатэуи къэ1уэтэжыныр;
- •художественнэ тхыгъэ мыиным хэт литературнэ л1ыхъужьым теухуа план зэхэлъхьэныр; егъэджак1уэм игъэув упщ1эхэм жэуап иратурэ ядж тхыгъэм хэт литературэ л1ыхъужьым тепсэльыхыныр;
- •езыр-езыру зэджа художественнэ тхыгъэм е гъуазджэм и нэгъуэщ1 л1эужэьыгъуэм жьэры1уатэу пэджэж псалъэ иратыныр; тхыгъэм къыхэщ л1ыхъужьхэмрэ 1уэхугъуэ щхьэхуэхэмрэ езыхэм хуа1э щытык1эр къыхэщу на1уэ къэщ1ыныр;
- •художественнэ тхыгъэ зэджахэм е хрестоматием ит зэрыгъуазэ 1эмалхэр тэмэму къагъэсэбэпыныр.

No	Разделыр	Еджак1уэхэм ящ1эн хуейр, яхузэф1эк1ын
		хуейр
		1.Литературэр гъуазджэм и зы пкъыгъуэу
1	Хэзыгъэгъуазэ (1)	зэрыщытыр. Предметым и къалэн, мурад
		нэхъыщхьэхэр зыхащ1ык1ын, къагуры1уэн,
		учебникым и ухуэк1эр, и зэхэльык1эр ящ1эн;
		Лит. ц1ыху гъащ1эм щи1э мыхьэнэр. Лит. и
		жанр, и л1эужьыгъуэ зэхуэмыдэхэр ящ1эн
		1уэры1уатэр ц1ыхубэм къигъэщ1а ф1ыгъуэу
2	Адыгэ 1уэры1уатэ(17)	зэрыщытыр къагуры1уэн:1уэры1уатэм и жанр
		зэмыл1эужьыгъуэхэр ц1ыхум къыщ1агъэщ1ар
		щ1эн, ахэр жьэры1уатэбзэмрэ тхыбзэмрэ
		къыщагъэсэбэпыфын. Хъыбархэм я гупсысэ
		нэхъыщхьэр, гъэсэныгъэ мыхьэнэ и1эр
		къэхутэфын:ф1ы къыпхуэзыщ1эм ф1ыуэ
		хущытыжыныр, зэгуэр ф1ы къыпхуэзыщ1ам
		ухуэмеиж хъуами, лей емыхыжыныр, сыт
		щыгъуи захуэм и телъхьэу щытыныр Таурыхъ
		л1эужьыгъуэр зыхуэдэр зыхагъэк1ыфын;
		Ц1ыхухэм я гъащ1эм ещхьу туарыхъым
		къыхэщыжхэр къагуры1уэн,
		яубзыхуфын.Таурыхъым и зэхэлъык1эр ящ1эн,
		мыпхуэдэ таурыхъхэм нэхъыбэу ягъэзащ1э
		къалэныр къагуры1уэн. Таурыхъ л1эужьыгъуэр
		зыхуэдэр зыхагъэк1ыфын; Таурыхъхэм я купщ1э
		сюжетымрэ л1ыхъужь нэхъыщхьэу хэтхэмрэ
		яузбыхуфын.Псалъэжьхэр гъащ1эм
		къызэрыхэк1ар, абы и мыхьэнэр; гупк1э
		зэригуэшыр; ахэр жьэры1уатэбзэмрэ тхыбзэмрэ

		къыщагъэсэбэпыфын; абы и мыхьэнэр; гупк1э зэригуэшыр; ахэр жьэры1уатэбзэмрэ тхыбзэмрэ къыщагъэсэбэпыфын. Къуажэхьхэр, псынщ1эрыпсалъэхэр гъащ1эм къызэрыхэк1ар, абы и мыхьэнэр; гупк1э зэригуэшыр; ахэр жьэры1уатэбзэмрэ тхыбзэмрэ къыщагъэсэбэпыфын.
3	Литературнэ псысэхэр (7)	Литературнэ псысэр 1уэры1уатэм хэт псысэхэм къазэрыщхьэщык1ыр, 1уэры1уатэми литературэми я нэшэнэхэр абы зэрыхэплъагъуэр ящ1эн; лъэпкъым и зэхэщ1ык1ыр, и 1уэху еплъык1эр, и хьэл-щэн нэхъыф1у образыхэм хэлъхэр къагъэлъэгъуэфын.1уэры1уатэм щыщу хэлъ нэшэнэ нэхъышхьэхэр къагъэлъэгъуэфын; гъэхуауэ къеджэфын.
4	Къыддэпсэу лъэпкъхэм я литературэ. (2)	Мечиев К.Б. Усак1уэм теухуауэ псалъэ. «Си къуэм папщ1э» усэр джын, зэпкърыхын. Кулиев К.Ш. «Анэ» . усэр джын, зэпкърыхын Усак1уэхэм теухуауэ псалъэ. Балъкъэр лъэпкъым я литературэм щыщ 1ыхьэхэм щыгъуэзэн.дэтхэнэ зы литературэми хуэдэу, абы и гуащ1эр лъэпкъ 1уэры1уатэм къыхэк1ыу зэрыщытыр къагуры1уэн. Я усыгъэхэм я темэ нэхъыщхьэр къагуры1уэн.
5	Адыгэ литературэ (41)	Тхак1уэхэм я гъащ1эмрэ я лэжьыгъэмрэ щыгъуэзэн.Лирическэ л1ыхъужьхэм я образхэр яубзыхуфын; усэхэм гъэхуауэ къеджэфын. Рассказхэр зытеухуар ящ1эн; гъэхуауэ тхыгъэм щыщ пычыгъуэхэм къеджэфын. Л1ыхъужьхэм я образхэм тхак1уэм щ1илъхьэ гупсысэр къагуры1уэн; тхыгъэхэм гъэсэныгъэ мыхьэнэ я1эр зыхащ1ык1ын. Еджак1уэм хэлъын хуэмей хьэл мыхъумыщ1эхэр къыщ1эгъэщыныр къагуры1уэн. Тхыгъэхэм и гупсысэ нэхъыщхьэр,

абы и художественнэ гьэпсык1эр, и бзэм и къулеягъыр яубзыхуфын. Персонажхэм я портретнэ характеристикэм теухуауэ я1э гуры1уэныгъэхэм хагъэхъуэн, Гъэхуауэ пычыгъуэхэм (ролхэмк1и) еджэфын.Литературэм и жанрхэр, л1эужьыгъуэхэр ящ1эн, щапхъэхэр куэду
л1эужьыгъуэхэр ящ1эн, щапхъэхэр куэду къахьыфын.

2. Еджэныгъэм и курсым и содержанэр

Nº	Разделыр	Разделым и темэхэр
1	Хэзыгъэгъуазэ (1)	1.Литературэр гъуазджэм и зы пкъыгъуэщ.
2	Адыгэ 1уэры1уатэ(17)	Адыгэ 1уэры1уатэ. Хэзыгъэгъуазэ. «Бажэ хеящ1э» «Дзыгъуэхэм я хейр джэдум зэрищ1ар» «Пк1ауэм джэш дзык1э» «Къэблэжьар лъап1эщ «Иныжьым и къан» Псалъэжьхэр Къуажэхьхэр.
	Литературнэ псысэхэр (7)	Псынщ1эрыпсальэхэр. Усак1уэм теухуауэ псальэ. Литературнэ псысэ
3		жанрыр. «Елбэздыкъуэ» псысэм къи1уатэр. Елбэздыкъуэ» .
		Тхак1уэм теухуауэ псалъэ. «Маргъын и шабзэ» рассказыр зытеухуар. «Маргъын и шабзэ».
4	Къыддэпсэу лъэпкъхэм я литературэ. (2)	Мечиев К.Б. Усак1уэм теухуауэ псалъэ. «Си къуэм папщ1э» усэр джын,зэпкърыхын. Кулиев К.Ш. Усак1уэм теухуауэ псалъэ. «Анэ».
5	Адыгэ литературэ (41)	Пащ1э Б.М. Усак1уэм теухуауэ псальэ. «Хъуэпсэн» усэр джын, зэпкърыхын. Уэхьутэ А.Н. Тхак1уэм теухуауэ псальэ. «Дудакъ» рассказыр зытеухуар. «Дудакъ».
		Цагъуэ Н.А. Тхак1уэм теухуауэ псалъэ. « Уэсыр сытым къыхэк1рэ?».

К1уащ Б.И. Усак1уэм теухуауэ псалъэ. «Си гъусэщ». Къагъырмэс Б.Хь Тхак1уэм теухуауэ псалъэ. «Укъызэрынэжыну зыщ1». «Хьэдзыгъуанэмрэ бжьэмрэ» Гьубжокъуэ Л.М.Тхак1уэм теухуауэ псалъэ. «Бжьэ къэпщ1ахэр »Лыкъуэжь Н.Хь.«Си анэм и 1эхэр». **Хьэнфэн А.М**. «Мывэ къуэлэн ц1ык1у». **Щомахуэ** А.Къ.«Зэраншу». Щоджэнц1ык1у А.1. «Май». Къашыргъэ Хь.Хь. «Зы жэщ». Журт Б.Къу. «Адэ лъапсэжь». Бак1уу М.И. «Щ1акхъуэ». Гъзунэ Б.Хь.«Уэ къэк1уэж закъуэ, папэ». Бештокъуэ Хь.Къ.«Адэжь щ1ыналъэ». Тхьэгъэзит **3.М.**«Гуапагъэ».

Еджак1уэхэм ябгъэдэлъ щ1эныгъэр, зэф1эк1ыр, есэныгъэхэр къызэрапщытэ 1эмалхэр:

четвертым и щ1эдзэгъуэмрэ и к1эухымрэ еджак1уэхэм я зэф1эк1ыр къэпщытэныгъэ, жьэры1уатэ, фронтальнэ жэуап тыныгъэ. Гук1э зэгъэщ1эн, гъэхуауэ, зэхэщ1ык1ыгъуэу текстым

къеджэн, тест лэжьыгъэхэр, комплекснэу текстыр зэпкърыхыныгъэ, къызэрапщытэ изложенэхэр, къызэрапщытэ сочиненэхэр, зэпэщауэ текст зэхэгъэувэн.

Сочиненэ . «Ф1ыуэ слъагъу 1уэры1уатэм и л1ыхъужь»

Изложенэ. «Бгъэмрэ джэду анэмрэ

Сочиненэ. «Дыкъэзыухъуреихь дунейр тхъумэнщ

Изложенэ. «Гуапагъэ»

Сочиненэ. «Зэи щремы1э зауэ»

3. Тематическэ план

Nō	Разделхэр	Сыхьэт бжыгъэ	Сочиненэу	Изложенэу
1	Хэзыгъэгъуазэ.	1		
2	Адыгэ 1уэры1уатэ.Адыгэ псысэхэр, шыпсэхэр псалъэжьхэр	10	1	
3	Литературнэ псысэхэр	7		
4	Къыддэпсэу лъэпкъхэм я литературэ.	2		
5	Адыгэ литературэр.	32	1	
6			1	2
	Псори:	52	3	2

4.Календарнэ-тематическэ план 5 класс

Nº	Темэ	СЫХЬЭТ	Планк1э	
			щетыпхъэр	щеттар
1	Хэзыгъэгъуазэ	1		
	Адыгэ 1уэры1уатэ	10		
2	Адыгэ 1уэры1уатэм теухуауэ	1		
	Адыгэ псысэхэр, шыпсэхэр	4		

	псалъэжьхэр		
3	Адыгэ псысэхэр. Хэзыгъэгъуазэ.	1	
4	Бажэ хеящ1э 1		
5	Классым щ1эмысу зэджахэмк1э урок	1	
6	Дзыгъуэхэм я хейр джэдум зэрищ1ар	1	
7	Пк1ауэм и джэш дзык1эр	1	
8	Классым щ1эмысу зэджахэмк1э урок	1	
9	Къэблэжьыр лъап1эщ 1		
10	Иныжым и къан. Литературэм и теорие 1		
11	Сочиненэ «Ф1ыуэ слъагъу 1уэры1уатэм и л1ыхъужь»	1	
12	Псалъэжьхэмрэ псалъэ шэрыуэхэмрэ	1	
13	Псалъэжьхэмрэ псалъэ шэрыуэхэмрэ	1	
14	Къуажэхьхэр	1	
15	Псынщ1эрыпсалъэхэр. Литературэм и теорие.	1	
	Литературнэ псысэ	2	
16	К1ыщокъуэ Алим. «Елбэздыкъуэ». Литературэм и теорие. Содержанэр ИКТ щ1ыгъуу	1	
17	К1ыщокъуэ Алим. «Елбэздыкъуэ». Псысэм къыхэщ л1ыхъужьхэр ИКТ щ1ыгъуу	1	

18	Акъ Мухьэрбэч. «Маргъын и шабзэ». Зытеухуар	1		
19	Акъ Мухьэрбэч. «Маргъын и шабзэ». Ф1ымрэ 1еймрэ къызэрыхэщыр	1		
20	Акъ Мухьэрбэч. «Маргъын и шабзэ». Маргъын къызэрыхэщыр	1		
21	Пащ1э Бэчмырзэ. «Бэлыхь зимы1эр захуагъэщ». Литературэм и теорие.	1		
22	Цагъуэ Нурий. «Уэсыр сытым къыхэк1ырэ»	1		
23	Бещтокъуэ Хьэбас. «Уэсым и гъуэгуанэ»	1		
24	Изложенэ «Бгъэмрэ джэду анэмрэ»	1		
	Къыддэпсэу лъэпкъхэм я литературэ.	2		
25	Мечиев Кязим. «Си къуэм папщ1э»	1		
	Адыгэ литературэ	32		
26	Уэхъутэ Абдулыхь. «Дудакъ».	хъутэ Абдулыхь. «Дудакъ».		
27	Уэхъутэ Абдулыхь. «Дудакъ».			
28	Сочиненэ .«Дыкъэзыухъуреихь дунейр тхъумэнщ»	1		
29	Сочиненэ. «Дыкъэзыухъуреихь дунейр тхъумэнщ	1		
30	Къашыргъэ Хьэпащ1э. «Зы жэщ» 1			
31	Къашыргъэ Хьэпащ1э. «Зы жэщ»	1		
32	Кулиев Къайсын. «Анэ»	«Анэ» 1		
33	К1уащ Бет1ал. «Си гъусэщ». 1 Литературэм и теорие.			
34	Изложенэ. «Гуапагъэ»	1		
35	5 <i>Изложенэ</i> .«Гуапагъэ» 1			

36	Журт Биберд. «Адэ лъапсэжь»	1		
37	Журт Биберд. «Адэ лъапсэжь» 1			
38	Классым щ1эмысу зэджахэмк1э урок	1		
39	Хьэнфэн Алим. «Мывэ къуэлэн цык1у»	1		
40	Хьэнфэн Алим. «Мывэ къуэлэн цык1у»	1		
41	Щомахуэ Амырхъан. «Зэраншу»	1		
42	Къагъырмэс Борис. «Хьэдзыгъуанэмрэ бжьэмрэ»	1		
43	Щоджэнц1ык1у Алий. «Май». Литературэм и теорие.	1		
44	Классым щ1эмысу зэджахэмк1э урок	1		
45	Бак1уу Марие. «Щ1акхъуэ». Литературэм и теорие.	1		
46	Бак1уу Марие. «Щ1акхъуэ». Литературэм и теорие.	1		
47	Гъэунэ Бэрис. «Унэм къэк1уэж закъуэ, папэ» литературэм и теорие.	1		
48	Сочиненэ «Зэи щремы1э зауэ»	1		
49	Гъубжокъуэ Лиуан. «Бжьэ къэпщ1ахэр». Литературэм и теорие.	1		
50	Тхьэгъэзит Зубер. «Гуапагъэ» 1			
51	Гъэ псом яджар къэпщытэжын	1		
52	Гъэ псом яджар къэпщытэжын	1		
	Псори	52		

6-нэ «А», «Б» классыр къэзыуххэм яхузэф Іэк Іын хуейщ: (планируемые результаты освоения учебного предмета)

	(планируемые результаты освоения учеоного предмета)	
Личностнэ зэфІэкІхэр (результатхэр)	зіхэр щэным и зэфізувэныгъэм и хэкіыпізу зэрыщытым и гурыіуэныг	
Метапредметнэ зэфІэкІхэр (результатхэр)	 текстым гъэхуауэ къеджэфын, абы и темэр, гупсысэ нэхъыщхьэр яубзыхуфын, зэджам план хузэхагъэувэн; жанр зэхуэмыдэхэм щышу текст зэдэГуахэм зыхуей информациер къыхахын; щГэныгъэр систематизировать ящГын; езыр-езыру къэщГэныгъэм (познавательнэ) и мурадыр ягъэув, абы ипкъ иткГэ ялэжьынухэр яубзыхун; яхузэфГэкГар къапщытэн, оценкэ иратын; яхузэфГэкГамрэ яхузэфГэмыкГамрэ зэпалъытэфын, щыщГэныгъэхэр зэрагъэзахуэжын; щГэныгъэр, информациер хэкГыпГэ зэмылГэужьыгъуэхэр къагъэсэбэпкГэрэ зыГэрагъэхьэфын (телевиденэ, радио, газет, еджэныгъэм епха компакт-дискхэр, Интернет, псалъалъэ лГэужьыгъуэхэр, справочникхэр); еджакГуэхэр утыку ихьэу я ныбжъ зыщГэс аудиторием доклад, сообщенэ мыин щащГын; 	

къагурымы Іуахэр ягъэтэмэмын;

• псалъэмакъым хыхьэфын, упщІэхэр ягъэувыфын, жэуап ятыфын,

- зэуІуу, зэдэууэ гупым щызэдэлэжьэфын зы къалэн ягъэзащІэу, псалъэмакъхэм, уэршэрхэм хэтыфын; лъэпкъ щэнхабзэм и жыпхъэхэм тету бзэр гъэлэжьэн;
- зыІэрагъэхьа щІэныгъэхэр, есэныгъэхэр махуэ къэс гъащІэм къыщагъэсэбэпын;
- зэджа тхыгъэхэр убгъуауи зэщІэкъузауи къэІуэтэжын;
- литературнэ тхыгъэхэм хуаІэ щытыкІэ къаІуэтэфын, абы оценкэ иратын;
- хуиту, пэжу икІи екІуу я гупсысэхэр жьэрыІуатэуи, тхыгъэуи къаІуэтэн;
- жанр, стиль зэмыл эужьыгъуэхэм тету жьэры Уатэуи тхыгъэуи текст зыхагъэувэн, зыхуэгъэзам ельытауэ.
- ИК технологием хащІыкІын, еджэныгъэм ар къыщыгъэсэбэпын.

Предметнэ зэфІэкІхэр (результатхэр)

- художественнэ тхыгъэм тэмэму, ирижэу икІи гъэхуауэ къеджэн;
- езыр-езыру къызэджа художественнэ тхыгъэм, гъуазджэ лэжьыгъэм, зэплъа кинофильмым е телевизорк із къатам пэджэж тхыгъэ гъэхьэзырын;
- Іуэхугъуэ гуэрым гъэхуауэ тепсэлъыхын. Къызэджа тхыгъэм ипкъ иткІэ тхакІуэм теухуа хъыбар къэІуэтэжын. Басняхэр, хъыбархэр, псысэхэр мыин дыдэу зэхэлъхьэн.
- литературнэ тхыгъэхэмрэ ар щатха лъэхъэнэмрэ яку дэлъ зэпыщІэныгъэр зыхащІыкІын;
- литературнэ тхыгъэхэр анализ ящІын: ар литературэм и лІзужьыгъуэ зыхиубыдэр, жанр зыщыщыр яубзыхын, литературнэ лІыхъужьхэр зыхуэдэр къагъэлъэгъуэн, зы тхыгъэ е тхыгъэ зыбжанэм хэт лІыхъужьхэр зэрагъэпщэн, зэпалъытэн;
- литературнэ тхыгъэр зытеухуамрэ и гупсысэ нэхъыщхьэмрэ къагуры Гуэн, яубзыхун;
- литературнэ тхыгъэхэм и сюжетыр, композициер, къыщыгъэсэбэпа художественнэ изобразительнэ Іэмалхэр къэгъэлъэгъуэн;
- литературнэ тхыгъэхэм хуа із щытык і эр къа і уэтэфын, абы оценкэ иратын;
- тхыгъэм щыщ пычыгъуэм е тхыгъэ мыиным план хузэхэлъхьэн;
- авторым и бгъэдыхьэкІэр зыхащІыкІын, езыр абы зэрыхущытыр къагъэлъэгъуэн;
- жанр зэмыл эужьыг эу эхэм щыш тхыг эхэм къышеджэк эедэ Гуэн, зыхищ ык Гыу езыр еджэн, тэмэму къыгурч Гуэн;
- прозаическэ тхыгъэхэр къэ уэтэжын, бзэм и дахап уэр къэгъэсэбэпауэ, текстым цитатэ къыхахын, зэдэ уа е зэджа текстым теухуа упщ уэхэм жэуап иратын;

• яджа тхыгъэхэм къыщы Іэта Іуэхугъуэхэм пыщ Іауэ изложенэ, сочинен эхэр ятхын, творческэ лэжьыгъэхэр ягъэзэщ Іэн, литературн темэхэм теухуауэ рефератхэр тхын.

6-нэ классыр къэзыух еджакІуэхэм ящІэн хуейщ:

- яджа художественнэ тхыгъэр зытеухуар; абы щекІуэкІ Іуэхугъуэхэр, хэт литературэ лІыхъужьхэр; зэпкъраха художественнэ тхыгъэхэм я ухуэкІэмрэ сюжетымрэ, гукІэ зрагъэщІэн хуейуэ ирата тхыгъэхэр;
- гурыІуэныгъэ щхьэхуэхэм я щытыкІэ нэхъыщхьэхэр: пейзажыр, литературэ лІыхъужьым и тепльэр (портретыр), щІагъыбзэр (аллегориер) зищІысыр.

6-нэ классыр къэзыух еджакІуэхэм яхузэфІэкІын хуейщ:

- ядж тхыгъэм Іуэхугъуэ щхьэхуэхэр къыхагъэщхьэхукІыныр, тхакІуэм къигъэлъэгъуа теплъэгъуэхэр (Іуэхугъуэхэр) я нэгум къыщІагъэхьэжыныр;
- ядж художественнэ тхыгъэхэм хэт персонажхэм яку дэлъ зэпыщ Ізныгъэхэр къахутэныр, абыхэм хэт художественнэ-зыгъэлъагъуэ Ізмалхэр (теплъэр, пейзажыр, щ Ізгъыбзэр, егъэлеиныгъэр, эпитетыр) къэгъуэтыныр ик Іи абыхэм тхыгъэм щагъэзащ Із къалэнхэр жа Ізжыныр;
- я хьэл-щэнрэ я ІуэхущІафэ ельытакІэ ядж тхыгъэхэм хэт литературэ лІыхъужьхэр ягъэбелджылыныр, тепсэльыхыныр;
- тэмэму ирижэу икІи гъэхуауэ макъкІэ тхыгъэм къеджэныр;
- тхыгъэхэр е пычыгъуэхэр тхыгъэуи, жьэры Іуатэуи къэ Іуэтэжыныр;
- художественнэ тхыгъэ мыиным хэт литературэ лІыхъужьым теухуа план зэхэлъхьэныр; егъэджакІуэм игъэув упщІэхэм жэуап иратурэ ядж тхыгъэм хэт литературэ лІыхъужьым тепсэлъыхыныр;
- езыр-езыру зэджа художественнэ тхыгъэм е гъуазджэм и нэгъуэщ л Лэужьыгъуэм жьэры Гуатэу пэджэж псалъэ иратыныр (е тхыгъэк Гэк

- къаІуэтэныр); тхыгъэм къыхэщ лІыхъужьхэмрэ Іуэхугъуэ щхьэхуэхэмрэ езыхэм хуаІэ щытыкІэр къыхэщу наІуэ къащІыныр;
- художественнэ тхыгъэ зэджахэм е хрестоматием ит зэрыгъуазэ Іэмалхэр тэмэму къагъэсэбэпыныр.

№	Разделыр	ЕджакІуэхэм я зэфІэкІхэр (ящ1эн хуейр,
		яхузэф1эк1ын хуейр)
		анэдэлъхубзэм цІыхум и зэхэщІыкІым, и
I	Хэзыгъэгъуазэ. (1)	зыужьыныгъэм, и хьэл-щэным и
		зэфІэувэныгъэм и хэкІыпІэу зэрыщытым и
		гурыІуэныгъэ. Еджэныгъэм щиІэ мыхьэнэр;
		анэдэлъхубзэм пщІэ хуэщІыныр, абы
		иригушхуэныр; анэдэльхубзэм и къабзагъэмрэ
		и дахагъэмрэ хъумэным хуэшэн, ар лъэпкъ
		щэнхабзэм и Іыхьэу зэрыщытыр
		къагуры Іуэныгъэ; еджак Іуэхэм я бзэр
		ефІэкІуэныгъэ
		1уэры1уатэр ц1ыхубэм къигъэщ1а ф1ыгъуэу
2	Адыгэ ІуэрыІуатэ. (4)	зэрыщытыркъагуры1уэн:1уэры1уатэм и жанр
		зэмыл1эужьыгъуэхэр ц1ыхум къыщ1агъэщ1ар
		щ1эн, ахэр жьэры1уатэбзэмрэ тхыбзэмрэ
		къыщагъэсэбэпыфын. Нарт эпосым нэхъри
		щыгъуэзэн, тхыдэм зэрепхар, я мыхьэнэуэ
		льэпкьым щи1ар. Хъыбархэм я гупсысэ
		нэхъыщхьэр, гъэсэныгъэ мыхьэнэ и1эр
		къэхутэфын:ф1ы къыпхуэзыщ1эм ф1ыуэ
		хущытыжыныр, зэгуэр ф1ы къыпхуэзыщ1ам
		ухуэмеиж хъуами, лей емыхыжыныр, сыт
		щыгъуи захуэм и телъхьэу щытыныр
	Тхыдэр зи лъабжьэ	Тхыдэмрэ литературэмрэ зэрызэпхар.
3	хъыбархэр.(2)	Лъэпкъым и тхыдэм щыщу лъэхъэнэ
	1	<u> </u>

		къыхэщыжхэр ящ1эн, иджырей ди зэманым егъэпщэн. Ди анэдэлъхубзэмрэ Хэкумрэ фІыуэ ялъагъун.
4	Пасэ зэманыр къызыхэщыж тхыгъэхэр. (2)	Пасэ зэманыр къызыхэщыж тхыгъэхэм я мыхьэнэр ящ1эн. КъызыхэкIа и лъэпкъым и блэкIамрэ и нобэмрэ пщІэ хуащІын; Литературнэ тхыгъэхэмрэ ар щатха лъэхьэнэмрэ яку дэлъ зэпыщІэныгъэр зыхащІыкІын;
5	Иджырей ди тхак1уэ, усак1уэхэр (25)	Тхак1уэхэм я гъащ1эмрэ я лэжыыгъэмрэ щыгъуэзэн .Дунейпсо щэнхабзэм щыгъуазэн, езым и лъэпкъ щэнхабзэр абы ирилъыгыжыфын;жылагъуэ Іуэхухэмрэ щхьэзакъуэ гурыгъухэмрэ зэрагъэзэгъыфу, дэтхэнэми хуэфащэ пщІэр хуащІыфу къэхъуныр;еджэныгъэм жэуаплыныгъэ иІэу бгъэдыхьэным хуэгъэсэн, езыр-езыр заужьынымрэ щІэныгъэ зрагъэгъуэтынымрэ хуэгъэхьэзырын, художественнэ тхыгъэхэмкІэ эстетическэ зэхэщІыкІым зегъэужьын; Иджырей ди тхак1уэхэм я тхэк1эм, темэ къа1этхэм щыгъуэзэн. Езым и еджэныгъэр къипщытэн, къехъулІа, къемыхъулІахэр зэхигъэкІыфын, щыуагъэхэм и хэкІыпіэр къигъуэтыфын Художественнэ тхыгъэм тэмэму, ирижэу икІи гъэхуауэ къеджэн; Езыр-езыру къызэджа художественнэ тхыгъэм, гъуазджэ лэжьыгъэм, зэплъа кинофильмым е телевизоркіэ къатам пэджэж тхыгъэ гъэхьэзырын; Іуэхугъуэ гуэрым гъэхуауэ тепсэлъыхьын. Къызэджа тхыгъэм ипкъ иткіэ тхак1уэм теухуа хъыбар къэ1уэтэжын. Басняхэр, хъыбархэр, псысэхэр мыин дыдэу зэхэлъхьэн; Литературнэ тхыгъэхэр анализ ящІын: ар литературнэ тхыгъэхэр анализ ящІын: ар литературря и ліэужьыгъуэ зыхиубыдэр, жанр зыщыщыр яубзыхын, литературнэ лыхъужьхэр зыхуэдэр къагъэлъэгъуэн, зы тхыгъэ е тхыгъэ зыбжанэм хэт лІыхъужьхэр зэрагъэпщэн, зэпалъытэн; Литературнэ тхыгъэр зытеухуамрэ и гупсысэ

нэхъыщхьэмрэ къагуры

Іуэн, яубзыхун;

Литературнэ тхыгъэхэм и сюжетыр,

композициер, къыщыгъэсэбэпа

художественно— изобразительнэ Іэмалхэр

къэгъэлъэгъуэн;

Литературнэ тхыгъэхэм хуаІэ щытыкІэр къаІуэтэфын, абы оценкэ иратын; Тхыгъэм щыщ пычыгъуэм е тхыгъэ мыиным план хузэхэлъхьэн;

Авторым и бгъэдыхьэкІэр зыхащІыкІын, езыр абы зэрыхущытыр къагъэлъэгъуэн; Жанр зэмылІэужьыгъуэхэм щыщ тхыгъэхэм къыщеджэкІэ едэІуэн, зыхищІыкІыу езыр еджэн, тэмэму къыгурыІуэн;

Прозаическэ тхыгъэхэр къэ Іуэтэжын, бзэм и дахап Іэхэр къэгъэсэбэпауэ, текстым цитатэ къыхахын, зэдэ Іуа е зэджа текстым теухуа упщ Іэхэм жэуап иратын;

Яджа тхыгъэхэм къыщы

Ізта Іуэхугъуэхэм пыщ

Іауэ изложенэ, сочиненэхэр ятхын, творческэ лэжьыгъэхэр ягъэзэщ

Іэн, литературнэ темэхэм теухуауэ рефератхэр тхын.

Текстым гъэхуауэ къеджэфын, абы и темэр, гупсысэ нэхъыщхьэр яубзыхуфын, зэджам план хузэхагъэувэн;

Жанр зэхуэмыдэхэм щыщу текст зэдэІуахэм зыхуей информацэр къыхахын;

ЩІэныгъэр систематизировать ящІын;

Езыр-езыру къэщ
Іэныгъэм (познавательнэ) и мурадыр ягъэув, абы ипкъ итк
Іэ ялэжьынухэр яубзыхун;

ЯхузэфІэкІар къапшытэн, оценкэ иратын; едмакузэфІэкІамрэ кузэфІэмыкІамрэ зэпалъытэфын, щыщІэныгъэхэр зэрагъэзахуэжын;

Щіэныгъэр, информацэр хэкіыпіэ зэмылізужьыгъуэхэр къагъэсэбэпкіэрэ зыіэрагъэхьэфын (телевиденэ, радио, газет, еджэныгъэм епха компакт-дискхэр, Интернет, псалъалъэ лізужьыгъуэхэр, справочникхэр); Еджакіуэхэр утыку ихьэу я ныбжь зыщіэс

аудиторием доклад, сообщенэ мыин щащІын; Псальэмакъым хыхьэфын, упщІэхэр ягъэувыфын,жэуапятыфын,къагурымыІуахэр мгъэтэмэмын;ЗэуІуу, зэдэууэ гупым шызэдэлэжьэфын зы къалэн ягъэзащІэу, псалъэмакъхэм, уэршэрхэм хэтыфын; льэпкъ щэнхабзэм и жыпхъэхэм тету бзэр гъэлэжьэн; ЗыІэрагъэхьа щІэныгъэхэр, есэныгъэхэр махуэ къэс гъащІэм къыщагъэсэбэпын; Зэджа тхыгъэхэр убгъуауи зэщІэкъузауи къэІуэтэжын; Литературнэ тхыгъэхэм хуаІэ щытыкІэ къаІуэтэфын, абы оценкэ иратын; Хуиту, пэжу икІи екІуу я гупсысэхэр жьэрыІуатэуи тхыгъэуи къаІуэтэн; Жанр, стиль зэмылІэужьыгъуэхэм тету жьэрыІуатэуи тхыгъэуи текст зыхагъэувэн, зыхуэгъэзам елъытауэ. ИК технологием хащІыкІын, еджэныгъэм ар къыщыгъэсэбэпын.

Адыгэ литературэмк1э программэм и зэхэльык1эр

(Содержание).

Хэзыгъэгъуазэ (1 сыхь.)

Художественнэ литературэр цІыху гъащІэм щыщ Іуэхугъуэу, абы цІыхухэр зыхэпсэукІ дунейр образкІэ къигъэлъагъуэу зэрыщытыр. Художественнэ литературэм и мыхьэнэр, игъэзащІэ къалэнхэмрэ и хэкІыпІэ нэхъыщхьэхэмрэ.

Адыгэ ІуэрыІуатэ (сыхь.4)

Нарт эпосым хэзыгъэгъуазэ (1 сыхь.). Нарт эпоскІэ зэджэр, нарт хъыбархэмрэ пшыналъэхэмрэ зиІэ лъэпкъхэр, адыгэ лІыхъужьыгъэ эпосыр. Нарт хъыбархэр: «Тхьэгъэлэджрэ Лъэпщ и къуэ Дзэхупщрэ», «Лъэпщ и Іэдэ», «Нартхэ я гъубжэ», «Сэтэней и лІэкІар»

Тхыдэр зи лъабжьэ хъыбархэр: (сыхь. 2).

«Тамбий Къэбардэ и хъыбар», «Андемыркъан и къэхъукІамрэ и япэ ежьэгъуэмрэ теухуа хъыбар», «Андемыркъан зэраукІар»

Литературэм и теорие. Нарт эпосыр (пшыналъэхэм я ухуэк Іэр, лыхъужь хэтхэр; усэбзэ Іэмал зэмыл Ізужьыгъуэхэр, зыгъэльагъуэ-зэра Іуатэ Ізмалхэм абыхэм мыхьэнэуэ ща Іэр).

Къэзанокъуэ Жэбагъы и хъыбархэр Жэбагъы и хъыбархэм мыхьэнэуэ яІэр, ахэр адыгэхэми, абазэхэми, абхъазхэми, къэрэшейхэми, балъкъэрхэми, нэгъуэщІ лъэпкъхэми я ІуэрыІуатэм зэрыхэтыр. «Хэт мысэр?» хъыбарыр зытеухуамрэ абы хэт лІыхъужь нэхъыщхьэхэмрэ. Жэбагъы хеймрэ мысэмрэ акъыл жанкІэ зэхигъэкІыу и цІэр фІыкІэ зэригъэІуар, гъащІэм зихъуэжынымкІэ абы мыхьэнэуэ иІар. Ноби абы акъыл къызыхэпхыну хэлъ гупсысэ куур. «Делэм сэ сыфІокІ, губзыгъэр езыр къысфІэкІынщ...» хъыбарыр. Жэбагъы сыт хуэдэ Іуэхуми гупсысэ узэщІакІэ зэрыбгъэдыхьэр, нэгъуэщІхэри ар дыдэм къызэрыхуриджэр. ЦІыхум хуэфащэ пщІэ, нэмыс хуэщІыным мы хъыбарым узэрыхуиущийр.

Пасэ зэманыр къызыхэщыж тхыгъэхэр. (сыхь. 2)

ЩоджэнцІыкІу А.І. УсакІуэм теухуа псалъэ.«**ЩІымахуэ жэщ**» поэмэм империалистхэм зэхаубла зауэм и хьэзабыр зышэч цІыху къызэрыгуэкІым и гъащІэр къызэрыщыгъэлъэгъуар. ЦІыхум и хуитыныгъэхэр узэщІа хъун папщІэ, зауэмрэ ар къызыхэкІ Іуэхугъуэхэмрэ гъэкІуэдын зэрыхуейр тхыгъэм къиІуатэ гупсысэ нэхъыщхьэу зэрыщытыр. Фызабэ тхьэмыщкІэмрэ абы и къуэ закъуэмрэ я гъащІэ хьэлъэр поэмэм лирикэ гурыщІэ къабзэкІэ къызэрыщыгъэлъэгъуар.

Литературэм и теорие. Поэмэр, абы и ухуэк Іэмрэ и зэхэльык Іэмрэ.

Предметхэм яку дэлъыпхъэ зэпыщ Гэныгъ эхэр. Тхыдэ. Япэ дунейпсо зауэр, ар къыщ Гежьа щхьэусыгъуэхэмрэ и дерсхэмрэ.

«Хьэжыгъэ пут закъуэ» рассказыр зытеухуар, абы и гупсысэ нэхъыщхьэр. ПщылІыгъэр траха нэужьи я псэукІэкІэ мэкъумэшыщІэхэм щхьэхуитыныгъэ зэрамыгъуэтар, щІы, зэрылэжьэн Іэмэпсымэ зэрамыІэм къыхэкІыу, нэхъ къулейуэ псэухэм я ІэмыщІэм ахэр ихуэжу зэрыщытар рассказым къызэрыщыгъэлъэгъуэжар. Тхыгъэм къыщиІуатэ Іуэхугъуэхэр нэхъ зыхыуигъэщІэн папщІэ, дунейм и къэхъукъащІэхэр тхакІуэм къызэригъэсэбэпа щІыкІэр. Хьэсетрэ Муратрэ я образхэр: я теплъэм, я хьэл-щэным зэщхьэщыкІыныгъэу хэлъыр.

Рассказым къыпкърык І гъэсэныгъэ-ущииныгъэ мыхьэнэр, и бзэр.

Литературэм и теорие. Художественнэ тхыгъэм пейзажым щигъэзащІэ къалэныр.Предметхэм яку дэлъы пхъэ зэпы щ Іэныгъэхэр. Адыгэбзэ. Диалект псалъэхэр. Жьы хъуа, иджы щІагъуэу къамыгъэсэбэпыж псалъэхэр (V кл.).

Иджырей ди тхак1уэ, усак1уэхэр (20)

Брат Хь.М. (сыхь. 2)

ТхакІуэм теухуа псалъэ. «Замир» рассказым къиІуэтэж Іуэхугъуэр. Тхыгъэм и гупсысэ нэхъыщхьэр адыгэ бзылъхугъэм ипІыжа урыс щІалэ цІыкІум фІища цІэм къызэриІуатэр. Зауэм къихь бэІутІэІур тхыгъэм къызэрыщыгъэлъэгъуар.

Жаным Б.І. (1 сыхь.)

ТхакІуэм теухуа псалъэ.

«**Щы Іубымрэ Ужьэмрэ»** басняр зытепсэльыхымрэ абы къи Іуатэ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ. Тхыгъэм щ Іэлъ щ Іагъы бзэр къэгъэлъэгъуа зэрыхъуар. Басням хэлъ ущиер абы и иужьрей сатырипл Іым къы зэрыщи Іуатэр.

КІэрашэ Т.М. (сыхь. 2)

ТхакІуэм теухуа псалъэ. «Гум фІэфІкІэ» очеркым къиІуэтэж Іуэхугъуэр къыщыхъуа зэманымрэ щекІуэкІа щІыпІэмрэ. Фашистхэм я бийуэ партизанхэм ирагъэкІуэкІа бэнэныгъэр тхыгъэм къызэрыхэщыжыр. Софьерэ ФІыцІэрэ я образхэмкІэ Хэкур фІыуэ льагъуныр, ар псэемыблэжу хъумэныр, цІыхубэм и щІыхьымрэ и щхьэхуитыныгъэмрэ папщІэ сыт хуэдэ гугъуехьми, шынагъуэми пэщІэувэныр къэгъэлъэгъуа зэрыхъуар Л и те р а т у р э м и т е ор и е. Очеркыр, рассказым ар къызэрыщхьэщыкІыр.

АбытІэ В.Къ. (сыхь. 1)

УсакІуэм теухуа псалъэ.

«Лыгьэм и дамыгьэ» поэмэр зытепсэльыхымрэ абы и гупсысэ нэхьыщхьэмрэ. Хэку зауэшхуэм и зэманым зауэ ІэнатІэм Іутахэм къадэкІуэу мыдэкІэ къэнахэри бэнэныгъэм зэрыхэтар тхыгъэм къызэрыщыгъэльэгъуар. Партизанхэм пыщІэныгъэ яхузиІа Бэчыр и ІуэхущІафэхэр, абы и кІуэдыкІар. Нэмыцэхэмрэ епцІыжакІуэ зырызхэмрэ лейуэ зэрахьар поэмэм къызэрыхэщыжыр.

Щомахуэ А.Къ. (сыхь. 2)

ТхакІуэм теуха псальэ.

«ЗэкъуэшитІ» (нэгъуэщІ тхыгъэкІэ е мы темэм теухуауэ нэгъуэщІ тхакІуэм и тхыгъэкІэ зэпхъуэкІ хъунущ) рассказым къиІуэтэж Іуэхугъуэхэр. Къэралбийрэ Чапайрэ ныбжьэгъу зэрызэхуэхъуа щІыкІэр. Лъэпкъхэм яку дэлъ зэныбжьэгъугъэр рассказым къызэрыхэщыр.

Тхыгъэм пкърылъ гупсысэ нэхъыщхьэр, абы цІыхугъэм, лэжьыгъэм ехьэлІауэ къыпкърыкІ къарур.

Предметхэм яку дэлъы пхъэ зэпыщ Іэныгъэхэр. Тхыдэ. «Псори фронтым папщІэ, псори текІуэныгъэм папщІэ!» Хэку зауэшхуэм и лъэхъэнэм ди цІыхухэм зэрахьа лІыхъужьыгъэр.

Шортэн А.ТІ. (сыхь. 1)

ТхакІуэм теухуа псалъэ.

«Балъкъ и деж» рассказым къи уэтэж Іуэхугъуэхэмрэ абы пкърылъ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ. Рассказым хэт лыхъужьхэм - Кургановымрэ Розановымрэ - я хьэл-щэнхэр, я гурыгъу-гурыщ эхэр, я Іуэхущ афэхэр къызэрыгъэльэгъуа щ ык Іэр. Тхыгъэм и Іэ гъэсэныгъэ-ущиныгъэ мыхьэнэр.

Рассказым и ухуэкІэр, и бзэр.

Предметхэм яку дэлъыпхъэ зэпыщ Іэныгъэхэр. Адыгэбзэ. Сочиненэ тхыным зэрызэхуагъэхьэзыр щІыкІэр къагурыгъэІуэн. План зэхэлъ гъэувын. ЦІыху щхьэхуэхэм далъагъу хьэл-щэнхэм теухуа сочиненэ тхын.

КІыщокъу А.П. (сыхь. 1)

УсакІуэм теухуа псалъэ.

«Поэзие», «Си хъуэхъу», «Гъуэгу къежьапІэ», «Пасэрей хабзэ» (мыхэр Іэмал имыІэу егъэджыпхъэщ, ауэ нэгъуэщІ усэхэри ядыщІыбгъу хъунущ) усэхэм адыгэ хабзэр, цІыхугъэр, бзэр, адэ щІынальэр, абы и цІыху гуащІафІэхэр къазэрыхэщыр. Усэхэр гурыщІэ къабзэхэм къагъэщІауэ зэрыщытыр; абыхэм яІэ гъэсэныгъэ мыхьэнэр. Усэхэм я ухуэкІэр, ахэр зэрытха бзэм и шэрыуагъыр. Л и т е р а т у р э м и т е о р и е. Адыгэ усэ гъэпсыкІэ (стопа, ямб, хорей).

КІуащ Б.И. (сыхь. 1)

УсакІуэм теухуа псальэ.

«ГуащІэдэкІ», «Си лъахэр», «Сэ сфІэфІщ» (нэгъуэщІ усэхэри ядыщІыбгъу хъунущ) усэхэр мамыр лэжьыгъэм, цІыхугъэм, зэныбжьэгъуныгъэм, мамырыгъэм, Хэкум щекІуэкІ Іуэхугъуэхэм ятеухуауэ зэрыщытыр. Усэхэм къаІуатэ гупсысэхэр, я ухуэкІэр, ахэр зэрытха бзэр.

Дыгъужь Къу.Б. (сыхь. 1)

ТхакІуэм теухуа псалъэ.ЦІыхухэм я зэхущытыкІэмрэ дунейм и къэхъукъащІэхэмрэ «Мырсыт» (нэгъуэщІ рассказкІи зэпхъуэкІ хъунущ) тхыгъэм къызэрыщыгъэлъэгъуа Іэмалхэр. Унагъуэ псэущхьэхэр цІыхум сэбэп къызэрыхуэхъур, ахэр тэмэму зехьэн, гущІэгъу яхуэщІын зэрыхуейр рассказым и гупсысэ нэхъыщхьэу зэрыщытыр. Мэлыхъуэ Аюбрэ Хьэжмуратрэ МырсыткІэ зэджэ хьэм зэрыхущытыр, хьэм къылъыкъуэкІ зэфІэкІыр.

Гъубжокъуэ Л.М. (1 сыхь.)

УсакІуэм теухуа псалъэ.

«Къуршхэр плъырщ» (нэгъуэщІ усэкІи зэпхъуэкІ хъунущ) усэм лъахэм и теплъэр гу хуабагърэ цІыхугъэ инрэ хэлъу къызэрыщыгъэлъэгъуар.

Усэм къыщыгъэсэбэпа художественнэ, зыгъэлъагъуэ-зэраІуатэ Іэмалхэм ягъэзащІэ къалэнхэр.

Усэм и ухуэкІэмрэ и бзэмрэ.

Тхьэгьэзит Р. (1 сыхь.)

УсакІуэм теухуа псалъэ.

«Гу щызмыхуэжыну пІэрэ?» (нэгъуэщІ усакІуэм и усэкІи зэпхъуэкІ хъунущ) усэр зытеухуамрэ абы къиІуатэ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ. Лирикэ лІыхъужьым и адэжь щІыналъэм къыхуиІэ лъагъуныгъэр, къызэрыхуэзэшыр, къызэрыхуэпабгъэр усэм къызэрыщыгъэлъэгъуар. Тхыгъэм къиІуатэ гурыгъугурыщІэр нэхъ ІупщІ ищІын папщІэ, усакІуэр зыхуекІуа Іэмалхэр, абы къигъэсэбэпа хэкІыпІэхэр.

Жылэтеж С.Хь. (сыхь.2)

ТхакІуэм теухуа псальэ.

«КІыгуугу лъэпкъым и кІуэдыжыкІар» (нэгъуэщІ тхыгъэкІи зэпхъуэкІ хъунущ) рассказыр зытеухуамрэ абы къиІуатэ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ. Бзэр лъэпкъым и нэшэнэ, фІыгъуэ нэхъыщхьэу зэрыщытыр, ар хъумэн зэрыхуейр тхыгъэм къызэрыщыгъэлъэгъуар. ЦІыхухэм яку дэлъын хуей зэхущытыкІэр щІагъыбзэкІэ хъыбарым къызэриІуатэр.

Хъыбарым и бзэр нэхъ шэрыуэ икlи нэхъ щ
Іэщыгъуэ хъунымк
Іэ тхак
Іуэм къигъэсэбэпа Іэмалхэмрэ хэк
Іып
Іэхэмрэ.

АбытІэ Хъ.Я. (сыхь. 1)

УсакІуэм теухуа псальэ. ГъащІэр зэрыуахътыншэр, гъащІэ дахэ зиІэм нэхъ насыпыфІэ дунейм зэрытемытыр усакІуэм «Бгы абрагъуэмрэ джэдыкІэ

цІыкІумрэ» усэм къызэрыщигъэлъэгъуар. «Жэщым и ІэфІыгъуэщ» усэр зытеухуамр гупсысэ нэхъыщхьэмрэ. Усэм удзым, жыгхэм, псынэм, пшэ Іэрамэм псэ яІуту къызэрыщыгъэлъагъуа щІыкІэр.

ІутІыж Б.Къу. (сыхь. 2)

ТхакІуэм теухуа псалъэ.

«Насыпыр щагуэшыр пщэдджыжыырщ» рассказыр зытеухуамрэ абы къиІуатэ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ. Зауэ нэужь илъэсхэм ди цІыхухэм я псэукІэр гугъуами, цІыхугъэр, хабзэ-нэмысыр ягъэнэхъапэу зэрыщытар рассказым къызэрыщыгъэлъэгъуэжар.

Рассказым и ухуэкІэмрэ ар зэрытха бзэмрэ. Псалъэжьхэмрэ жыІэгъуэхэмрэ тхыгъэм щагъэзащІэ къалэныр.

Предметхэм яку дэльыпхьэ зэпыщ Іэны гьэхэр. Адыгэбзэ. Псальэщ Іэхэр, хамэбзэхэм къахэк Іыу адыгэбзэм къыхыхьа псальэхэр.

Къуекъуэ Н.Ю. (1 сыхь.) Усак Гуэм теухуа псальэ.

«Жыгыр пызыупщІхэм» усэр зытеухуамрэ абы щІэлъ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ. ЦІыхумрэ дыкъэзыухъуреихь дунеймрэ быдэу зэрызэпыщІар, щІыуэпсыр хъумэныр цІыхум и къалэн нэхъыщхьэхэм ящыщ зыуэ зэрыщытыр усэм къызэрыщыгъэлъэгъуар. КъэкІыгъэхэм, псом хуэмыдэу пхъэщхьэмыщхьэ къызыпыкІэ жыгхэм, цІыху гъащІэм щаІэ мыхьэнэр усакІуэм зэригъэбелджыла щІыкІэр.

Псэ зыІумытыр, псэум хуэдэу, къызэрыгъэлъэгъуам и мыхьэнэр, абы усэм щигъэзащІэ къалэныр.

Еджак1уэхэм ябгъэдэлъ щ1эныгъэр, зэф1эк1ыр, есэныгъэхэр къызэрапщытэ 1эмалхэр: четвертым и щ1эдзэгъуэмрэ и к1эухымрэ еджак1уэхэм я зэф1эк1ыр къэпщытэныгъэ, жьэры1уатэ, фронтальнэ жэуап тыныгъэ. Гук1э зэгъэщ1эн, гъэхуауэ, зэхэщ1ык1ыгъуэу текстым къеджэн, тест лэжьыгъэхэр, комплекснэу текстыр зэпкърыхыныгъэ, къызэрапщытэ изложенэхэр, къызэрапщытэ сочиненэхэр, зэпэщауэ текст зэхэгъэувэн.

6-нэ классым щеджэхэм литературэмк Тэ ягъэзэщ Тэн хуей тхыгъэ лэжьыгъэхэр (4)

Сочиненэ щытык1э зи1э изложенэ «Уасэ» (2 сыхь.) Сочиненэ «Сэ сызэджэну нэхъ сф1эф1ыр» гупсысэм зегъэужьын -1 Сочиненэ «Сыдэзыхьэхыу сызэджа тхыгъэ» (2 сыхь.)

тематическэ план

разделыр	сыхьэт бжыгъэхэр	бзэм зезыгъэужь лэжьыгъэхэр	
		Сочиненэ	Изложенэ
Хэзыгъэгъуазэ. Адыгэ ІуэрыІуатэ.	1		
туэрыгуатэ.			
Адыгэ ІуэрыІуатэ.	8		
Тхыдэр зи лъабжьэ хъыбархэр.	4	2	
Пасэ зэманыр къызыхэщыж	4	2	1
тхыгъэхэр			
Иджырей ди тхак1уэ, усак1уэхэр.	26		
	36		
псори	52	4	1

Календарнэ-тематическэ план 6 класс «А» «Б»

Адыгэ литературэ

№	Темэ	сыхьэт	Планк1э	щеттар	

			щетыпхъэр			
		Xэзыгъэгъуа	22 -1			
1	Хэзыгъэгъуазэ.	1	5.09			
	Адыгэ 1уэры1уатэ-8					
2	Нарт эпоскІ э зэджэр. Нарт эпосым Сосрыкъуэ, Бэдынокъуэ, Лъэпщ, Тхьэгъэлэдж, Сэтэней, Ашэмэз сымэ, нэгъуэщІхэри къызэрыхэщыр	1	12.09			
3	«Тхьэгъэлэджрэ Лъэпщ и къуэ Дзэхущрэ».	1	19.09			
4	«Лъэпщ 1эдэ зэрищ1ар».	1	26.09			
5	«Нартхэ я гъубжэр».	1	3.10			
6	«Сэтэней и л1эк1ар».	1	10.10			
7	«Сэтэней и л1эк1ар	1	17.10			
8	Жьэры1уатэу хъыбар к1эщ1 зэхэлъхьэн нарт л1ыхъужьхэм теухуауэ.	1	24.10			
9	Лит. и теорие. Нарт эпосым теухуа гуры1уэныгъэ. Яджахэр къегъэпщытэн	1	7.11			
	Тхыдэр зи лъабжьэ хъыбархэр -4					

10	«Андемыркъан щ1алэ ц1ык1уу зек1уэ зэрык1уар».	1	14.11		
11	«Андемыркъан щ1алэ ц1ык1уу зек1уэ зэрык1уар».	1	21.11		
12	«Беслъэн Пц1апц1э зэрезэуар»	1	28.11		
13	«Хэт мысэр?». Къэзэнокъуэ Жэбагъы	1	5.12		
	Пасэ зэман	ыр къызыхэщі	ыж тхыгъэхэр-4	1	
14	Щоджэнц1ык1у Алий. «Щ1ымахуэ жэщ». Поэмэм и темэр, гупсысэ нэхъыщхьэр.	1	12.12		
15	Щоджэнц1ык1у Алий. «Хьэжыгъэ пут закъуэ» рассказыр зытеухуар.	1	19.12		
16	Щоджэнц1ык1у Алий. «Хьэжыгъэ пут закъуэ» рассказыр зытеуху	1	26.12		
17	Лит. и теорие. Пейзажым литературнэ тхыгъэм щи1э мыхьэнэр.	1	14.01.20 г		

	Иджырей ди тхак1уэ, усак1уэхэр= 36				
18	Шортэн Аскэрбий. Тхак1уэм теухуауэ псалъэ. «Балъкъ и деж» рассказыр. Темэр, гупсысэ нэхъыщхьэр.	1	18.01		
19	Темэр, гупсысэ нэхъыщхьэр.	1	21.01		
20	Брат Хьэбас. ТхакІуэм теухуа псальэ. «Замир». Темэр, гупсысэ нэхъыщхьэр.	1	25.01		
21	Брат Хьэбас. ТхакІуэм теухуа псальэ. «Замир». Темэр, сод	1	28.01		
22	К1эрашэ Тембот. ТхакІуэм теухуа псальэ. «Гум ф1эф1к1э» очеркым къыщы1уэтар.	1	4.02		
23	К1эрашэ Тембот.«Гум ф1эф1к1э»сод.	1	8.02		
24	К1эрашэ Тембот.«Гум ф1эф1к1э»сод Лит. и теорие	1	11.02		
25	Абыт1э Владимир. «Л1ыгъэм и дамыгъэ» Поэмэм и темэмрэ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ.	1	15.02		
26	Поэмэм и темэмрэ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ.	1	18.02		
27	Классщ1ыб еджэныгъэ. Хьэнфэн А.И. «Адыгэ нэмыс» усэр.	1	22.02		

28	Щомахуэ Амырхъан. ТхакІуэм теуха псалъэ. «Зэкъуэшит1» рассказыр.	1	25.02	
29	Темэр, гупсысэ нэхъыщхьэр	1	29.02	
30	К1ыщокъуэ Алим. УсакІуэм теуха псальэ. «Гъуэгу къежьап1э» усэр «Си хъуэхъу»	1	3.03	
31	«Поэзие» усэхэм щ1элъ гупсысэр «Пасэрей хабзэ»	1	7.03	
32	К1уащ Бет1ал. УсакІуэм теухуа псальэ. «Сэ сф1эф1щ» усэм къи1уатэ гупсысэр.	1	10.03	
33	«Гуащ1эдэк1» «Зэманыр 1уэхук1э зыгъэнщ1ыфыр» усэм щ1элъ гупсысэр.	1	14.03	
34	Лит.и теорие. Ритм, рифмэ, строфа	1	17.03	
35	Дыгъужь Къурмэн. ТхакІуэм теуха псальэ	1	21.03	
36	«Мырсыт» рассказым и гупсысэ нэхъыщхьэр.	1	31.03	
37	Бз/з.Сочиненэ «Сэ сызэджэну нэхъ сф1эф1ыр» гупсысэм зегъэужьын.	1	4.04	

38	Бз/з.Сочиненэ «Сэ сызэджэну нэхъ сф1эф1ыр» гупсысэм зегъэужьын	1	7.04	
39	Лит. и теорие. Художественнэ тхыгъэм и темэмрэ идеемрэ.	1	11.04	
40	Гъубжокъуэ Лиуан. «Къуршхэр плъырщ» усэм лъахэм и теплъэр къызэрыщыгъэ лъэгъуар.	1	14.04	
41	Жылэтеж Сэлэдин. ТхакІуэм теухуа псалъэ. «К1ыгуугу лъэпкъым я к1уэдыжык1ар» рассказыр зытеухуамрэ пкърылъ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ.	1	18.04	
42	«К1ыгуугу льэпкьым я к1уэдыжык1ар» рассказыр зытеухуамрэ пкьрыль гупсысэ нэхьыщхьэмрэ.	1	21.04	
43	Изложенэ.(соч щытык1э и1эу) «Уасэ».	1		
44	Изложенэ.(соч щытык1э и1эу) «Уасэ». Ирегъэтхэжын	1	25.04	
45	Жаным Борис. УсакІуэм теуха псальэ. «Щ1ы1убымрэ Ужьэмрэ» басняр. Лит.и теорие. Басня, аллегорие.	1	28.04	
46	Абыт1э Хъызыр. УсакІуэм теухуа псалъэ. «Бгы абрагъуэмрэ джэдык1э ц1ык1умрэ» усэм и гупсысэ	1	2.05	

	нэхъыщхьэр.			
	польыщльор.			
47	«Жэщым и 1эф1ыгъуэм»	1	5.05	
	усэр.			
48	1ут1ыж Борис. «Насыпыр	1	12.05	
10			12.03	
	щагуэшыр пщэдджыжьырщ»			
	тхыгъэр зытеухуамрэ абы и			
	гупс. нэхъ			
49	Бз/з.Сочиненэ.	1	16.05	
	«Сыдэзыхьэхыу сызэджа			
	тхыгъэ».			
50	Бз/з.Сочиненэ.	1	19.05	
	«Сыдэзыхьэхыу сызэджа			
	тхыгъэ»			
51	Къуиикъуэ Налбий. УсакІуэм	1	23.05	
	теухуа псальэ.«Жыгыр		23.03	
	пызыупщ1хэм» усэм щ1элъ			
	гупсысэ нэхъыщхьэр.			
52	Гъэ псом яджахэр	1	26.05	
	къызэщ1экъуэжын. Нарт			
	хъыбархэр			
			-0.5	
53	Гъэ псом яджахэр	1	30.05	
	къызэщ1экъуэжын.			
	Псори - сыхьэту	53		
	223671 22112013			

Программэр зыубзыху тхыгъэ

6-нэ классым адыгэ литературэмк1э рабочэ программэр зэхэльхьа хъуащ Егъэджэныгъэмрэ щ1эныгъэмк1э КъБр-м и Министерствэм къищта автор гупым зэхигъэува «Адыгэ (къэбэрдей-шэрджэс) литературэмк1э 5-11-нэ классхэм папщ1э программэм» (Налшык, 2010) ипкъ итк1э,

Ержыб А.Къу. итха «Адыгэ литературэ 6 класс. Учебник-хрестоматие» (Налшык: «Эльбрус», 2013) тхылъым тещ1ыхьауэ. Рабочэ программэр сыхьэт 53-м къриубыдэу егъэджыным теухуащ, зы тхьэмахуэм и к1уэц1к1э сыхьэт 1,5 хуэзэу. Абы къыхэк1ыу илъэсым къриубыдэу къызэрапщытэ лэжьыгъэу сочиненэу-2, изложенэу-2 ятхынущ.

Адыгэбзэр 6-нэ классым щегъэджыным мыпхуэдэ къалэн къегъэув:

Ныбжыщ1эхэм литературэм къыхахыу зэхэщ1ык1 лъагэрэ гъэсэныгъэ дахэрэ яхэлъу къэгъэтэджыныр; ц1ыхугъэм и щапхъэр, гуп хэтык1э хабзэхэр,благъэми хамэми яхуэфащэ пщ1эмрэ нэмысымрэ къагуры1уэу, Хэкур ф1ыуэ яльагъуу, жылагъуэ 1уэхухэмрэ щхьэзакъуэ гурыгъухэмрэ зэрагъэзэгъыфу, дэтхэнэми лъысыпхъэ пщ1эр хуащ1ыжу къэхъуныр;

Литературэ образ щыпкъэхэр и гъуазэу щ1эблэр жылагъуэ гъащ1эм хэшэныр, ныбжьыщ1эхэм я зэчиймрэ зэф1эк1ымрэ къызэ1уегъэхыныр, дунейпсо ц1ыхубэм хигъэщхьэхук1а лъап1эныгъэ нэхъыщхьэхэр къыгуры1уэу, адыгэ хабзэмрэ нэмысымрэ хуэпэжу къэгъэхъуныр, лъэпкъхэм яку дэлъ ныбжьэгъугъэр гъэбыдэн,

ц1ыхухэм шынагъуэншагъэ псэук1э къахузэгъэпэщыным и бэнак1уэу къэгъэтэджыныр;

Еджак1уэхэр я анэдэлъхубзэк1э зек1уэ 1уэры1уатэмрэ тхыгъэ нэхъыф1хэмрэ щыгъуазэ щ1ыныр, абык1э хуэфащэ пщ1эр анэдэлъхубзэм хуащ1у ик1и иригушхуэу къэгъэхъуныр, лъэпкъ литературэм и тхыдэмрэ нобэрей и щытык1эмрэ куууэ

Сыхьэт

Планымк1э Щеттар

инигъэгъу

ъэ1уэныр;

1уэр

–	i cinisp	CDIMDO!	11310111011111120	Щентар	щыгызгы
		бжыгьэ		факт	эзэныр,
					абы и
					жанр
					нэхъыщх
					ьэхэр, и
					ТХЫГЪЭ
					нэхъыф1х
					эр
					къагурыг

ы1уэтэм и л1эужьыгъуэхэр, литературэ тхыгъэхэр псэк1э зыхащ1эу, зэпкърахыфрэ абы хэлъ ф1агъхэмрэ щыщ1эныгъэхэмрэ литературэмрэ тхыдэмрэ ящыщ щапхъэхэр къагъэсэбэпурэ къагъэнэхуэфу, езыезыхэми псалъэр эстетикэм и хабзэк1э ягъэшэрыуэфу, литераткрэр гъуазджэм и нэгъуэщ1 пкъыгъуэхэм зэрыдэгъуэгурык1уэмрэ къызэрыщхьэщык1ымрэ 1упщ1у зэхащ1ык1ыу егъэсэныр.

Адыгэ литературэмк1э 7-нэ классым и

№ Темэр

календарнэ – тематическэ планированэ

Учебникыр; Адыгэ литературэ Т1ымыжь Х.Т., Балэ Л.Ф. 7 класс. Налшык,2014гьэ

	Адыгэ 1уэры1уатэ-4		
1	Хэзыгъэгъуазэ	1	5.09
2	Адыгэ 1уэры1уатэ. "Сосрыкъуэрэ	1	12.09
	Т1от1рэшрэ я пшыналъэ		
3	"Бэдынокъуэ чынтым зэрезэуар"	1	19.09
	хъыбары		
4	"Ашэмэз и пшыналъэ". Ашэмэз и	1	26.09
	образыр. Лит. И теорие.		
	Егъэлеиныгъэр (гиперболэр),		
	гъэц1ык1уныгъэр (литотэр)		
	Тхыдэр зи лъабжьэ эпос-4+2		
5	"Щолэхъупщ и уэрэд	1	3.10
6	"Шэджэмокъуэ Хьэсанш и уэрэд".	1	10.10
	Лит. и теорие. Ц1ыхубэ уэрэдхэр,		
	абыхэм я л1эужьыгъуэхэр.		
7	"Жансэхъухэ я нысэм и гъыбзэ»	1	17.10
8	Хъуэхъухэр.	1	24.10
9	Б/з "Нарт хъыбарыжьхэм	1	7.11
	сыдахьэх" сочиненэм елэжьын		
10	Б/з " Нарт хъыбарыжьхэм	1	14.11
	сыдахьэх" сочиненэр тхын		
	Бзэмрэ лъэпкъымрэ теухуа тхыгъз	хэр 12+2	2.6/3
11	Щоджэнц1ык1у 1.У.	1	21.11
	"Анэдэлъхубзэ" усэм пкърылъ гупс. нэхъ.		
12	Щоджэнц1ык1у 1. "Псынэ" усэр	1	28.11
13	Бемырзэ М.Хь. "Уадыгэным	1	5.12
	къик1ыр" усэр		
14	"Лъэ1у" усэр адыгэ л1акъуэхэм	1	12.12
	теухуауэ зэрыщытыр.		
15	Анзор М.Хь. "Атэлыкъым и	1	19.12
	лъэужьыр" тхыгъэм лъэпкъ		
	хабзэхэр тегъэщ1ап1э		
	зэрыхуэхъуар		26.42
16	Мысострэ Исмелрэ я образхэр.	1	26.12
	Повестк1э зэджэр, абы и		
47	л1эужьыгъуэхэр		44.04.2020
17	К1эрашэ Т.М. "Гъащ1эм и дерс"	1	14.01.2020
10	рассказым къыщыгъэлъэгъуэжар	1	10.01
18	Тхыгъэм къыхэщыж образхэр.	1	18.01
19	К1ыщокъуэ А. ""Къуршхэр	1	21.01
20	мамырщ" усэр. Мыжей М.И. "Пщэху" къи1уатэ	1	25.01
20		1	25.01
24	гупсысэ нэхъыщхьэхэр	1	20.01
21	Хьэтурэ Пщэхурэ я	1	28.01
22	зэхущытык1эр. <i>Б/з Тхыгъэм щыщ пычыгъуэ</i>	1	1.02
	ыз тхыгьэм щыщ пычыгьуэ изложенэу тхыным елэжьын	1	1.02
23	изложенэу тіхыным елэжьын Б/з Пычыгъуэр изложенэу тхын	1	4.02
23	ој з почовоузр изложензу шхот	1 -	7.02

24	Нало З.М. "Ц1ыху напэ" балладэр	1	8.02
	Хэку зауэшхуэр къызыхэ	щыж тхыгъз	эхэр (5)
25	К1ыщокъуэ А.П. "Усэ къарук1э	1	11.02
	бийр бгъэсу" усэр Щ.Алий		
	теухуауэ зэрыщытыр		
26	"Сабий" усэр К1ыщокъуэ А.	1	15.02
	щитха зэманымрэ ар зытеухуамрэ.		
27	Хъупсырокъуэ Хь.Хь. "Имыхабзэу	1	18.02
	щыуащ" рассказыр зытеухуар		
28	Хъупсырокъуэ Хь.Хь. "Имыхабзэу	1	22.02
	щыуащ" рассказыр зытеухуар		
29	Жэмзаррэ Къэралбийрэ я гъащ1эр	1	25.02
	тхыгъэм къызэрыщыгъэлъэгъуар.		
	Тхыгъэм и композицэмрэ и		
	сюжетымрэ		<u> </u>
	Хэкум, лъахэм теухуа г	1	
30	Елгъэр К.М. "Псы къиуа"	1	29.02
	рассказыр зауэм зи сабиигъуэр		
	хиубыдахэм ятеухуауэ		
24	зэрыщытыр. Образхэр.		2.22
31	К1уащ Б. "Мамырыгъэм и	1	3.03
	тхьэрыкъуэ", "Ф1ымрэ 1еймрэ"		
22	усэхэр. Проект	1	7.02
32	Уэрэзей А.П. "Адэжь лъахэ" усэм	1	7.03
33	щ1элъ гупсысэр "Пщэдджыжь" усэм щ1элъ	1	10.03
33	пщэдджыжь усэм щтэль философие гупсысэ куур. Уэрэзей	1	10.05
	Лирикэ усэхэм и нэщэнэхэр.		
34	Брат Хь.М. "Лъэпкъым и	1	14.03
34	къуэпсхэр"повестым щыщ	1	14.03
	пычыгъуэр зытепсэлъыхьыр		
35	Пычыгъуэм къыхэщыж образхэр.	1	17.03
33	Повесть жанрым теухуауэ я	*	17.03
	щ1эныгъэм хэгъэхъуэн.		
36	Шэджыхьэщ1э Хь.Т1.	1	21.03
	"Къуэрылъху" рассказыр	_	= 4.00
	зытеухуар		
37	Адэ-анэм я пащхьэм щихь	1	31.03
	къалэныр зымыгъэзащ1эм езым		
	пщ1э зэрыхуэмыфащэр рассказым		
	щ1элъ гупсысэ нэхъыщхьэу		
	зэрыщытыр		
38	Мыкъуэжь А.Хь. "Псалъэ жагъуэ"	1	4.04
	усэм анэм лъагъуныгъэ худи1эну		
	дыкъызэрыхуриджэр.		
39	К1эщт М.Хъу. "Си 1уэху	1	7.04
	хэмылъуи"		

1	40	Джэдгъэф Б.М. "Къандыгъэ и бжьыхьит1" рассказыр зытеухуамрэ и гупсысэ нэхъыщхьэмрэ	1	11.04	
гугъумрэ мамыр гъащ1эмрэ тхыгъэм къызэрыщыгъэлъэгъуэжар 42 Къэжэр Хъ.Хъ. "Псалъэ зеиншэхэр" балладэм дыкъызыхуриджэр. 43 Мэзыхьэ Б.Б. "Дыгъэр зэрыунк1ыф1ар" новеллэр		Поховіщльомро			
Тхыгъэм къызэрыщыгъэлъэгъуэжар 42 Къэжэр Хь.Хь. "Псалъэ зеиншэхэр" балладэм дыкъызыхуриджэр. 43 Мэзыхьэ Б.Б. "Дыгъэр зэрыунк1ыф1ар" новеллэр	41	Хэку зауэшхуэм и лъэхъэнэ	1	14.04	
Къвызэрыщыгъэлъэгъуэжар		гугъумрэ мамыр гъащ1эмрэ			
42 Къэжэр Хь.Хь. "Псалъэ зеиншэхэр" балладэм дыкъызыхуриджэр. 1 18.04 43 Мэзыхьэ Б.Б. "Дыгъэр зэрыунк1ыф1ар" новеллэр 1 21.04 Хамэщ1 щыпсэу адыгэхэм къахэк1а тхак1уэхэр -1 44 Хамэщ1 щыпсэу адыгэхэм къахэк1а тхак1уэхэр. Къумыкъу М.Хь. "Сабийхэр щым щыхъум" рассказыр 1 25.04 Иджырей адыгэ литературэ -9 45 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 28.04 1ыхьэ" темэр,содерж. 1 2.05 46 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 2.05 1ыхьэ" тхыгъэм къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ 1уэхугъуэмрэ 1 5.05 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр 1 5.05					
зеиншэхэр" балладэм дыкъызыхуриджэр. 43 Мэзыхьэ Б.Б. "Дыгъэр зэрыунк1ыф1ар" новеллэр					
Дыкъызыхуриджэр. 43 Мэзыхьэ Б.Б. "Дыгъэр зэрыунк1ыф1ар" новеллэр **Xамэщ1 щыпсэу адыгэхэм къахэк1а тхак1уэхэр -1** 44 Хамэщ1 щыпсэу адыгэхэм къахэк1а тхак1уэхэр. Къумыкъу М.Хь. "Сабийхэр щым щыхъум" рассказыр **MӘжырей адыгэ литературэ -9** 45 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 28.04 46 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 2.05 1ыхьэ" тхыгъэм къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ 1уэхугъуэмрэ 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм 1 5.05 щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр	42	· ·	1	18.04	
43 Мэзыхьэ Б.Б. "Дыгъэр зэрыунк1ыф1ар" новеллэр 1 21.04 44 Хамэщ1 щыпсэу адыгэхэм къахэк1а тхак1уэхэр. Къумыкъу М.Хь. "Сабийхэр щым щыхъум" рассказыр 1 25.04 45 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1ыхьэ" темэр,содерж. 1 28.04 46 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1ыхьэ" тхыгъэм къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ 1уэхугъуэмрэ 1 2.05 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр 1 5.05		зеиншэхэр" балладэм			
Зэрыунк1ыф1ар" новеллэр					
Хамэщ1 щыпсэу адыгэхэм къахэк1а тхак1уэхэр -1 44 Хамэщ1 щыпсэу адыгэхэм къахэк1а тхак1уэхэр. Къумыкъу М.Хь. "Сабийхэр щым щыхъум" рассказыр 1 25.04 Иджырей адыгэ литературэ -9 45 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 28.04 1ыхьэ" темэр,содерж. 1 2.05 46 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1ыхьэ" тхыгъэм къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ 1уэхугъуэмрэ 1 5.05 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр 1 5.05	43	1	1	21.04	
44 Хамэщ1 щыпсэу адыгэхэм къахэк1а тхак1уэхэр. 1 25.04 Къумыкъу М.Хь. "Сабийхэр щым щыхъум" рассказыр Иджырей адыгэ литературэ -9 45 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 28.04 1ыхьэ" темэр,содерж. 1 2.05 46 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 2.05 1 2.05 1ыхьэ" тхыгъэм къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ 1уэхугъуэмрэ 1 5.05 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр 1 5.05		зэрыунк1ыф1ар" новеллэр			
Къзмыкъу М.Хь. "Сабийхэр щым щыхъум" рассказыр Иджырей адыгэ литературэ -9 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 28.04 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 2.05 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 2.05 Тыхьэ" тхыгъэм къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ 1уэхугъуэмрэ 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм 1 5.05		Хамэщ1 щыпсэу адыгэх	эм къахэк1а	тхак1уэхэр -1	
Къумыкъу М.Хь. "Сабийхэр щым щыхъум" рассказыр Иджырей адыгэ литературэ -9 45 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 28.04 1ыхьэ" темэр,содерж. 1 46 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 2.05 1ыхьэ" тхыгъэм къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ 1уэхугъуэмрэ 1 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр 1	44	Хамэщ1 щыпсэу адыгэхэм	1	25.04	
Иджырей адыгэ литературэ -9 45 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 28.04 1ыхьэ" темэр,содерж. 1 46 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1ыхьэ" тхыгъэм къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ 1уэхугъуэмрэ 1 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр 1		къахэк1а тхак1уэхэр.			
Иджырей адыгэ литературэ -9 45 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1ыхьэ" темэр,содерж. 1 28.04 46 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1ыхьэ" тхыгъэм къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ 1уэхугъуэмрэ 1 2.05 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр 1 5.05		Къумыкъу М.Хь. "Сабийхэр щым			
45 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 28.04 46 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 2.05 1ыхьэ" тхыгъэм 1 2.05 къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ 1 3.05 1уэхугъуэмрэ 1 5.05 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм 1 5.05 щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр 1 1		щыхъум" рассказыр			
1ыхьэ" темэр,содерж. 1 2.05 46 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 2.05 1ыхьэ" тхыгъэм къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ 1 2.05 1уэхугъуэмрэ 1 5.05 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм 1 5.05 щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр 1 1		•	тературэ -9)	
46 Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ 1 2.05 1ыхьэ" тхыгъэм къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ 1уэхугъуэмрэ 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр	45	Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ	1	28.04	
1ыхьэ" тхыгъэм къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ 1уэхугъуэмрэ 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр 5.05		1ыхьэ" темэр,содерж.			
къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ 1уэхугъуэмрэ 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр	46	Къэрмокъуэ М. М." Щ1акхъуэ	1	2.05	
1уэхугъуэмрэ 1 47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм ц1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр 1		1ыхьэ" тхыгъэм			
47 Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм 1 5.05 щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр 1 1		къыщыгъэлъэгъуэжа зэманымрэ			
щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр		1уэхугъуэмрэ			
	47	Хьэх С. Хь. "Къурш псынэ". Усэм	1	5.05	
48 Тхьэгъэзит 3.М. "Гъатхэ" «Адыгэ пшынэ" усэр. 1 12.05		щ1элъ щ1агъыбзэр, философие щ1элъыр			
	48	Тхьэгъэзит З.М. "Гъатхэ" «Адыгэ пшынэ" усэр.	1	12.05	
49 Ацкъэн Р.Хь. и усыгъэр 1 16.05	49	Ацкъэн Р.Хь. и усыгъэр	1	16.05	
50 Машбащ1э И.Ш. "Насып" усэр 1 19.05	50	Машбащ1э И.Ш. "Насып" усэр	1	19.05	
зытеухуар		зытеухуар			
51 "Адыгэ цей" усэм къыщы1эта 1 23.05	51		1	23.05	
			1	1	
53 Яджар къызэщ1экъуэжын. 1 30.05	52	гупсысэ нэхъыщхьэр	1	26.05	
Псори 53		гупсысэ нэхъыщхьэр Бицу А.М. "Си анэдэлъхубзэ" усэр			

Тематическэ планированэ

Nº	Разделхэм я темэхэр	Бзэр зезыгъэужь лэжь	Сыхьэт бжыгъэхэр
1	Адыгэ 1уэры1уатэ		4
2	Тхыдэр зи лъабжьэ эпос.	1	4+2
3	Бзэмрэ лъэпкъымрэ теухуа тхыгъэхэр		14
4	Хэку зауэшхуэр къызыхэщыж тхыгъэхэр		5
5	Хэкум, лъахэм теухуа тхыгъэхэр	1	14
6	Хамэщ1 щыпсэу адыгэхэм къахэк1а тхак1уэхэр		1
7	Иджырей адыгэ литературэ		9
	псори		53

Еджак1уэхэм ящ1эн хуейщ:

- яджа художественнэ тхыгъэр, абыхэм я темэ нэхъыщхьэмрэ я ухуэк1э щхьэхуэхэмрэ;
- яджа художественнэ тхыгъэхэм я сюжетымрэ абыхэм хэт литературнэ л1ыхъужьхэмрэ яку дэлъ зэпыщ1эныгъэхэр;
- художественнэ образым, темэм, идеем, сюжетым, композицэм, рифмэм, строфам теухуа гуры1уэгъуэхэр, н.;
- лирическэ, прозаическэ, драматическэ тхыгъэ л1эужьыгъуэхэм къыхэзыгъэщхьэхук1ыу яхэлъыр;
- гук1э зрагъэщ1эн хуейуэ программэм къыщыгъэлъэгъуа художественнэ тхыгъэ щхьэхуэхэмрэ пычыгъуэхэмрэ.

Еджак1уэхэм яхузэф1эк1ын хуейщ:

I

- литературнэ тхыгъэм и идейно- художественнэ мыхьэнэр гъэбелджылынымк1э сюжетымрэ тхыгъэм и ухуэк1эмрэ (авторскэ характеристикэ, 1уэхущ1афэхэр, л1ыхъужьым и теплъэр, дунейм и къэхъукъащ1эр, унэлъащ1эр, н.) ягъэзащ1э къалэныр къахутэну.
- художественнэ тхыгъэм хэт изобразительнэ- выразительнэ 1эмалхэм абы щагъэзащ1э идейно- художественнэ мыхьэнэр къахутэну;
- егъэджак1уэм игъэува проблемнэ упщ1эхэм япкъ итк1э литературнэ л1ыхъужьым и шыф1эл1ыфэр, и хьэл- щэн нэхъыщхьэхэр, нэгъуэщ1хэри ягъэбелджылыну;
- литературэм и тхыгъэ л1эужьгъуэхэр (лирическэ, лиро-эпическэ, эпическэ, прозаическэ, драматическэ ззэхац1ыхук1ыну;

Ш

- художественнэ, публицистическэ тхыгъэхэм тэмэму, ирижэу ик1и гъэхуауэ макък1э къеджэну;
- художественнэ тхыгъэр е абы щыщ пычыгъуэ тхыгъэк1и жьэры1уатэуи къа1уэтэжыну;
- ядж художественнэ тхыгъэм ипкъ итк1э сочиненэ- рассужденэ тхыгъэк1и жьэры1уатэуи къзэрагъэпэщыну;

- литературнэ л1ыхъужьым теухуа упщ1эхэм псори къызэщ1эзыубыдэ жэуап тэмэм иратыну;
- художественнэ тхыгъэм е абы и пычыгъуэ гуэрым теухуа план ягъэувыну;
- езыхэм жьры1уатэу е тхыгъэк1э къа1уэтэнум и план зэхалъхьэну;
- езыр- езыру яджа художественнэ тхыгъэм е искусствэм и нэгъуэщ1 л1эужьыгъуэхэм теухуа отзыв (жьэры1уатэу е тхыгъэк1э) иратыну (литературнэ персонажхэмрэ 1уэхугъуэ гуэрхэмрэ езыхэм хуа1э щытык1эр къызыхэщу);

Ш

- еджак1уэхэм папщ1э къыдагъэк1а научно- популярнэ тхылъым, зэхалъхьа литературоведческэ псалъалъэм, хрестоматием ярыт спарвочнэ аппаратыр къагъэсэбэпыну.

ЕГЪЭДЖЭКІЭМ ЕХЬЭЛІА ЛЭЖЬЫГЪЭХЭР.

Ержыб А. Къу., Хьэщыкъуей А. Хь. Шэрджэс тхакlуэхэм я тхыгъэхэр курыт школым

зэрыщегъэджыпхъэр. Налшык, 1987.

Ержыб А. Къу. Усэхэр, хъыбархэр, псысэхэр: дерсхэм къыдэкlуэу къызэджапхъэ тхыгъэхэр,

Налшык, 1992.

Ержыб А. Къу. Дерсхэм къыдэкlуэу къызэджапхъэ тхыгъэхэр зэрыт пособие, 5–8-нэ классхэм

папщІэ. Налшык, 1997.

ХьэкІуащэ А. Хь. Къэбэрдей ІуэрыІуатэм и хрестоматие. Налшык, 1988.

Хьэкlуащэ А. Хь. Адыгэ lуэрыlуатэ (еджакlуэхэм папщlэ). Налшык, 1992.

ЗЭРЕДЖАПХЪЭ ТХЫЛЪХЭР.

Т1ымыжь Хь.Т.,Балэ Л.Ф. Адыгэ литературэ. 7-нэ классым папщІэ-учебник-хрестоматие Налшык,

«Эльбрус» 2011.

ПСАЛЪАЛЪЭХЭР.

Адыгэбзэ псалъалъэ. Москва, 1999.

Адыгэбзэ фразеологизмэхэм я псалъалъэ. Налшык, 2001.

Апажэ М. Л., Кіуэкіуэ Ж. Н. Урыс-адыгэ псалъалъэ. Налшык, 2008.

Дзыгъуанэ Р. Хь., Шэру Н. Гъу. Адыгэбзэм и синонимхэм я псалъалъэ. Налшык, 1997.

Джаурджий Хь. З., Сыкъун Хь. Хь. Урыс-адыгэ школ псалъалъэ. Налшык, 1991.

Зэхъуэхъу Л. Хь. Щоджэнціыкіу Алий и бзэм и псалъалъэ. Налшык, 1971.

Зэхъуэхъу Л. Хь. Орфографическэ псалъалъэ (Еджакіуэхэм папщіэ пособие). Налшык, 1989, 1997.

ЗекІуэрей Н. Н. Урыс-адыгэ термин псалъалъэ. Налшык, 1999.

Молэмусэ Хь. Т. Къэбэрдей-Балъкъэрым щыlэ (щыпсэу) къуалэбзухэр. Налшык, 1967.

Пщыбий И. Хъ., Сэкий Н. Я. Адыгэбзэм и синонимхэм я псалъалъэ кlэщl. Черкесск, 1971.

ПщыхьэщІэ Л. И., ТІымыжь Хь Т. Хьэрыпыбзэм къыхэкІыу адыгэбзэм къыхыхьа псалъэхэр.

Налшык, 2006.

Урыс Хь. Щ., Зэхъуэхъу Л. Хь. Адыгэбзэм и орфографическэ псалъалъэ. Налшык, 1982.

Хьэкъун Б. И. Адыгэ къэкІыгъэцІэхэр. Налшык, 1992.

Щхьэщэмыщі Хь. Хь. Адыгэціэ зиіэ псэущхьэхэр. Налшык, 1998.

Щхьэгъэпсо С. Хь., Слон Л. Хь. Къэкlыгъэхэм я адыгэцlэхэр. Налшык, 1994.

Программэр зыубзыху тхыгъэ

Адыгэ литературэр 8-нэ классым зэрыщаджыну программэр ухуащ

- Егъэджэныгъэмкlэ федеральнэ къэрал пщалъэм нэхъыщхьэу къигъэув мардэхэмрэ къалэнхэмрэ къэлъытауэ
- 5-9 классхэм «Адыгэбзэр» («Къэбэрдей-шэрджэсыбзэ») зэрырагъэджэну программэр и лъабжьэу
- Бищ1о Б.Ч. итха «Адыгэ литературэ 8-нэ класс. Учебник-хрестоматие» (Налшык: «Эльбрус», 2013)тхылъым тещІыхьауэ

Программэм къыхэльыта нормативнэ тхылъхэр:

- І. 2012 гъэм декабрым и 29-м къыдэкІа «Урыс Федерацэм зэрыщрагъаджэм теухуа» федеральнэ унафэ N 273-р
- 2. 2014 гъэм апрелым и 24-м КъБР-м къыщыдэкІа «Егъэджэныгъэм теухуа» республикэ унафэ N 23-р
- 3. 2011 гъэм мартым и 3-м Минюстым къищта Санитарнэ хабзэхэмрэ мардэхэмрэ 2.4.2.282I-I0-р
- 4. УФ Егъэджэныгъэмрэ щ І
эныгъэмк Іэ министерствэм 2010 гъэм декабрым и I7-м къищта Курыт щ І
эныгъэм и къэрал пщалъэ № I897
- 5. Егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ министерствэм 2015 гъэм декабрым и 3I-м «Курыт щІэныгъэм и къэрал пщалъэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэнымкІэ» къищта унафэ № 1897-р

- 6. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм хыхьэ Старэ Шэрэдж къуажэ дэт кІэзонэ ІуэхущІапІэ «1-нэ курыт еджапІэм» и зэрырагъаджэ планыр
- 7. Старэ Шэрэдж къуажэ дэт кІэзонэ ІуэхущІапІэ «1-нэ курыт еджапІэм» къищта «Зэрырагъаджэ программэхэм я зэхэгъэувэкІэнумрэ ахэр къызэращтэнумрэ и хабзэр»

8.Рабочэ программэр сыхьэт 53-м къриубыдэу егъэджыным теухуащ, зы тхьэмахуэм и к1уэц1к1э сыхьэт 1,5 хуэзэу. Абы къыхэк1ыу илъэсым къриубыдэу къызэрапщытэ лэжьыгъэу сочиненэу-3 ятхынущ.

8- класс классым адыгэ литературэмк1э къигъэув къэлэнхэр. 8-нэ классым щеджэхэм яІэн хуей щІэныгъэмрэ зэфІэкІымрэ ЕджакІуэхэм ящІэн хуейщ:

- -псальэр зи льабжьэ гъуазджэм образыр и нэщэнэ нэхьыщхьэу зэрыщытыр;
- -яджа художественнэ тхыгъэхэр, абыхэм я темэ нэхъыщхьэхэмрэ я ухуэк Із щхьэхуэхэмрэ;
- -яджа художественнэ тхыгъэхэм я сюжетымрэ абыхэм хэт литературэ лІыхъужьхэмрэ яку дэлъ зэпыщІэныгъэхэр;
- -художественнэ образым, темэм, гупсысэ нэхъыщхьэм, сюжетым, композицэм, рифмэм, строфам теухуа гуры Іуэгъуэхэр, нэгъуэщ Іхэри;

ЕджакІуэхэм яхузэфІэкІын хуейщ:

-тхакІуэм и Іуэху епльыкІэр, и тхыгьэмкІэ къигьэльэгъуэну, жиІэну зыхуеяр къахутэну;

-литературэ тхыгъэм и мыхьэнэр, художественнэ фІагъ иІэр гъэбелджылынымкІэ сюжетымрэ тхыгъэм и гъэпсыкІэмрэ (зытетхыхь Іуэхугъуэм тхакІуэм хуиІэ щытыкІэр, лІыхъужьхэм я теплъэр, дунейм и къэхъукъащІэхэр, унэлъащІэр, н.къ.) ягъэзащІэ къалэнхэр зэхагъэкІыну;

-художественнэ тхыгъэхэм къыщыгъэсэбэпа зэраГуатэ-нэрылъагъу Гэмалхэр тхакГуэм къызэрехъулГар къагъэлъэгъуэну;

-литературэм и тхыгъэ л
 лужьыгъуэхэр (лирикэ, лиро-эпикэ, прозэ, драмэ) зэхац
ІыхукІыну;

Къа1эрыхьа щ1эныгъэр гъащ1эмрэ лэжьыгъэмрэ къышыгъэсэбэпыныгъэ:

Адыгэ литературэбзэр тэмэму къагъэсэпк1эрэ жьары1уатэу е тхыгъэк1э текст зэхэлъхьэн;

Анэдэлъхубзэмк1э къеджэфу зэхэщ1ык1ыгъуэу ик1и зэхэщ1эгъуэу езыр-езыру къагъуэтрэ зыхуей информацэр щыуагъэншэу къагъэсэбэпыфу (интернетыр, справочникхэр, художественнэ тхыгъэхэр,телевидениер,н.) дунейпсо литературэм хащ1ык1ыу, тхыгъэ нэхъ щхьэпэхэр къыхахыфу, гугъуагък1э зэхуэмыдэ тхыгъэхэр зэхащ1ык1ыу езыр-езыру зыхуейм хуэдэ к1эух тхыгъэхэм къыхуахыыфу.

Адыгэ литературэмкІэ 8-нэ классым щагъэзэщІэн хуей лэжьыгъэхэр ЖьэрыІуатэу:

- гъэхуауэ икІи ирижэу макъкІэ къеджэн художественнэ, щІэныгъэ, публицистикэ тхыгъэхэм, гукІэ зэрагъэщІахэри хэту;
- художественнэ тхыгъэхэр (дэгъэхуар мащІэу, кІэщІу, хэчыхьауэ) къэІуэтэжын, зэпкърыхыныгъэ гуэрхэр хэлъу. Инсценировкэхэр гъэхьэзырын, художественнэ тхыгъэм ещхь Іуэхугъуэхэу гъащІэм зыщрихьэлІэхэм тепсэлъыхыжын;

- яджа художественнэ тхыгъэм еджак
Іуэхэр зригъэгупсысахэр жегъэ
Іэжын. Литературэ л
Іыхъужьым (и закъуэу, зэгъэпщауэ, гуп-гупу) и Іуэхущ
Іафэмрэ и хьэл-щэнымрэ гъэбелджылын;

Тхыгъэу:

- художественнэ тхыгъэ мыинхэр е абыхэм щыщ пычыгъуэхэр къэІуэтэжын (тхыгъэкІэ);
- яджа художественнэ тхыгъэм теухуа сочиненэ егъэтхын е тест лэжьыгъэ егъэкІуэкІын;
- литературэ лІыхъужьым (и закъуэу, зэгъэпщауэ, гуп-гупу) и хьэл-щэныр, и шыфэлІыфэр убзыхун, художественнэ тхыгъэм план (къызэрыгуэкІыу икІи зэхэлъ) хузэхэлъхьэн;
- езыр-езыру къызэджа художественнэ тхыгъэр, зэплъа гъуазджэ лэжьыгъэр, кинофильмыр, спектаклыр, зэдэІуа макъамэр къызэрыщыхъуар, абыхэм зрагъэгупсысар къыщыгъэлъэгъуауэ тхыгъэ кІэщІ гъэхьэзырын;

Адыгэ литературэр 8-нэ «Б» классым я программэм и зэхэльык1эр (Содержанэр)

Хэзыгъэгъуазэ (1 сыхь.)

ГъащІэр зыхозыгъащІэ, цІыхум и гупсысэм къыщигъэщІ художественнэ дунейр къызэІузых, емрэ фІымрэ зэпэзылъыт, дахагъэм псэр дезыгъэхьэх, хъуэпсапІэ лъагэхэм щІэблэр хуэзыгъэуш Іэмалхэм ящыщ зыуэ литературэр зэрыщытыр. НыбжьыщІэм и гупсысысэр узэщІыныр, и гъащІэ гъуэгуанэр гъэбелджылыныр

мурад нэхъыщхьэу литературэм зэриІэр. Литературэмрэ гъуазджэм и адрей лІэужьыгъуэхэмрэ. Художественнэ литературэмрэ щІэныгъэ литературэмрэ: абыхэм зэщхьу яхэлъхэмрэ зэщхьэщызыгъэкІ нэщэнэхэмрэ.

Тхыдэ гъуэгуанэ кlыхым дунейпсо цlыхубэм зэригъэпэща и лъапlэныгъэ нэхъыщхьэхэм, адыгэхэм къыдекlуэкl хабзэ нэхъыфlхэм щlэблэр щlэпlыкlынымкlэ, абы гъэсэныгъэ тэмэм егъэгъуэтынымкlэ литературэм игъэзащlэ къалэнхэр.

Адыгэ литературэмрэ Урысей Федерацэм, Европэм, КъуэкІыпІэ Гъунэгъум, щІынальэхэм щыпсэу льэпкъхэм я литературэхэмрэ. литературэм къиІэт темэхэмрэ зэпкърих Іуэхугъуэ нэхъыщхьэхэмрэ (цІыхур гъэлъэпІэныр, абы И щхьэхуитыныгъэмрэ хуитыныгъэхэмрэ И къащхьэщыжыныр; къэкІуэнум цІыхубэр щІэгъэхъуэпсыныр; къэзыгъэщІ къарухэм яльысыпхъэ пщІэр художественнэ псалъэкІэ етыныр; щэнхабзэм зиужьыным, цІыхум и зэхэщІыкІым зиузэщІыным зэран хуэхъу къарухэм, Іуэху еплъыкІэ зэхуэмыдэхэр щыІэныр зымыдэ политикэ, нэгъуэщІ тепщэныгъэ залымыгъэхэм ебэныныр).

Адыгэ литературэм и къежьэкlар, абы зэрызиужьар, и къуэпсхэм зыщадз лъахэхэмрэ щэнхабзэхэмрэ. Лъэпкъ литературэм и ехъул эныгъэхэмрэ къыпэщыт къалэнхэмрэ.

ІуэрыІуатэмрэ литературэмрэ зэщхьыныгъэу яІэмрэ зэрызэщхьэщыкІымрэ. ІуэрыІуатэм и лІэужьыгъуэ (жанр) нэхъыщхьэхэмрэ абыхэм гъащІэм щагъэзащІэ къалэнхэмрэ; лъэхъэнэрэкІэ ІуэрыІуатэм зэрызихъуэжыр.

Нарт эпосым, тхыдэр зи лъабжьэ эпосым, таурыхъхэм, нэгъуэщ лІзужьыгъуэхэм адыгэ ІуэрыІуатэм щаІыгъ увыпІэр. ІуэрыІуатэм и бзэмрэ образхэр къызэрыщынахуэ Ізмалхэмрэ.

ІуэрыІуатэм и зэхэлъыкІэр (адыгэ ІуэрыІуатэм и жанр нэхъыщхьэхэмрэ образхэмрэ). Пасэрей дауэдапщэхэр, абыхэм ещІэкІа уэрэдхэр, миф хъыбархэр (дунейр къызэрыхъуар, Тхьэгъэлэдж, Мэзытхьэ, Лъэпщ сымэ ятеухуа хъыбархэр, хъуэхъухэр).

Адыгэ ІуэрыІуатэ (сыхь. 7+2)

Нарт эпосым и лІыхъужь нэхъыщхьэхэр, сюжетхэр, гъэпсыкІэр. Таурыхъ лІэужьыгъуэхэр, абыхэм ягъэзащІэ къалэнхэр, персонажхэр. Тхыдэ къэхъугъэ зи

лъабжьэ эпосыр – уэрэдхэр, хъыбархэр; сюжетхэр, лІыхъужьхэр. Псальэжьхэр, псальэ шэрыуэхэр, къуажэхьхэр, нэгъуэщ Іуэры Іуатэ плъыфэхэр.

«Сосрыкъуэ мафІэ къызэрихьар» пшынальэр, абы и къежьапІэр цІыхум мафІэр къыщигъэІэса лъэхъэнэм зэрыхуэкІуэжыр. Пшынальэм щІэлъ гупсысэр, и гъэпсыкІэр, и бзэм и дахагъыр. Сосрыкъуэ, Емынэжь, Тхъуэжьей сымэ я образхэр. ЛІыхъужьым лІыгъэу зэрихьэр жылагъуэм и щхьэпэу зэрыщытыр.Сосрыкъуэ теухуауэ хъыбар.

«Бэдынокъуэ нартхэм къахилъхьа хабзэфІыр» хъыбарым и сюжетымрэ зытеухуа Іуэхугъуэмрэ. Нэхъыжьым и пщІэр къызыхэкІыр, нэхъыжьыфІ зиІэмрэ ар зылъытэмрэ фІы нэхъ къехъулІэну зэрыщытыр хъыбарым къызэрыхэщыжыр. Бэдынокъуэрэ и адэмрэ я образхэр къызэрыгъэлъэгъуа щІыкІэр. Хъыбарым и бзэр псалъэ хэІэтыкІыща хэмыту, гурыІуэгъуэу, абы щыгъуэми, гупсысэ куу хэлъу зэрыщытыр. Тхыльым имыту Бэдынокъуэ теухуа зы хъыбар

«Лабэдэсхэм я гъыбзэр» зытеухуа зэманымрэ къэхъугъэмрэ. Кавказ зауэм и екlуэкlыкlамрэ цlыху къызэрыгуэкlхэм абы къахуихьа мыгъуагъэхэмрэ; ар зи лажьэр Урысейм и пащтыхымрэ къэрал Іуэхур зи пщэ къыдэхуахэм я Іуэху зехьэкlэр арауэ зэрыщытыр. Урыс сэлэт куэд дзэм хэкlуэсыкlрэ бгырысхэм яхэтlысхьэжу зэрыщытар. Къуажэр зэрагъэсар, лабэдэсхэр зэрызэтраукlар уэрэдым гъыбзэу къызэрыщыГуэтэжар. Ди зэманым тхыдэм щыщ апхуэдэ къэхъугъэхэм дазэрыхущытын хуейр.

Б/3. «Сигу ирихьа нарт л1ыхъужьыр»

Адыгэ литературэ(38)

ЩоджэнцІыкІу А.І.

УсакІуэм теухуа псалъэ.

«Нанэ» усэр Щоджэнціыкіу А.І. щитха лъэхъэнэмрэ щіыпіэмрэ. Лирическэ ліыхъужьым и гурыщіэр, и гупсысэр, и гукъыдэжыр усэм къызэрыщыгъэлъэгъуар. Усакіуэ ныбжьыщіэм и хьэл-щэныр, фіэщхъуныгъэ быдэр, къызэрыгуэкі лэжьакіуэхэм яхуиіэ гумащіагъэмрэ гуапагъэмрэ усэм къызэрыхэщыр.

И хэкумрэ и анэмрэ яхуи і ф Іыльагъуныгъэ иныр усак Іуэм къызэри Іуатэ щ Іык Іэр. Параллелизмэм теухуа гуры Іуэныгъэ.

ЩоджэнцІыкІу А.І. нэхъ пасэу итха усэхэм ящыщ зы («Жынгызым я нып фІыцІэжьыр», «Тырку хадэм», н.) «Нанэ» усэм щІыгъуу егъэджын.

Литературэм и теорие. Художественнэ литературэм и бзэр.

Предметхэм яку дэлъыпхъэ зэпыщ Іэныгъэхэр. Тхыдэ. Граждан зауэм теухуа дерсхэр («Урысейм и тхыдэ», «Къэбэрдей-Балъкъэрым и тхыдэ»).

КІыщокъуэ А.П.

УсакІуэм теухуа псалъэ.

«Мэжджыт» рассказыр.К1ыщокъуэм льабжьэ хуищ1ам гу лъегъэтэн.

«Хъыбар дахэ зыхуэфащэ» («Нал къута» романым щыщщ) пычыгъуэр зэрыгъэпса щІыкІэм хэлъ щхьэхуэныгъэхэр. Лъэпкъ ІуэрыІуатэм и нэщэнэхэр пычыгъуэм къызэрыщыгъэсэбэпар.

ЩытыкІэ гугъум къихута цІыху къызэрыгуэкІым къылъыкъуэкІ хахуагъэмрэ зыщалъхуа лъахэм хуиІэ фІылъагъуныгъэмрэ КІыщокъуэ А.П. и романым къызэрыщыгъэльэгъуар. Бекъан дадэ и образыр цІыхугъэм, пэжыгъэм, лІыгъэм я дамыгъэу романым къызэрыщыкІуэр.

Адыгэшым и образыр щхьэхуитыныгъэм, Іущыгъэм, дахагъэм я дамыгъэ романым зэрыщыхъуар. Адыгэшыр щыІэху лъэпкъым и гугъэмрэ и хъуэпсапІэмрэ зэрыфІэмыкІуэдынум ехьэлІауэ тхакІуэм къиІуатэ гупсысэхэр.

Предметхэм яку дэльыпхьэ зэпыщ I эныгьэхэр. Тхыдэ. Хэку зауэшхуэм теухуа яджахэр ягу къэгъэкIыжын.

Хьэкъун И.Хь.

ТхакІуэм теухуа псалъэ.

«**Бзылъхугъэ шу щэху»** повесть-трилогием и гупсысэ нэхъыщхьэр, ар адыгэ тхыдэм зэрепха сюжет къуэпсхэр. Ахъмэтыкъуэ къуажэр зыхэта бэлыхьыр повестым щыщ пычыгъуэм къызэрыщыгъэлъэгъуар. Сэтэней, Зрамыку, Айшэт сымэ я образхэр.

ТхакІуэм и бзэр ІуэрыІуатэм зэрыпэгъунэгъур, абы хъыбарыжьхэр къызэригъэсэбэпыр. Повестым щекІуэкІ Іуэхугъуэхэр щІыпІэ куэдым зэрепхар.

КІуащ Б.И.

УсакІуэм теухуа псалъэ.

«Шэрэдж», «ФІымрэ Іеймрэ» усэхэм езы усакІуэм и граждан, политикэ Іуэху бгъэдыхьэкІэр къазэрыхэщыр. Хэкум зегъэужьыным, цІыхухэм я псэукІэр егъэфІэкІуэным зи гуащІэ хэзылъхьэхэр усакІуэм зэригъэлъапІэр. ФІымрэ Іеймрэ щызэригъапщэкІэ, КІуащ Б.И. къигъэсэбэп художественнэ Іэмалхэр.

ЦІыхубэм гурэ псэкІэ хуэлэжьэныр, хуэпэжыныр усакІуэм и тхыгъэхэм я джэлэсу зэрыщытыр (нэгъуэщІ усэхэм къыхэха щапхъэхэмкІэ щІэгъэбыдэн). КІуащ Б.И. и усэхэм яІэ художественнэ гъэпсыкІэ щхьэхуэмрэ адыгэ усэ тхыкІэм хилъхьа щІэщыгъуагъымрэ.

Литературэм и теорие. Усэм ритмикэмрэ интонацэмрэ щагъэзащ З къалэнхэр.

Предметхэм яку дэлъыпхъэ зэпыщ Іэныгъэхэр. Адыгэбзэ. Бзэм и стилым теухуа гуры Гуэныгъэ: къызэрыгуэк Гисэлъэк Гэ, Гуэху зэрызэрахьэ, щ Гэныгъэ стилхэр.

Дыгъужь Къу. Б

ТхакІуэм теухуа псалъэ.

«Бжыхьэ псыдзэ» романыр. Дыгъужь Къу.Б. и прозэм пейзажым щигъэзащІэ къалэнхэр.

Акъсырэ 3. «Дахэнагъуэ»

ТхакІуэм теухуа псальэ.

драмэр тхакІуэм щитха лъэхъэнэр. Пьесэм къытращІыкІа спектаклыр адыгэ театрым япэу щагъэува лъэпкъ драмэ лэжьыгъэ нэхъыфІхэм зэращыщыр. Сюжетым ІуэрыІуатэм щыщ хъыбархэр лъабжьэ зэрыхуэхъуар, ІуэрыІуатэм и нэгъуэщІ жанрхэу пьесэм узыщрихьэлІэхэр.

Пьесэм льэпкъ драматургием щиубыд увыпІэр.

Л и т е р а т у р э м и т е о р и е. Драмэ тхыгъэ лІэужьыгъуэхэм (драмэм, комедием, трагедием) теухуауэ еджакІуэхэм къащІахэм хэгъэхъуэн. Драмэ тхыгъэхэм я гъэпсыкІэм хэлъ къыщхьэщыкІыныгъэхэр гъэбелджылын. Монологымрэ диалогымрэ теухуауэ къащІахэм зегъэубгъун. Ремаркэр зищІысыр егъэщІэн.

Нэхущ М. Дж.

УсакІуэм теухуа псалъэ.

«Лъэпкъым» усэм бэлыхым зи плІэр имыухуа, лъэгуажьэмыщхьэу зи бын мыува, зи цеикІэм «гынымэр кІэрымыкІа» адыгэм и тхыдэ гъуэгуанэр лъабжьэ зэрыхуэхъуар. Адыгэ быныр щІыналъэ куэдым икъухьа щІэхъуам и щхьэусыгъуэу усакІуэм къигъэлъагъуэхэр. УсакІуэм хэлъ фІэщхъуныныгъэр – дунейр зэрычэзур, адыгэм и Іуэхури тэмэм зэрыхъужынур усэм къызэрыхэщыр.

«Маржэ, адыгэхэ» усэмкІэ лъэпкъым и гукъеуэ нэхъ ин дыдэр, хэхэс адыгэхэм я гум къипсэлъыкІ щІыкІзу, усакІуэм къызэриІуатэр. Лъэпкъым къыщыщІар ди гум идгъэху зэрымыхъунумкІэ къызэрыдэчэнджэщыр. «Дыпсэущ а гугъэр диІэху» сатырымкІз усакІуэм жиІзну зыхуейр.

Усэм и гъэпсык
Іэр, псалъэ къытригъэзэжхэм ягъэзащ Іэ къалэнхэр (ритмэр,
 усэм и макъамэр нэхъ лъэщ зэращ Іыр, гупсысэр
 къызэрыхагъэщхьэхук Іыр).
Усак Іуэм лирикэр къызэрехъул Іэр.

Гъубжокъуэ Л.М.

УсакІуэм теухуа псальэ.

УсакІуэм и лирикэм цІыхум, щІыуэпсым, тхыдэм щаубыд увыпІэр. «Автобус къзувыІэпІэм и деж», «Жылэ», «Адыгэ шы фІэдзапІэ» усэхэм (нэгъуэщІхэмкІи зэпхъуэкІ хъунущ) ящІэлъ философие гупсысэхэмрэ психологизмэмрэ. Лъэпкъым и блэкІам, и нобэм, и къэкІуэнум ехьэлІа гупсысэхэр усакІуэм къызэриІуатэ щІыкІэр. Щалъхуа и лъахэм, цІыхухэм яхуиІэ лъагъуныгъэр Гъубжокъуэм и лирикэм къызэрыхэщыр.

УсакІуэм и бзэм и къулеягъыр.

Къэжэр П.Хь.

УсакІуэм теухуа псалъэ.

«МафІэ мыужьых» (нэгъуэщІ тхыгъэкІи зэпхъуэкІ хъунущ) поэмэр зытеухуамрэ абы къиІуатэ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ. Хэкум и щхьэхуитыныгъэм папщІэ зи псэ зыта зауэлІ къэмылэнджэжхэм я фэеплъыр усакІуэм зэригъэльапІэр. Дяпэ ита «нэхъыжьыфІхэм я гуащІэр мыужьыхыж мафІэу» щІэблэм зэраІэр поэмэм къызэрыхэщыр.

Поэмэм и гъэпсыкІэм хэлъ щІэщыгъуагъхэр, художественнэ Іэмалхэм я къэгъэсэбэпыкІар.

Бицу А.М.

УсакІуэм теухуа псальэ.

«Телеграммэ» поэмэр зытеухуамрэ абы щІэлъ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ. Тхыгъэр лъэпкъ литературэ хабзэхэм пызыщэу зэрыщытыр. Лирикэ лІыхъужьым и анэм, къыдалъхуа и къуэш-шыпхъухэм яхуиІэ гурыщІэр поэмэм къызэрыщыгъэлъэгъуар. Лирикэм и нэщэнэ нэхъыщхьэхэр.

Бицу А.М. и литературэ-художественнэ къэльыхъуэныгъэхэр; и ІэдакъэщІэкІхэм зэманым и плъыфэхэр къазэрыхэщыр.

Адэ-анэмрэ бынымрэ я зэхущытыкІэн хуейм, унагъуэм илъыпхъэ пщІэмрэ нэмысымрэ теухуауэ щыІэ адыгэ псалъэжьхэмрэ жыІэгъуэхэмрэ ягу къэгъэкІыжын.

Предметхэм яку дэлъыпхъэ зэпыщ Іэныгъэхэр. Адыгэбзэ. ЗэкІэщІэпч мыхъу псалъэ зэпыщІахэр.

Пхъэш М.Н.

УсакІуэм теухуа псалъэ.

Пхъэш М.Н. и усэхэр лъэпкъ художественнэ дуней лъагъук і щхьэхуэм и щапхъэу зэрыщытыр.

«Мэкъуауэ лІыжьхэр» усэм ди нэгу къыщІигъэхьэ теплъэр, усакІуэм къигъэсэбэп зэгъэпщэныгъэ щІэщыгъуэхэр (п.п., «Аргъынэхэр мэл пшэру мэгъуэлъ, шэмэджхэр шыкІэпшынэу...», н.). ЛІыжьхэм я гушыІэ дахэр, усэр зэриух сатыритІым хэлъ образыр.

«Дыгъэмрэ Мазэмрэ», «Таурыхъ» (нэгъуэщІ усэхэмкІи зэпхъуэкІ хъунущ) усэхэм философие лъабжьэ зэраІэр, цІыхум гукІэ, псэкІэ куэд игъэвын хуейуэ къызэрыхудэкІыр. УсакІуэм гъащІэ екІуэкІымрэ таурыхъымрэ щІызэпильыт, щІызэригъапщэ, щІызэпэщІигъэувэ щхьэусыгъуэр. Таурыхъ нэхъыбэ къыжраІэжыну усакІуэр щІэльаІуэр, абыкІэ и бампІэр зэрыдихыр. «Нэхъыбэу сыт таурыхъым къыпхуищІэн» псалъэхэм узрагъэгупсысыр.

Апкъан Р.Хь.

УсакІуэм теухуа псалъэ.

Ацкъан Р.Хь. «Бгъэ1эпхъуэу ф1эф1къым жыгым» (нэгъуэщІ усэхэри дыщІыбгъу хъунущ) и усэм щІэлъ философие гупсысэр. Дунейм и къэхъукъащІэмрэ цІыхум и гурыщІэмрэ усакІуэм къызэригъэлъагъуэ щІыкІэр. Зэманымрэ гъащІэмрэ, бэкІамрэ къэкІуэнумрэ, ублапІэмрэ ухыпІэмрэ щызэрипхкІэ, усакІуэм къигъэсэбэп художественнэ Іэмалхэр.

Усэм и ещанэ строфам еджакІуэхэр зригъэгупсысар жьэрыІуатэу къегъэІуэтэжын (я Іуэху еплъыкІэм тещІыхьауэ абы щыгъэува упщІэхэм жэуап ирегъэтын, лъэпкъ тхыдэм теухуа теплъэгъуэхэр ягу къэгъэкІыжын).

ХамэщІ щыпсэу адыгэхэм къахэкІа тхакІуэхэр(сыхь. 3+1)

Къандур М.И.

ТхакІуэм теухуа псалъэ.

Къандур М.И. Кавказ зауэм теухуа и романхэр.

Балкан щІынальэр пІальэкІэ щхьэегьэзыпІэ зыхуэхьуа адыгэ мухьэжырхэр зэзауэ льэныкъуитІым (тыркухэмрэ сербхэмрэ) яку къыдэнэу яшэча гузэвэгъуэмрэ хьэзабымрэ «Маждэ» пычыгъуэм («Шэрджэсхэр. Балкан тхыдэ» романым щыщщ) къызэрыхэщыжыр. И льэпкъэгъухэр къригъэлын папщІэ, гугъуехьми, шынагъуэми пэщІэувэу, гупым и пашэ къалэныр зи пщэ дэзыльхьэжа адыгэ цІыхубзым и образыр тхакІуэм и ехъулІэныгъэ нэхъ ину зэрыщытыр.

Маждэ и Іущагъымрэ и зэфІэкІымрэ зэбгъапщэ хъун щапхъэхэр лъэпкъ ІуэрыІуатэмрэ художественнэ литературэмрэ къыхэхын.

Предметхэм яку дэлъыпхъэ зэпыщ Іэныгъэхэр. Тхыдэ. Кавказ зауэм теухуауэ къащ Гахэм зегъэубгъун.

Еджак1уэхэм ябгъэдэлъ щ1эныгъэр, зэф1эк1ыр, есэныгъэхэр къызэрапщытэ 1эмалхэр: четвертым и щ1эдзэгъуэмрэ и к1эухымрэ еджак1уэхэм я зэф1эк1ыр къэпщытэныгъэ, жьэры1уатэ, фронтальнэ жэуап тыныгъэ. Гук1э зэгъэщ1эн, гъэхуауэ, зэхэщ1ык1ыгъуэу текстым къеджэн, тест лэжьыгъэхэр, комплекснэу текстыр зэпкърыхыныгъэ, къызэрапщытэ изложенэхэр, къызэрапщытэ сочиненэхэр, зэпэщауэ текст зэхэгъэувэн.

Гъэ псом ятхыну тхыгъэ лэжьыгъэхэр.

Сочиненэ «Зрамыку и образыр».

«Сигу ирихьа нарт л1ыхъужь»

Сочиненэ «Анэ псори анэкъым»

8 «А». «Б» класс

Адыгэ литературэ

Учебнэ - тематическэ план

№	Разделхэр,	Псори		
Π/Π	темэхэр	сыхьэт бж.	Сочиненэу	Излож
				енэу
1.	Хэзыгъэгъуазэ	1		
2.	Адыгэ	9	(2c.)	
	1уэры1уатэ			
3.	Адыгэ	38	(2c.)	
	литературэ		(2c.) (2c.)	
4.	Хамэщ1 щыпсэу			
	адыгэхэм я	4		
	тхыгъэхэр			
4.	Гъэ псом яджар	1		
	къызэщ1экъуэж			
	ын.			
	Псори	53	6	

Адыгэ литературэ 8 «а» класс.

Календарнэ- тематическэ план

No	Адыгэ литературэ.	Сых	Махуэр).	Унэ лэжь.	
		ь. бж.	Ще к1у.	Факт.		
1	Хэзыгъэгъуазэ.	1	5.09		н. 3-5.	
	Адыгэ Іуэры Іуатэ	9				
	Нарт хъыбархэмрэ пшынальэхэмрэ					
2	Сосрыкъуэ нарт хасэм япэу зэрык1уауэ цытар	1	12.09		н. 6-23.	
3	Сосрыкъуэ маф1э къызэрихьар.	1	19.09			
4	Тхылъым имыту Сосрыкъуэ теухуа хъыбархэр.	1	26.09			
5	Бэдынокъуэ и адэр ук1ып1эм къызэрыришыжар.	1	3.09		н. 36-45.	
6	Бэдынокъуэ нартхэм къахильха хабзэф1ыр.	1	10.10			
7	Тхылъым имыту Бэдынокъуэ теухуа хъыбархэр.	1	17.10			
8	Адыгэ уэрэдыжьхэр. Лабэдэсхэм я гъыбзэ.	1	24.10			
9	Б/з. «Сигу ирихьа нарт л1ыхъужь»	1	7.11		н. 56-58.	
10	Б/з. «Сигу ирихьа нарт л1ыхъужь»	1	14.11		И к1эм нэгъ.	
	Адыгэ литературэ.	38	21.11			
11	<i>Щоджэнц1ык1у А.1.</i> Усак1уэм теухуа псалъэ.«Нанэ» усэ гук1э.	1	28.11		н. 59-63.	
12	Л/т бзэмрэ и художственнэ литературэмрэ.	1	5.12			
13	Къылышбий И.Б. Усак1уэм теухуа псалъэ.	1	12.12		н. 65-71.	
	«1уэдыщэ» усэр.				Конспект	
					лит. и	
					теор.	
14	Л/т. Антитезэ,эпиграф,символикэ	1	19.12			

15	<i>К1ыщокъуэ А.П.</i> Усак1уэм теухуа псалъэ. «Мэжджыт» рассказыр.	1	26.12	н. 72-86.
16	«Хъыбар дахэ зыхуэфащэр» рассказыр. «Бабыщыкъуэ адэкъэпщ» хъыбарыр.	1	13.01	н. 86-119.
17	Хэкъун И.Хь. Тхак1уэм теухуа псалъэ.	1	18.01	н. 120-
18	«Бзыльхугъэ шу щэху» повесть-трлогием 1и гупсысэ нэхъыщхьэр.	1	20.01	
19	Образхэр зэпкърыхын.	1	25.01	
20	Повестым и художественнэ гъэпсык 1 эр, ар зэрытха бзэр.	1	27.01	н. 150- 154. Соч. зыху.
21	Б/з. Сочиненэ «Зрамыку и образыр»	1	1.02	И к1эм нэгъ.
22	Б/з. Сочиненэ «Зрамыку и образыр».	1	3.02	К1уащым и твор. Зыщыгъ.
23	К1уащ Б.И. Усак1уэм теухуа псальэ. «Шэрэдж» усэр. «Ф1ымрэ 1еймрэ» усэр.	1	8.02	н. 155- 163. Усэ гук1э
24	Л/т. Паузэ, ритм, риф	1	10.02	
25	Дыгъужь Къу.Б. Тхак1уэм теухуа псальэ. «Бжыхьэ псыдзэ» романыр	1	15.02	н. 164- 191.
26	Романым и гупсысэ нэхъыщхьэр.	1	17.02	н. 192- 194.
27	Романым хэт образхэр зэпкъырыхын	1	22.02	
28	Акъсырэ З.А. Тхак1уэм теухуа псальэ. Акъсырэм и драмэ тхыгъэхэр зытеухуахэмрэ абыхэм къа1уатэ гупсысэ нэхъыщхьэхэмрэ.	1	29.02	н. 195- 196.
29	«Дахэнагъуэ» пьесэм и гупсысэ нэхъыщхьэр.	1	2.03	н. 196- 239.
30	Пьесэм хэт образхэр зэпкърыхын	1	7.03	
31	Пьесэм и художественнэ гъэпсык1эр, ар зэрытха бзэр.	1	9.03	н <mark>.</mark> 196-239. лит. и теор
32	Л/т. Драмэ,абы и л1эужьыгъуэхэр.	1	14.03	
33	Нэхущ М.Дж. Усак1уэм теухуа псальэ. «Льэпкъым» усэр. «Маржэ, Адыгэхэ!»	1	16.03	н. 241- 245.

	усэр. Л/т. Сатыр, псальэ (рефрен, анафорэ) къытезыгъэзэжхэр.			Конспект лит. и теор.
34	Къущхьэ С.Хь. Усак1уэм теухуа псальэ. «Анэ» рассказым къыпкърык1 гъэсэныгъэ - ущииныгъэ къарур.	1	21.03	н. 276- 294.
35	Къэжэр П.Хь. Усак1уэм теухуа псальэ. «Мыужьых маф1э» поэмэр.	1	30.03	н. 246- 257.
36	«Мыужьых маф1э» поэмэм и гупсысэ нэхъыщхьэр.	1	4.04	н. 246- 259.
37	Л/т. Драмэ,абы и л1эужьыгъуэхэр.	1	6.04	
38	Гъубжокъуэ Л.М. Абы и лирикэм ц1ыхум, щ1ыуэпсым, тхыдэм щаубыд увып1эр. «Жылэ», «Автобус къэувы1эп1эм деж».	1	11.04	н. 260- 265.
	«Адыгэ шы ф1эдзап1э».Усэхэм ящ1элъ	1	13.04	
39	философие гупсысэхэмрэ психологизмэмрэ.			
40	Бицу А.М. Усак1уэм теухуа псальэ. «Телеграммэ» поэмэр. «Телеграммэ» поэмэм адэ-анэмрэ бынымпэ я зэхущытык1эн хуейр къызэрыщыгъэлъэгъуар.	1	18.04	н. 267- 275.
41	Б/з. У/сочиненэ «Анэ псори анэкъым»	1	20.04	Нэгъэс.
42	Б/з. У/сочиненэ «Анэ псори анэкъым».	1	25.04	Ацкъан Р. И тхыгъэхэм къеджэн
43	Ацкъан Р.Хь. Усак1уэм теухуа псалъэ. «Бгъэ1эпхъуэу ф1эф1къым жыгым»	1	27.04	н. 295- 300.
44	«Ф1эщщ1ыгъуаф1эу узи1эщ, си лъахэ» гук1э, «Къуршыбгъэ» усэхэр.	1	2.05	
45	Пхъэш М.Н. Абы и усэхэр лъэпкъ дуней льагъук1э щхьэхуэм и щапхъэу зэрыщытыр.	1	4.05	н. 301- 304.
46	«Мэкъуауэ л1ыжьхэр» гук1э, «Таурыхъ», «Дыгъэмрэ мазэмрэ» усэхэ	1	11.05	
47	Зумакуловэ Т.М. Усак 1 уэм теухуа псальэ.	1	16.05	н. 305-

	«Псалъэ жагъуэ» усэр.			306.
		4	18.05	
	Хамэщ1 щыпсэу адыгэхэм къахэк1а			
	тхак1уэхэр.			
48	Къандур М.И. Тхак1уэм теухуа псалъэ.	1	23.05	н. 307-
	Кавказ зауэм теухуа и романхэр. «Маждэ»			327.
	романыр зэпкърыхын			
49	«Маждэ» романыр зэпкърыхын	1	23.05	
50	Темэ нэхъыщхьэр			
	-			
51	Романым и художественнэ гъэпсык 1 эр, ар	1	25.05	н. 307-
52	зэратха бзэр			327.
53	Гъэ псом яджар къэпщытэжын	1	25.05	
	Псори	53		

Адыгэ литературэ 8 «б» класс.

Календарнэ - тематическэ план

No	Адыгэ литературэ.	Сых	Махуэр).	Унэ лэжь.		
		ь. бж.	Ще	Фак			
		U.K.	к1у.	т.			
1	Хэзыгъэгъуазэ.	1	6.09		н. 3-5.		
	Адыгэ 1уэры1уатэ	9					
	Нарт хъыбархэмрэ пшыналъэхэмрэ						
2	Сосрыкъуэ нарт хасэм япэу зэрык1уауэ	1	13.09		н. 6-23.		
	щытар						
3	Сосрыкъуэ маф1э къызэрихьар.	1	27.09				
4	Тхыльым имыту Сосрыкъуэ теухуа	1	4.10				
	хъыбархэр.						
5	Бэдынокъуэ и адэр ук1ып1эм	1	11.10		н. 36-45.		
	къызэрыришыжар.						
6	Бэдынокъуэ нартхэм къахильха	1	18.10				
	хабзэф1ыр.						
7	Тхылъым имыту Бэдынокъуэ теухуа	1	25.10				
	хъыбархэр.						
8	Адыгэ уэрэдыжьхэр. Лабэдэсхэм я гъыбзэ.	1	8.11				

9	Б/з. «Сигу ирихьа нарт л1ыхъужь»	1	15.11	н. 56-58.
10	Б/з. «Сигу ирихьа нарт л1ыхъужь»	1	22.11	И к1эм
				нэгъ.
	Адыгэ литературэ.	39	29.11	
11	Щоджэнц1ык1у А.1. Усак1уэм теухуа	1	6.12	н. 59-63.
	псалъэ.«Нанэ» усэ гук1э.			
12	Л/т бзэмрэ и художственнэ литературэмрэ.	1	13.12	
13	Къылышбий И.Б. Усак1уэм теухуа псалъэ.	1	20.12	н. 65-71.
	«1уэдыщэ» усэр.			Конспект
				лит. и
				теор.
14	Л/т. Антитезэ, эпиграф, символикэ	1	27.12	
15	К1ыщокъуэ А.П. Усак1уэм теухуа псалъэ.	1	13.01	н. 72-86.
4 -	«Мэжджыт» рассказыр.	-	10.01	06.110
16	«Хъыбар дахэ зыхуэфащэр» рассказыр.	1	18.01	н. 86-119.
17	«Бабыщыкъуэ адэкъэпщ» хъыбарыр.	1	20.01	122 172
18	Хэкъун И.Хь. Тхак1уэм теухуа псалъэ.	1	25.01	н. 120-150.
19	«Бзылъхугъэ шу щэху» повесть-трилогием	1	27.01	
	и гупсысэ нэхъыщхьэр			
20	Образхэр зэпкърыхын.	1	1.02	
21	Повестым и художественнэ гъэпсык 1 эр, ар	1	3.02	н. 150-154.
	зэрытха бзэр.			Соч. зыху.
22	Б/з. Сочиненэ «Зрамыку и образыр»	1	8.02	И к1эм
				нэгъ.
23	Б/з. Сочиненэ «Зрамыку и образыр».	1	10.02	К1уащым
				и твор.
				Зыщыгъ.
24	К1уащ Б.И. Усак1уэм теухуа псальэ.	1	15.02	н. 155-163.
	«Шэрэдж» усэр. «Ф1ымрэ 1еймрэ» усэр.			Усэ гук1э
25	Л/т. Паузэ, ритм, риф	1	17.02	
26	Дыгьужь Кьу.Б. Тхак1уэм теухуа псальэ.	1	22.02	н. 164-191.
	«Бжьыхьэ псыдзэ» романыр			
27	Романым и гупсысэ нэхъыщхьэр.	1	29.02	н. 192-194.
28	Романым хэт образхэр зэпкъырыхын	1	2.03	
29	<i>Акъсырэ З.А.</i> Тхак1уэм теухуа псалъэ.		7.03	н. 195-196.
	Акъсырэм и драмэ тхыгъэхэр	1		
	зытеухуахэмрэ абыхэм къа1уатэ гупсысэ			
	нэхъыщхьэхэмрэ.			

30 31	«Дахэнагъуэ» пьесэм и гупсысэ нэхъыщхьэр.	1	9.03	н. 196-239.
32	Пьесэм хэт образхэр зэпкърыхын	1	14.03	
33	Пьесэм и художественнэ гъэпсык1эр, ар зэрытха бзэр.	1	16.03	н <mark>.</mark> 196-239. лит. и теор
34	Л/т. Драмэ,абы и л1эужьыгъуэхэр.	1	21.03	
35	Нэхущ М.Дж. Усак1уэм теухуа псальэ. «Льэпкьым» усэр. «Маржэ, Адыгэхэ!» усэр. Л/т. Сатыр, псальэ (рефрен, анафорэ) кьытезыгъэзэжхэр.	1	30.03	н. 241-245. Конспект лит. и теор.
36	Къущхьэ С.Хь. Усак1уэм теухуа псалъэ. «Анэ» рассказым къыпкърык1 гъэсэныгъэ - ущииныгъэ къарур.	1	4.04	н. 276-294.
37	Къэжэр П.Хь. Усак1уэм теухуа псальэ. «Мыужьых маф1э» поэмэр.	1	6.04	н. 246-257.
38	«Мыужьых маф1э» поэмэм и гупсысэ нэхъыщхьэр.	1	11.04	н. 246-259.
	Л/т. Драмэ, абы и л1эужьыгъуэхэр.	1	13.04	
39				
40	Гъубжокъуэ Л.М. Абы и лирикэм ц1ыхум, щ1ыуэпсым, тхыдэм щаубыд увып1эр. «Жылэ», «Автобус къэувы1эп1эм деж».	1	18.04	н. 260-265.
41	«Адыгэ шы ф1эдзап1э». Усэхэм ящ1элъ философие гупсысэхэмрэ психологизмэмрэ.	1	20.04	
42	Бицу А.М. Усак1уэм теухуа псалъэ. «Телеграммэ» поэмэр. «Телеграммэ» поэмэм адэ-анэмрэ бынымпэ я зэхущытык1эн хуейр къызэрыщыгъэлъэгъуар.	1	25.04	н. 267-275.
43	Б/з. У/сочиненэ «Анэ псори анэкъым»	1	27.04	Нэгъэс.
44	Б/з. У/сочиненэ «Анэ псори анэкъым».	1	2.05	Ацкъан Р. и тхыгъэхэм къеджэн
45	Ацкъан Р.Хь. Усак1уэм теухуа псалъэ. «Бгъэ1эпхъуэу ф1эф1къым жыгым»	1	4.05	н. 295-300.
46	«Ф1эщщ1ыгъуаф1эу узи1эщ, си лъахэ» гук1э, «Къуршыбгъэ» усэхэр.	1	11.05	

47	Пхъэш М.Н. Абы и усэхэр лъэпкъ дуней	1	16.05	н. 301-304.
48	льагъук1э щхьэхуэм и щапхъэу	1		
	зэрыщытыр. «Мэкъуауэ л1ыжьхэр» гук1э,			
	«Таурыхъ», «Дыгъэмрэ мазэмрэ» усэхэ			
49	Зумакуловэ Т.М. Усак 1 уэм теухуа	1	18.05	н. 305-306.
	псальэ«Псальэ жагьуэ» усэр			
	Хамэщ1 щыпсэу адыгэхэм къахэк1а	3		
	тхак1уэхэр.			
50	Къандур М.И. Тхак1уэм теухуа псалъэ.	1	23.05	н. 307-327.
51	Кавказ зауэм теухуа и романхэр. «Маждэ»	1	25.05	
	романыр зэпкърыхын			
52	Романым и художественнэ гъэпсык 1 эр, ар	1	25.05	н. 307-327.
	зэратха бзэр.			
53	Гъэ псом яджар къэпщытэжын	1	25.05	
	Псори	53		

Муниципальное казенное общеобразовательное учреждение «Средняя общеобразовательная школа № 1» с. п. Старый Черек Урванского муниципального района,

Кабардино-Балкарской Республики

«I	Рассмотрен	<i>o»</i>			«Ca	огласовано»	«Утверждаю»
II	ІМО кабард	. языка и лип	пературы			зам. дир. по УВР	
Д	иректор						
рук. ШМО	/Э.Γ.	Шокумова/				/З.А. Исакова /	А. С. Альборов
протокол N -	<u>o</u> om «	<i>»</i>	2019г	«	<i>>></i>	2019 г.	
-							Приказ № от

Рабочая программа

учебного курса «Кабардинская-черкесская литература(родная).9 класс»

Класс: 9

Уровень образования: основное общее образование

Срок реализации программы-19/20г.г. Количество часов по учебному плану: всего- 68ч./год; 2ч/неделю

Рабочую программу составила Нагудова Аминат Ахмедовна, учитель кабардинского языка и литературы высшей категории

2019г.

1. Зыубзыху тхыгъэ

9-нэ классым адыгэ литературэмк1э зэрыщылажьэ программэр зэхэлъхьащ илъабжьэмк1э къыщыгъэлъэгъуа документхэм, Урысей Федерацэм, Къэбэрдей_Балъкъэр Республикэм ц1ыхубэм щ1эныгъэ егъэгъуэтынымк1э къищта Законхэмрэ концепцэхэмрэ япкъ итк1э:

Программэм къыхэльыта нормативнэ тхылъхэр:

- 1. 2012 гъэм декабрым и 29-м къыдэк
Іа «Урыс Федерацэм зэрыщрагъаджэм теухуа» федеральнэ унафэ N 273-р
- 2. 2014 гъэм апрелым и 24-м КъБР-м къыщыдэк (Егъэджэныгъэм теухуа» республикэ унафэ N 23-р
- 3. 2011 гъэм мартым и 3-м Минюстым къищта Санитарнэ хабзэхэмрэ мардэхэмрэ 2.4.2.2821-10-р
- 4. УФ Егъэджэныгъэмрэ щ
Іэныгъэмк
Іэ министерствэм 2010 гъэм декабрым и 17-м къищта Курыт щ
Іэныгъэм и къэрал пщалъэ № 1897
- 5. Егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ министерствэм 2015 гъэм декабрым и 31-м «Курыт щІэныгъэм и къэрал пщалъэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэнымкІэ» къищта унафэ № 1897-р
- 6. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм хыхьэ Старэ Шэрэдж къуажэ дэт кІэзонэ ІуэхущІапІэ «1-нэ курыт еджапІэм» и Зэрырагъаджэ планыр
- •Старэ Черек къуажэ дэт кІэзонэ ІуэхущІапІэ «1-нэ курыт еджапІэм» къищта «Зэрырагъаджэ программэхэм я зэхэгъэувэкІэнумрэ ахэр къызэращтэнумрэ и хабзэр»

Адыгэ литературэм зэреджэ базиснэ планым щиІыгъ увыпІэр

9 классым адыгэ литературэр яджыныр Іэмалыншэу щытщ, зэреджэ базиснэ планым абы щыхухэхащ сыхьэт 52-рэ. Ар тегуэшауэ щытынущ тхьэмахуэ 35-м, тхьэмахуэ къэс сыхьэтрэ ныкъуэрэ яджу.

Методическэ комплектыр:

1.Адыгэ литературэ. Учебник. Хакуашев А.Х. г.Нальчик изд. «Эльбрус»2015 г 2.Бижоев Б.Ч. Хрестоматия. г.Нальчик изд. «Эльбрус»2015

Егъэджак1уэм къигъэсэбэпыну щ1эныгъэ, методическэ лэжьыгъэхэр

Балэ Л.Ф. Изложенэхэмрэ сочиненэхэмрэ.(5-11-нэ классхэм папщ1э). Налшык: «Эльбрус», 2008.

Ержыб А.Къу., Хьэщыкъуей А.Хь. Шэрджэс тхак 1 уэхэм я тхыгъэхэр курыт школым зэрыщегъэджыпхъэр. Налшык, 1987.

Хьэк1уащэ А.Хь. Адыгэ усэ гъэпсык1э. Налшык, 1998.

Хьэк1уащэ А.Хь. Адыгэ 1уэры1уатэм и хрестоматие. Налшык, 1988.

Теунэ Хь.И. Къэбэрдейм и литературэмрэ и тхак 1 уэхэмрэ. Налшык, 1959.

Абазэ А.Ч. Къэбэрдей тхак1уэхэр. Налшык, 1999. Налшык, 1992.

Къагъэсэбэпыпхъэ псалъалъэхэр

Зэхъуэхъу Л.Хь. Орфографическэ псальалъэ. Налшык: «Эльбрус», 1989.

Джаурджий Хь.З., Сыкъун Хь.Хь. Урыс-адыгэ школ псальальэ. Налшык: «Нарт», 1991.

Дзыгъуанэ Р.Хь., Шэру Н.Гъу. Адыгэбзэм и синонимхэм я псалъалъэ. Нальчик: «Эльбрус», 1997.

Автор гуп. Адыгэбзэ псалъалъэ. Москва, 1999.

Автор гуп. Урыс-адыгэ псальальэ. Москва, 1995.

Адыгэбзэ фразеологизмхэм я псалъалъэ. Налшык, 2001.

Пщыхьэщ1э Л.И., Т1ымыжь Хь.Т. Хьэрыпыбзэм къыхэк1ыу адыгэбзэм къыхыхьа псалъэхэр. Налшык, 2006.

Хьэкъун Б.И. Адыгэ къэк1ыгъэц1эхэр. Налшык, 1992.

Щхьэщэмыщ1 Хь.Хь. Адыгэц1э зи1э псэущхьэхэр. Налшык, 1998.

Щхьэгьэпсо С.Хь., Слон Л.Хь. Къэк1ыгьэхэм я адыгэц1эхэр. Налшык, 1994. Молэмусэ Хь.Т. Къэбэрдей-Балъкъэрым щы1э (щыпсэу) къуалэбзухэр. Налшык, 1967. **Интернет-ресурсхэр.**

Ебгъуанэ классым адыгэбзэмк1э ягъуэтын хуей щ1эныгъэхэмрэ есэныгъэхэмрэ(планируемый результат)

	Нэхъыщхьэу ягъуэтын хуей щ1эныгъэмрэ есэныгъэмрэ жам къытегъэзэжын
2.Х1Х л1эщ1ыгъуэм и япэ 1ыхьэм псэуа адыгэ щ1эныгъэл1хэмрэ тхак1уэхэмрэ.	
Хэзыгъэгъуазэ сыхь.1	
Хэзыгъэгъуазэ	Адыгэ литературэр XIXл1эщ1ыгъуэм и пэщ1эдзэхэм зэрызэф1эувар. Лъэпкъым и гъащ1эр, ар зыхэта к1ыф1ыгъэр щ1эныгъэншагъэр, ц1ыхубэм иригъэк1уэк1а бэнэныгъэр абыхэм къызэрыщыгъэлъэгъуэжар. Нэгумэ III.Б. сыхь.2
Нэгумэ Шорэ «псалъэ пэжхэр», «Идар Темрыкъуэ и хъыбар»,»Хъуэхъу»	И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ. Нэгумэ Ш.Б. лъэпкъ щІэныгъэм, литературэм хэлъхьэныгъэ хуищІар. Анэдэлъхубзэм япэ дыдэу тхыбзэ абы зэрыхузэхилъхьар, грамматикэмрэ адыгэхэм я тхыдэмрэ зэритхар. Ди лъэхъэнэм а лэжьыгъэхэм я мыхьэнэр. «Хъуэхъу»усэр, абы и тхыдэр. Лъэпкъхэм я зэпыщІэныгъэр, зэныбжьэгъуныгъэр абы зэрыщыгъэлъэпІар. Усэм и художественнэ гъэпсыкІэр, ІуэрыІуатэм хуиІэ пыщІэныгъэр. Нэгумэ Ш.Б. и лэжьыгъэ зэхуэмыдэхэм я мыхьэнэр.
Къаз-Джэрий Сулът1ан сыхь. 2	
Къаз –Джэрий. «Хьэжыт1эгъуей ауз».	И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ. ТхакІуэм и зэхэщІыкІыр, и Іуэху еплъыкІэр урыс литературэм зэрипсыхьар. «ХьэжытІэгъуей аузыр»адыгэ литературэм и тхыгъэ нэхъыфІхэм нэхъыфІхэм зэращыщыр. Абы А.С. Пушкинымрэ

	В.Г. Белинскэмрэ хужа ахэр. А тхыгъэм А.Х. Бенкендофрэ Ф.П. Булгаринрэ зэры ущ Гар. Пейзажым тхыгъэм щиубыд щ Гып Гэр, и художественнэ гъэпсык Гэр, и бзэм и къулеягъыр.
Хъан Джэрий сыхь. 2	
Хъан Джэрий. «шэрджэс хъыбархэр»,.	И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ. Адыгэ тхыдэм, щэнхабзэм, литературэм тхакІуэм щиубыд увыпІэр. Тхыдэм теухуа «Шэрджэс хъыбархэр»тхыгъэр, жанрыр зыхуэдэр. Романтизмэм и лІыхъужь абы щызэфІэгъэувахэр, абыхэм я хьэл-щэн нэхъыщхьэхэр. Адыгэ бзылъхугъэм и образыр повестым къызэрыхэщыжыр. Повестым и бзэм и къулеягъыр.
3.Х1Х л1эш1ыгъуэм и ет1уанэ 1	ыхьэмрэ XX л1эщ1ыгъуэм и пэщ1эдзэмрэ псэуа
адыгэ щ1эныгъэл1хэмрэ тхак1уэхэмрэ.	
Хьэт1охъущокъуэ Къазий сыхь. 1	
Хьэт1охъущокъуэ Къазий и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ. «Къэбэрдей алыфбейр», «Хъарзынэ» рассказыр.	Тхак1уэм и творческэ гъуэгуанэр. Хьэт1охъущокъуэм япэу къыдигъэк1а «Къэбэрдей алыфбейр», абы лъэпкъ тхыдэм щиубыд увып1эр. Рассказым къуэк1ып1э лъэпкъхэм я 1уэры1уатэм пыщ1эныгъэ зэрыхуи1эр, къызэрыгуэк1 бзылъхугъэм и зэф1эк1ыр рассказым къызэрыщыгъэлъэгъуар.
К1ашэ Адэлджэрий сыхь. 1	
К1ашэ Адэлджэрий. « Мазитк1э къуажэм», «Жиным и гъэсэн», «Абрэджхэр». Хьэт1эхъущокъуэ Къэзий и 1элыфбейр, и хъыбархэр, тэурыхъхэр.	Тхак1уэхэм я лэжьыгъэхэм щыгъуазэ зыхуэщ1ын, абыхэм я ообщественнэ ик1и литературнэ лэжьыгъэм и мыхьэнэр къагуры1уэу есэн.
Бахьсэн узэщ1ак1уэхэр сыхь. 1.	
Цагъуэ Нурий, Дым 1эдэм, Елбэр Хьэсэн сымэ я творческэ гъуэгуанэр	Я лъэпкъэгъухэм щ1эныгъэ егъэгъуэтыным XXл1эщ1ыгъуэм и пэщ1эдзэхэм лъэпкъ узэщ1ак1уэхэм зэрыпащар. Лъэпкъ щ1эныгъэм и къежьап1э Бахъсэн зэрыхъуар, абы и щхьэусыгъуэхэр.
Лъэпкъ джэгуак1уэ – усак1уэхэр сыхь.1	
Мыжей Сэхьид, Абазэ Къамбот, Агънокъуэ Лашэ, Сижажэ Къылъшыкъуэ, нэгъуэщ1хэми къащ1эна литературэ лэжьыгъэ нэхъыф1хэр.	Адыгэ литературэм и зыужьыныгъэм и льэхьэнэхэр.Льэпкъым игъуэта зыужьыныгъэр адыгэ литературэм къызэрыщыгъэльэгъуар. Литературэм и жанрхэм ятеухуа гуры1уэныгъэм зегъэужьын,нэхъри хэгъэхъуэн. ащ1э Б.М. сыхь. 2
Пащ1э Б. и гъащ1эмрэ и	Усак 1 уэм и творческэ гъуэгуанэр
литературнэ лэжьыгъэмрэ. «Псалъэ	Усэхэм ц1ыхур зыхэт тхьэмыщк1агъэр

пэжхэр», «Уэщ1ак1уэф1 уимы1эу», «Зэманыр псынщ1эу йок1уэк1ыр»,

къызэрыщыгъэлъэгъуар.

«Жь ыхъуныгъэ», «Фызыжь», «Уэсят» Л/т. Лирическэ л1ыхъужьым, образхэм я гъэпсык1эм теухуауэ

ящ1эм хэгъэхъуэн.

Усэхэм я къыхуезыджэ макъамэ лъэщхэр,абыхэм я идейно-художественнэ мыхьэнэр.Пащ1э Б. 1уэры1уатэмрэ тхыгъэ литературэмрэ зэрызэпищ1ар.

Усэм теухуауэ щ1эныгъэ я1эр куу щ1ын.Гушы1эмрэ ауанымрэ теухуауэ я1э щ1эныгъэм зегъужьын.

Хьэхъупащ1э А. 1.сыхь2

Хьэхъупащ1э Амырхъан и творчествэр. «Гъэм и зэманхэр», «Щхьэтепхъуэ» усэхэр.

Тхак1уэм и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ. Усэхэм лъахэмрэ гъэм и лъэхъэнэ зэхуэмыдэхэм я щытык1эр къызэрыщыгъэлъэгъуар.

«Къардэн Къубатий», «Жамборэ Щэуал» усэхэр Усэхэм лъахэм и щхьэхуитыныгъэм и хъумак1уэ щэджащэхэм я образыр зэрыщызэф1эгъэувар.

Адыгэ литературэр 20-40 гъэхэм сыхь. 1

Адыгэ литературэр 1920-1940 гъэхэм. Т1ощ1 гъэхэм и к1эм адыгэ литературэм игъуэта зыужыныгъэр.

Ц1ыхубэм щ1эныгъэ егъэгъуэтынымк1э,и зэхэщ1ык1ым зегъэужьынымк1э лъэпкъым и ц1ыху пэрытхэм ирагъэк1уэк1а ик1и ирагъэк1уэк1 лэжьыгъэм гъащ1эм зиужьынымк1э и мыхьэнэр.

Щоджэнц1ык1у А.1. сыхь.8

Щоджэнц1ык1у А. 1 и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ. «Сэтэней», «Сэтэней дахэ»,

Усак1уэм и творческэ гъуэгуанэр. Усэхэм щызэф1эгъэува образхэр.

Щоджэнц1ык1у А. и усэхэр «Щ1ымахуэ», «Гурыщ1э дыдж»

Усэхэр зытеухуар, абыхэм я гупсысэ нэхъыщхьэр.

«Мадинэ» поэмэр , «Къамботрэ Лацэрэ романыр» Л/Т. Экспозицэ, ублап1э, кульминацэ, ухып1э, эпилогхэмк1э гуры1уэгъуэ

Тхыгъэхэр лъэпкъ литературэм и тхыгъэ нэхъыф1хэм зэрыщыщыр, ахэр зытеухуар, абыхэм я гупсысэ нэхъыщхьэр. Пасэрей ц1ыхубзым телъа бэлыхьыр тхыгъэхэм къызэрыщыгъэлъэгъуар.

К1эрашэ Т.М. сыхь.2

К1эрашэ Т.М и гъащ1эмрэ литературнэ лэжьыгъэмрэ. «Налмэс» повестыр зытеухуар, гупсысэ щ1элъыр, зытепсэльыхьыр.Образхэр

Тхак1уэм и творческэ гъуэгуанэр «Налмэс» («Шапсыгъ пщащэ») повестыр XIX ліэщіыгъуэм и пэщіэдзэхэм кіахэ адыгэхэм (шапсыгъхэм, абазэхэхэм, бжьэдыгъухэм, кіэмыргуейхэм) я гъащіэмрэ я зэхущытыкіамрэ зэрытеухуар. А зэманым лъэпкъ унафэр зыіэщіэлъа

пщы-уэркъхэмрэ мэкъумэшыщІэхэмрэ зэрызэпэщІэтар тхыгъэм къызэрыхэщыжыр.

Анчокъурэ Гулэзрэ я образхэр. Хьэтхым и Мыхьэмэт мехеІшышемуъчем къуэ къыщхьэщыжакІуэу зэрыщытыр. ГъащІэм И лІыхъужьхэмрэ пэжымрэ тхыдэ повестым зэрыщызэфІэгъэувэжар (Бэлэтокъуэпщыр, Хьэгъур, Хьэтх Мыхьэмэт сымэ, нэгъуэщ Хэри). Шыхухэм я зэхущытыкІэр къэгъэлъэгъуэнымкІэ адыгэ хабзэр тхакІуэм къызэригъэсэбэпар.

Повестым и ухуэкІэмрэ зэрытха бзэмрэ.

Щомахуэ А. Къ. Сыхь.2

Щомахуэ А.Къ. и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ «Бгырыс шухэр»романыр зытеухуамрэ

Тхак1уэм и творческэ гъуэгуанэр

«Бгырыс шухэр»романыр зытеухуамрэ абы къыщыІэта гупсысэ нэхъыщхьэхэмрэ. Лъэпкъ мехеуалыажуеІлымеє я зэныбжьэгъуныгъэр, яку деІшп Ішаух местиськей, дегаст естухыІн апед романым къызэрыщыгьэльэгъуар. Тхыгъэм хэт образ нэхъыщхьэхэу Георгий Тарасович, Мурат, Хьэжмурат, Къарней, Мусэ, Асият, Марян, Мустафа сымэ я ІуэхущІафэхэмрэ я дуней тетыкІэмрэ тхыгъэм къызэрыхэщыр.

Романым и художественнэ ухуэк Іэмрэ и бзэмрэ.

Теунэ Хь.И. сыхь.4

Теунэ Хь.И «Асльэн»повестыр, «Псэм и ІэфІыр къуатмэ»романдилогиер

И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

XXлеуғтыІшеІп И пэшІэдзэхэм алыгэ жылагъуэм зэхэтык Іар, псэукІар И И «Аслъэн»повестым къызэрыщыгъэлъэгъуэжар. КъызэрыгуэкІ мэкъумэшышІэр, Іэщыхьуэр цІыхум сэбэп хуитыныгъэхэм, зыхэлъхэм къыщхьэщыжакІуэ зэрыхъур. Аслъэн и образым игъуэт зыужьыныгъэр.

Повестым и художественнэ гъэпсык
Іэр, и бзэр.

«Псэм и ІэфІыр къуатмэ»роман-дилогием къиІуэтэж Іуэхугъуэмрэ абы и гупсысэ нэхъыщхьэмрэ. Лъэпкъ щІэныгъэмрэ щэнхабзэмрэ заужьыным теухуа Іуэхугъуэхэр тхыгъэм и купщІэ нэхъыщхьэу зэрыщытыр.

Ахьмэдрэ Благонравовымрэ я образхэр.

Гъуэщокъуэ Ху.Хь. сыхь. 2

Гъуэщокъуэ Хъу.Хъ. УсакІуэм и пейзаж лирикэр. «Бжьыхьэ мазэ», «Гъатхэ», «Гъатхэр къэсащ»усэхэр.

УсакІуэм и пейзаж лирикэр. **«Бжьыхьэ мазэ»**, **«Гъатхэ»**, **«Гъатхэр къэсащ»**усэхэмкІэ гъэм и лъэхъэнэ фэ зэхъуэкІхэм усакІуэм дызэрыхигъаплъэр.

«Адэмрэ къуэмрэ» повестьтрилогиер	«Дадэ мэпхъащІэ, нанэ мэпщафІэ», «Адэм и ущие» усэхэр зытеухуамрэ абыхэм ящІэлъ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ «Адэмрэ къуэмрэ» повесть-трилогием XX лІэщІыгъуэм и пэщІэдзэм къыщыщІэдзауэ 30 гъэхэм нэсыху къэхъуа Іуэхугъуэхэр езы тхакІуэм и гъащІэм епхауэ, абы и нэгу щІэкІахэм ехьэлІауэ къызэрыщыІуэтэжар ТхакІуэм и бзэр
Къардэнгъущ1 З.П1. сыхь. 2	
КъардэнгъущІ З.ПІ. Къанщобийрэ Гуащэгъагърэ»драмэ. Л./т. Драмэ тхыгъэ л1эужьыгъуэхэр.	ТхакІуэм теухуа псалъэ. « Къанщобийрэ Гуащэгъагърэ »драмэр тхакІуэм щитха лъэхъэнэр. Пьесэм къытращІыкІа спектаклыр адыгэ театрым япэу щагъэува лъэпкъ драмэ лэжьыгъэ нэхъыфІхэм зэращыщыр. Сюжетым ІуэрыІуатэм щыщ хъыбархэр лъабжьэ зэрыхуэхъуар, ІуэрыІуатэм и нэгъуэщІ жанрхэу
Гъз пеом	пьесэм узыщрихьэл Гэхэр. яджам къытегъэзэжын. сыхь. 2
Илъэсым яджа тхыгъэхэр X1X-XX л1эщ1ыгъуэхэм псэуа тхак1уэ-усак1уэхэм	
къэпщытэжын.	я лэжьыгъэхэр къызэщ1экъуэжын.
Бзэм зегъэужьын сыхь. 6	
Бзэм и стилым, темэм, къэ Іуэтэныгъэ зэпхам и гупсысэ нэхъыщхьэм теухуауэ яджахэр къэпщытэжын. Езым къыхаха темэм теухуа сочиненэ тхын. Общественно-политическэ, морально-этическэ, историко-литературнэ темэхэм теухуа сочиненэ. Доклад е реферат тхын, общественно-политическэ, морально-этическэ, морально-этическэ темэхэм теухуа статьяхэм я тезис зэхэлъхьэн.	темэ пыухыкlам теухуа тхыгъэ иныр зытепсэлъыхьыр хэчыхьауэ къэГуэтэжын; хэкГыпГитГ-щы къагъэсэбэпурэ доклад гъэхьэзырын икГи щГын;

Адыгэ литературэр Іэмал имы Ізу яджын хуейхэм ящыщщ. Абы къалэнышхуэ и пщэ къыдохуэ щ Ізблэр бзэм и Ізф Іыр зыхищ Ізу, ф Іагъ-дахагъымрэ гурымыхымрэ зэхигъэк Іыфу, льэпкъми ц Іыхубэми л Ізщ Іыгъэк Ізрэ къадэгъуэгурык Іуэ художественнэ дуней еплъык Із телъыджэр игъэбатэу къэхъунымк Із. Ар зи акъыл зэф Ізувэ ныбжыш Ізм щ Ізгъэкъуэн хуохъу и анэдэлъхубзэмрэ Хэкумрэ ф Іыуэ илъагъуу, дэтхэнэ лъэпкъми и ф Іыр илъытэу, дуней псо щ энхабзэм щыгъуазэрэ езым и льэпкъ шэнхабзэр абы ирилъытыжыфу къэхъунымк Із.

Литературэр убгъуауэ джыным кърокІуэ еджакІуэхэм я бзэм зиузэщІыныр, фІагъдахагъым и хабзэхэр бзэм зэригъэшэрыуэ Іэмалхэр къагурыІуэныр, лъэпкъ литературэм и зыужьыкІэмрэ и щытыкІэмрэ щыгъуэзэныр, абы и тхыдэм къыхэщ лъэхъэнэ нэхъ инхэр къыхагъэщхьэхукІыфыныр, художественнэ тхыгъэр и фІагъ-дахагъхэмкІэ екІуу зэпкърихыфу есэныр, литературэм и теориемрэ и хабзэ нэхъыщхьэхэмрэ ящІэныр.

Ебгъуанэ классым адыгэ литературэр щегъэджыным къалэну къегъзув:

- •Лъэпкъ литературэм и тхыдэр егъэджыныр, тхак1уэ щхьэхуэхэм а тхыдэм хуащ1а хэлъхьэныгъэр ягъэщ1эныр.
- •Литературэ тхыгъэхэр псэк1э зыхащ1эу,зэпкърахыфрэ абы хэлъ ф1агъхэмрэ щыщ1эныгъэхэмрэ литературэмрэ тхыдэмрэ щыщ щапхъэхэмк1э къагъэлъэгъуэфу
- •Тхыгъ къызэджар зэпкърихыфу щытыныр и бзэмк1э,и гъэпсык1эмк1э.

щытыныр.

- •Езым я еплъык1эр тхыгъэ укъуэдияк1э къа1уэтэфу, къагъэлъэгъуэфу щытыныр.
- •Ныбжыш1эхэм литературэм къыхахыу зэхэщ1ык1 лъагэрэ гъэсэныгъэ дахэрэ яхэлъу къэгъэтэджыныр.
- •Анэдэльхубзэм хуэфащэ пщ1э хуащ1у ик1и иригушхуэу къэгъэхъуныр.
- •Я бзэм зрагъэужьк1эрэ я зэхэщ1ык1ыр,гупсысэк1эр гурыгъу-гурыщ1эхэр, хьэлщэныр зэф1эувэныр.
- •Иджыпсту къек1уэк1 информационнэ ехъул1эныгъэхэм к1эльыплъыфу, хэплъэфу, зыхуейр къыхахыфрэ къагъэсэбэпыфу егъэсэныр.Темэ пыухыкІам теухуа тхыгъэ иныр зытепсэлъыхыр хэчыхьауэ къэГуэтэжын;

хэкІыпІитІ-щы къагъэсэбэпурэ доклад гъэхьэзырын икІи щІын; статья иным и тезис е конспект тхын; езым къыхаха темэм, ядж художественнэ тхыгъэм теухуауэ сочиненэ-рассужденэ тхын Езыр-езыру къызэджа тхыгъэм, зэплъа кинофильмым, телевизионнэ къэтыныгъэм, спектаклым тухуа рецензэ етын. Сочиненэр егъэфІэкІуэн.

2. Программэм и зэхэлъык1эр.(Содержание программы) (сыхь.51)

Адыгэ литературэр XIX л1эщ1ыгьуэм и пэщ1эдзэхэм зэрызэф1эувар. Абы и хэк1ып1э нэхъыщхьэхэр: зы льэныкъуэк1э. адыгэ 1уэры1уатэр, адрей льэныкъуэк1э. урыс. Къуэк1ып1э льэпкъхэм я литературэ къулейр. Ар бзит1к1э къежьэным щхьэусыгъуэ хуэхъуахэр, льэпкъ литературэр зэф1эувэныр адыгэм и зэхэщ1ык1ым, и зыужьыныгъэм къыгуэхып1э имы1эу зэрепхар.

Льэпкъым и гъащ1эр, ар зыхэта к1ыф1ыгъэр, ар зыхэта к1ыф1ыгъэр,. Щ1эныгъэншагъэр, ц1ыхубэм и хуитыныгъэхэм папщ1э ирагъэк1уэк1а бэнэныгъэр абыхэм къызэрыщыгъэлъэгъуэжар. Адыгэ узэщ1ыныгъэ лэжьыгъэр лъэхъэнищу зэрызэпыудар, абыхэм къызэщ1аубыдэ илъэсхэм адыгэхэм я псэук1ар. Л1эщ1ыгъуэ блэк1ахэм лъэпкъыр зыхэпсэук1а дунейр зыхуэдэр нобэ псэухэм ящ1эн папщ1э, япэ лъэпкъ тхыгъэхэм я1э мыхьэнэр.

Нэгумэ Ш.Б. .(сыхь.2)

И гъащ1эмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Нэгумэ Шорэ льэпкъ щ1эныгъэм, литературэм хуищ1а хэлъхьэныгъэхэр. Анэдэлъхубзэм япэ дыдэу тхыбзэ абы зэрыхузэхилъхьар, грамматикэмрэ адыгэхэм я тхыдэмрэ зэритхар. Ди льэхьэнэм а лэжьыгъэхэм я мыхьэнэр.

Адыгэ 1уэры1уатэм и мыхьэнэр, лъэпкъ гъащ1эм абы щиубыд увып1эр тэмэму къызэрыгуры1уар. Ар урыс щ1эныгьэм и гъук1эгъээну зэрыщытар, урыс еджагъэшхуэхэм пыщ1эныгъэ зэрахуи1ар, а зэман жыжьэхэм лъэпкъит1ым я зэхущытык1ээр зэрыригъэф1эк1уар. Урыс узэщ1ыныгъэм ижь абы къызэрыщ1ихуар, ар 1уэху еплъык1э зытетахэр.Анэдэлъхубзэк1э къежьа адыгэ литературэм и лъабжьэр абы зэригъэт1ылъар. Ар усак1уэу зэрыщытам теухуауэ урыс щ1эныгъэл1хэм жа1ахэр. «Хъуэхъу» усэр, абы и тхыдэр.

Къаз-Джэрий Сулът1ан. .(сыхь.2)

И гъащ1эмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Тхак1уэм и зэхэщ1ык1ыр, и 1уэху еплык1эр урыс литературэм зэрипсыхьар. «Хьэжыт1эгъуей аузыр» адыгэ литературэм и тхыгъэ нэхъыф1хэм зэращыщыр. Абы А.С. Пушкинымрэ В.Г. Белинскэмрэ хужа1ахэр. А тхыгъэм А.Х. Бенкендофрэ Ф.П. Булгаринрэ зэры1ущ1ар.

«Хьэжыт1эгъуей аузым» и жанрыр, абы и лирикэ л1ыхъужьым и 1уэу еплъык1эр: и хэкум хуи1э льагъуныгъэр, ар зауэм зэрыхущытыр, и лъэпкъэгъухэм лей къезых к1ыф1ыгъэм и гъэк1уэдыкэ хъунур къызэрыгуры1уэр, лъэпкъым и пщэдейм ф1ык1э зэрыщыгугъыр.

Тхыгъэм и художественнэ гъэпсык1эр, пейзажым абы щиубыд щ1ып1эр, и бзэм и къулеягъыр.

Хъан-Джэрий Сулът1ан. .(сыхь.2)

И гъащ1эмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Адыгэ тхыдэм, щэнхабзэм, литературэм тхак1уэм къыщылъыс увып1эр. Ар урыс литературэм, щ1эныгъэм зэрыщ1ап1ык1ар, абы и зэхэщ1ык1, 1уэху еплъык1эхэр зэрызф1эувар. Къыдальхуахэр зыхэт щ1эныгъэншагъэм къыхишыну абы илэжьахэр: анэдэлъхубзэм тхыбзэ зэрыхузэхилъхьар, еджап1ээр къызэ1уихыну яужь зэритар,адыгэ 1уэры1уатэр зэрызэхуихьэсар, абы теухуауэ лэжьыгъэхэр къызэрыдигъэк1ар.

Тхыдэм теухуа «Шэрджэс хъыбархэр» тхыгъэр и жанрк1э зыхуэдэр. Романтизмэм и л1ыхъужь абы щызэф1эгъэувахэр, абыхэм я хьэл-щэн нэхъыщхьэхэр. Адыгэ бзылъхугъэм и образыр повестым къызэрыхэщыжыр. Повестым и бзэм и къулеягъыр.

Хъан-Джэрий и лъэхъэнэгъухэм я 1уэхщ1афэхэр къыщыгъэлъэгъуэжа тхыдэ очеркхэр. Абыхэм реализмэм и нэщэнэхэм нэхъ зэрызыщаужьар, и лъэпкъэгъухэм къатехьэ лейр къызэрыщыщ1эгъэщар, лъэпкъ хьэл-щэнхэм очеркхэм щаубыд увып1эр.

Зыщыпсэуа зэманым ельытауэ ар зытета 1уэху епльык1эхэр, тхак1уэм и лэжьыгъэзхэм я мыхьэнэр.

Хьэт1эхъущокъуэ Къ.М.(1сыхь)

И гъащ1эмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

«Къэбэрдей алыфбейр» Хьэт1охъущокъуэ Къ.М. япэу къызэрыдигъэк1ар, лъэпкъ тхыдэм абы щиубыд увып1эр. Лъэпкъыр зыхэт щ1эныгъэншагъэм къыхишын папщ1э, абы иригъэк1уэк1а лэжьыгъэхэр: урыс алфавитым тету адыгэбзэм тхыбзэ зэрыхузэхилъхьар, егъэджак1уэхэр щагъэхьэзыр курсыр къызэрызэ1уихар, еджап1эхэр къызэригъэпэщыну яужь зэритар. Адыгэ 1уэры1уатэр зэрызек1уэ бзэмк1э итхыу, къыдигъэк1ыу зэрыщ1идзар, абы и мыхьэнэр къызэрыгуры1уар.

Хьэт1охъущокъуэ Къазий япэ адыгэ узэщ1ак1уэхэм ящыщ зыуэ зэрыщытыр, Саади и «Гюлистан», М.Ю. Лермонтовым и «Ашик-Кериб», К.Д.Ушинскэм и лэжьыгъэ зэридзэк1ахэм я мыхьэнэр, адыгэбзэм и зэф1эк1хэр абыхэм на1уэ зэращ1ар.

«Хъарзынэ» рассказыр, къуэк1ып1э лъэпкъхэм я 1уэры1уатэм пыщ1эныгъэ абы зэрыхуи1эр, къызэрыгуэк1 бзылъхугъэм и зэф1эк1ыр, хьэл-щэнхэр зэрыщызэф1эгъэувар. Романтизмэм и нэщэнээр рассказым зэрыдэплъагъур.

Предметхэм яку дэльыпхьэ зэпыщ1эныгьэхэр. Адыгэбзэ. Адыгэ тхыбзэм и тхыдэ гъуэгуанэр. Адыгэбзэм игъуэта зыужьыныгьэр.

К1ашэ А.Ку. 1сыхь)

И гъащ1эмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

К1ашэ Адэлджэрий гъуазджэм и щытык1э пэжыр къигъэльагъуэу зэрыщ1идзар. «Абрэджхэр» повестым, «Пыпхэ», «Мазит1к1э къуажэм», нэгъуэщ1 рассказхэм гукъинэж образхэу щызэгъэпэщахэр, пэжагъ, кууагъ, гъэщ1эгъуэнагъ абыхэм ящ1элъхэр. И лъэпкъыр зыхэт к1ыф1ыгъэр абыхэм къызэрыщыгъээлъэгъуар.

Тхак1уэм и публицистикэр, абы и мыхьэнэр. «!уащхьэ щыгум» очеркыр, урыс литературэм а илъэсхэм щызэф1эувэу щ1эзыдза а жанрым ар зэрыпэгъунэгъур. Мэкъумэшыщ1э къызэрыгуэк1хэм я образхэр абы къызэрыхэщыжыр. Пщыл1ып1эм тхак1уэр зэрыхущытыр. Очнрым и гъэпсык1эмрэ и бзэм къулеягъымрэ.

К1ашэ Адэлджэрий и лэжьыгъэхэм и мыхьэнэр.

Бахъсэн узэщ1ак1уэхэр.(1сыхь)

Я льэпкъэгъухэм щ1эныгъэ егъэгъуэтыным XX л1эщ1ыгъуэм и пэщ1эдзэхэм льэпкъузэщ1ак1уэхэмзэрыпащар, апхуэдэ лэжьыгъэхэр адэжь щ1ыналъэми Тыркуми зэрыщек1уэк1ар. Тыркум, Щамым щыпсэу адыгэхэм анэдэлъхубзэм тхыбзэ зэрыхузэхалъхьар, зэджэн тхылъхэркъызэрыдагъэк1ар. Лъэпкъ тхыдэм елэжьу, 1уэры1уатэр зэхуахьэсу, ар къыдагъэк1ыу зэрыщ1азар. Адыгэбзэк1и, тыркубзэк1и, хьэрыпыбзэк1и художественнэтхыгъэхэр дунейм къызэрытрагъэхьар.

Льэпкъ щ1эныгъэм и къежьап1э Бахъсэн зэрыхъуар, абы и щхьэусыгъуэхэр. Бахъсэн къыщызэ1уаха еджап1эм адыгэбзэр щаджу зэрыщ1адзар, адыгэбзэм алфавит зэрыхузэхальхьар. Зэджэн тхылъхэр зэрагъэхьэзырар, муслъымэн диным теухуа тхылъхэр зэрызэрадзэджар , тхылъ тедзап1э къызэрызэрагъэпэщар. Апхуэдэ лэжьыгъэхэм я къызэгъэпэщак1уэу Цагъуэ Н. Дым І., Елбэрд Хь. сымэ зэрыщытар. Абыхэм я лэжьыгъэхэр. «Адыгэ макъ» газетыр адыгэбзэк1э къыдэк1ыу зэрыщ1идзар, абы и япэ лъэбакъуэхэр. «Гъуазэмрэ» «Адыгэ макъымрэ» адыгэ лъэпкъым и зээщ1ык1ым зиужьынымк1э я1а мыхьэнэр, абыхэм я ф1ыгъэк1э лъэпкъ журналистикэр къызэрыунэхуар.

Цагъуэ Нурий и еджап1эр, япэ лъэпкъ егъэджак1уэхэр гъэхьэзырынымк1э абы илэжьахэр. Бахъсэн узэщ1ак1уэхэм я лэжьыгъэхэм и мыхьэнэр.

Предметхэм яку дэлъыпхъэ зэпыщ1эныгъэхэр. Къэбэрдей-Балъкъэрым и тхыдэ. Адыгэ псоми задай тхыбзэ зэхэзылъхьахэр. Япэ адыгэ тхылъ тедзап1эхэр (Истамбыл, Бахъсэн), абыхэм къыщыдэк1ыу щыта лъэпкъ газетхэр («Гъуазэ», «Адыгэ макъ»). Абыхэм япэу къытрадза литературэ лэжьыгъэхэр.

Лъэпкъ джэгуак1уэ –усак1уэхэр.3

XIX л1эщ1ыгъуэм и ет1уанэ 1ыхьэм –XX л1эщыгъуэм псэуа адыгэ джэгуак1уэусак1уэ ц1эры1уэхэр. Лъэпкъым пащхьэ къалнышхуэ абыхэм зэрыщагъэзэщ1ар: адыгэхэм я гъащ1эм къыщыхъу дэтхэнэ зы 1уэху инми ахэр зэрыпэджэжар, жылагъуэм щызек1уэ мыхъумыщ1агъэхэм зэрапэщ1этар, я лъэпкъэгъухэр пэжыгъэм, ц1ыхугъэм, адыгагэжм зэрыхуагъэсар.

Джэгуак1уэхэм я творчествэр адыгэ1уэры1уатэм къызэрыхэтэджыджар, абы и щэн нэхъыф1хэр джэгуак1уэ –усак1уэхэм , художественнэ къэгъэщ1эныгъэм зэрадэплъагъур. Мыжей Сэхьид, абазэ Къамбот, Агънокъуэ Лашэ, Сижажэ Къылъшыкъуэ, нэгъуэщ1хэми къащ1эна литературэ лэжьыгъэ нэхъыф1хэр.

Лъэпкъ джэгуак1уэхэм усэ жанрыр нэхьыбэу къызэрагъэсэбэпар, абы и щхьусыгъуэр. Адыгэ джэгуак1уэ –усак1уэхэ лъэпкъ щэнхабзэм хуащ1а хэлъхьэныгъэр, абыхэм я лэжьыгъэм и мыхьэнэр.

Предметхэм яку дэльыпхъэ зпыщ1эныгъэхэр. Адыгэбзэ. Бзэр зызыхъуэж, зызыужь 1уэхугъуэу зэрыщытыр. Адыгэбзэм зиузэщ1ыным лъэпкъ джэгуак1уэ –усак1уэхэм хуащ1а хэльхьэныгъэр.

Пащ1э Б.М. .(сыхь.2)

И гъащ1эмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Пащ1э Бэчмырзэ и творчествэр адыгэ 1уэры1уатэм къызэрыхэтэджыджар, 1уэры1уатэмрэ литературэмрэ зэпызыщ1э лъэмыж ар зэрыхъуар.

Япэ лъэхъэнэм усак1уэм и тхыгъэхэм гъыбзэ жанрым увып1э хэха зэрышиубыдар, абы и щхьэусыгъуэр, нэшэнэ нэхъыщхьэхэр. Усак1уэм и гушы1э, ауаныщ1 тхыгъэхэр, абыхэм социальнэ макъамэ тк1ий къазэрыщ1эувэр.

«Псалъэ пэжхэр» Пащ1э Б. и ехъул1эныгъэ ину зэрыщытар. «Уэ щ1ак1уэф1 уимы1эу», «Зэманыр псынщ1эу йок1уэк1ыр», !Гъащ1эм и уасэр зыщ1эр» усэхэм ц1ыху зыхэт тхьымыщк1агъэр, абы и зэф1эк1ыр къызэрыхуэмыгъэсэбэпыр, зрихьэл1эн зэримыгъуэтыр, лъэпкъым и къыщхьэщыжак1уэ къыгъуэтыныр абы и хъуэпсап1эу зэрыщытар къызэрыщыгъэльагъуар.

Реализмэм и хабзэхэм тет япэ лъэпкъ поэмэхэр усак1уэм и 1эдакъэ къызэрыщ1эк1ар. А тхыгъэхэм щызэф1эгъэува лирикэ боразхэм я нэщэнэ нэхъыщхьэхэр, абыхэм я художественнэ гъэпсык1эр.

Ц1ыхубэм и щхьэхуитыныгъэр, къэралым щек1уэк1 зэхъуэк1ыныгъэхэр, щ1эныгъэм и зыужьыныгъэр усак1уэм и тхыгъэхэм къызэрыщыгъэлъагъуар. «Жьы хъуныгъэ», «Фызыжь»,

«Уэсят» усэхэм зи ныбжь хэк1уэтахэр зэрыщытын, ящ1эн хуейхэр, щ1эблэм я гъэсак1уэ – чэнджэщак1уэ 1ущу зэрыщытыпхъэр къызэрыщыгъэлъэгъуар.

Пащ1э Б. и творчествэм и мыхьэнэр.

Литературэм и теорие. Тхак1уэм и 1уэху еплъык1эм, лирикэ л1ыхъужьым, образхэм я гъэпсык1эм теухуауэ еджак1уэхэм къащ1ахэм хэгъэхъуэн.

Хьэхъупащ1э А.1.(сыхь.2)

И гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ.

Хьэхъупащ1э А. адыгэ 1уэры1уатэм и гъук1эгъэсэну зэрыщыгар. Абы и япэ тхыгъэхэм ц1ыхухэм я псэук1э мытыншыр, я хуитыншагъэр къызэрыщыгъэлъэгъуар. «Гъэм и зэманхэр», «Щхьэтепхъуэ» усэхэм лъыхэм, гъэм и лъэхъэнэ зэхуэмыдэхэм я щытык1эр, ц1ыхубэм и зэхэщ1ык1ым, 1уэху еплъык1эхэм зэхъуэк1ыныгъэ ягъуэтхэр къызэрыщыгъэлъэгъуар. Джэгуак1уэм и усэхэм Хэку зауэшхуэр къызэрыщыхэщыжыр. «Жамботрэ Шэуал», !Къардэн Къутабий! Усэхэм лъахэм и щхьэхуитыныгъэм и хъумак1уэ щэджащэхэм я образхэр зэрыщызэф1эгъэувар, 1уэры1уатэм и художественнэ 1эмалк1э ахэр къызэрыгъэлъагъуар.

Хьэхъупащ1э А. и прозэр. Къызэрыгуэк1 ц1ыхухэм я образ зэхуэмыдэхэр абыхэм зэрыщызэф1эгъэувар; тхыгъэмхэм я художественнэ гъэрсык1эр.

Литературэм и теорие. Троп л1эужьыгъуэхэр. Абыхэм ящыщу нэхъапэ1уэк1э еджак1уэхэм къащ1ахэр ягу къэгъэк1ыжын.

Адыгэ литературэр 20-40 гъхэм.1сыхь.

Адыгэ литературэм и зыужыныгъэм и хэк1ып1э нэхъыщхьэхэр: лъэпкъым тхыбзэ и1э зэрыхъуар, зэман к1эщ1ым къриубыдэу лъэпкъ щ1эныгъэм зы1эригъэхьа ехъул1эныгъэхэр, тхылъ тедзап1э къызэрызы1уахар, адыгэбзэк1э газетхэр, тхылъхэр къыдэк1ыу зэрыхуеэжьар.

зимы1э Тхыбзэ лъэпкъхэм литературэм заужьын папщ1э Я къэралым зэрызакъыщ1игъэкъуар, єпк адыгэ тхак1уэхэм тегушхуауэ 1уэры1уатэмрэ урыс литературэмрэ я художественнэ хабээ къулейхэр къызэрагъэсэбэпар, щ1эныгъэ нэс зэбгъэдэль тхак 1 уэ — усак 1 уэхэр а 1 энат 1 эм щылажьэ зэрых ъуар.

Япэ лъэпкъ театырхэр къызэрызэрагъэпэщар, абы и ф1ыгъэк1и ди драматургием нэхъ зэрызиужьар.

Адыгэ литературэ щ1эныгъэмрэ критикэмрэ я япэ лъэбакъуэхэр. Нало Ж., Теунэ Хь. сымэ я лэжьыгъэхэр, лъэпкъ литературэм зегъэужьынымк1э абыхэм я1а мыхьэнэр.

Щоджэнц1ык1у А.1.(сыхь.8)

И гъащ 1 эмрэ и литертурнэ лэжьыгъэмрэ.

Щоджнц1ык1у А. и усэхэм щ1эблэр щ1эныгъэм и гъуэгум тешэным, абы и псэемыблэж лэжьак1уэхэр зэрыщыгъэльэп1ар. «Сэтэней», «Сэтэней дахэ» усэхэм щызэф1эгъэува образхэр, бгырыс бзылъхугъэхэм езыхэм щ1эныгъэ зэрызэрагъэгъуэтым и мызакъуэу, щ1элэгъуалэри абы къыхураджэу, я зэф1эк1хэр сыт хуэдэ 1энат1эми къыщыгъэлъэгъуэу зэрыщ1эдзар. Хэкум щек1уэк1 зэхъуэк1ыныгъэхэм уак1уэм

зэрыхущытыр. Ц1ыхухэм я псэук1эр егъэф1эк1уэным хуэунэт1а лэжьыгъэ хьэлэлым зэран хуэхъуну яужь итхэм ар зэрапэщ1этыр, и ауаныщ1 усэхэм апхуэдэхэр къырэщыхэщыр.

Дунейм и теплъэр къыщыгъэлъэгъуа тхыгъэхэр. «Пщэдджыжь», «Щ1ымахуэ» усэхэм лъахэм и дахагъыр къызэрыщыгъэлъэгъуар, абыгэм я гъэпсык1эр.

Щоджэнц1ык1у А.1. адыгэ лирикэм хэлъхьэныгъэ хуищ1ар. Лъэгъхъэнэгум и гурыгъу – гурыщ1эхэр абы и лирикэм къызэрыхэщыр. «Гушы1э дыдж», «Л1ык1уэ! Усэхэм хэт лирикэ л1ыхъужьыр. Лирикэ нэсым и нэщэнэхэр усак1уэм и тхыгъэхэм зэрадэплъагъур, ахэр жыпхъэ пыухык1ам зэригъэзар. Щоджнц1ык1ум и усэбзэр.

Щоджэнц1ык1у А. и поэмэхэр. Усак1уэм япэ и лирикэм къызэрыхэщыр. «Гурыщ1э дыдж», «Лйык1уэ» усэхэм хэт лирикэ л1ыхъужьыр. Лирикэ нэсым и нэшэнэхэр усак1уэм и тхыгъэхэм зэрадэплъагъур, ахэр жыпхъэ пыужык1ам зэризагъэр. Щоджэнц1ык1ум и усэбзэр.

Щоджэнц1ык1у А. и поэмэхэр. Усак1уэм япэ эпикэ тхыгъэхэр: «Хамэ щ1ып1эм», «Щ1ымахуэ жэщ», «Партизан Жэмбот», «Тембот и дыгъасэхэр», «Сохъуэхъу». Блэк1а гъащ1эр, граждан зауэр, лъахэм щек1уэк1а зэхъуэк1ыныгъэхэр а тхыгъэхэм къызэрыщыгъэлъэгъуар. Ахэм хэт л1ыхъужьхэр; а тхыгъэхэм усак1уэм къыщехъул1ахэмрэ къыщемыхъул1ахэмрэ.

«Мадинэ» поэмэм къыщыхъу 1уэхъугъуэхэр зэманк1э зытеухуар. Пщыл1ып1эр траха, къызэрыгук1 ц1ыху «щхьэхуит» хъуауэ къалъытэ щхьэк1э, абы и щхьэ и унафэ зэрырамыгъэщ1ыжыр, ар иджыри щы1э жылагъуэ хабзэ тк1ийхэм я 1эдэм зэрыдэлъыр къызэрыхэщыр. Мадинэ, Дадусэ, Умар сымэ я образхэр. Поэмэм хэт гурамыхь образхэр. Усак1эм и образым абы щиубыд увып1эр, тхыгъэм абы щигъэзащ1э къалэныр.

Поэмэм и художественнэ гъэпсык1эр: и композицэр, л1ыхъужьхэм я сурэтхэр, и бзэр, и ритмикэр. Ц1ыхубэм макъамэ щ1игъэвэу ар лирикэ уэрэду жа1э зэрыхъуар.

«Къамботрэ Лацэрэ» романым лъэпкъ литературэм и тхыгъэ нэхъыф1хэм зэращыщыр; абы и тхыдэр, 1уэры1уатэм хуи1э пыщ1эныгъэр. Пщыл1ып1эм и лъэхъэнэ хьэлъэр, я щхьэхуитыныгъэм папщ1э ц1ыхубэм ирагъэк1уэк1 бэнэныгъэр абы къызэрыщыгъэлъэгъуар. Къамбот, Лацэ, Хьэсанш, Джэгуак1уэ л1ыжьым я образхэр романым зэрыщызэф1эгъэувар. Тембот — дадэ и образым щ1элъ гупсысэхэр. Гъэпщыл1ак1уэхэм я образхэр романым къызэрыхэщыр.

Тхыгъэм и художественнэ гъэпсык1эр: композицэм и ухуэк1эр, 1уэры1уатэм и художественнэ 1эмалхэр къызэрыщагъэсэбэпар, бзэм и къулеягъыр. Лъэпкъ усыгъэм романым щиубыд увып1эр, абы и мыхьэнэр.

Щоджэкц1ык1у А. и прозэр. «Хэжыгъэ пут закъуэ», «Кхъужьей щ1агъым» рассказхэм льэпкъым и блэк1а гъащ1эр къызэрыщыгъэлъэгъуэжар. Тхыгъэм я художественнэ гъэпсык1эр, я бзэр.

Щоджэнщ1ык1у А.1. и тхыгъэхэм адыгэ литературэхэм щаубыд увып1эр, я мыхьэнэр. Литературэм и теорие. Тхыгъэм къыщыхъу 1уэхугъуэхэр зэрызэк1эльыхьам теухуауэ еджак1уэхэм къащ1эхэм хэгъэхъуэн.

К1эрашэ Т.М.(сыхь.2)

И гъэщ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ.

К1эрашэ Т. И «Налмэс» повестыр 19л1. и пэ щ1эдзахэм к1ахэ адыгэхэм я гъащ1эмрэ я зэхущытык1амрэ зэрытеухуар. А зэманым лъэпкъ унафэр зы1эщ1элъа пщы — уэркъхэмрэ мэкъумэшыщ1эхмрэ зэрызэпэщ1этар тхыгъэм къызэрыхэщыжыр.

Анчокъурэ Гуэлэзрэ я образхэр. Хьэтхым я къуэ Мыхьэмэт мэкъумэшыщ1эхэм я къыщхьэщыжак1уэу зэрыщытар. Гъащ1эм и пэжымрэ тхыдэ л1ыхъужьхэмрэ повестым зэрыщызэф1эгъэувэжар. Ц1ыхухэм я зэхущытык1эр къэгъэлъэгъуэнымк1э тхак1уэм адыгэ хабзэ къызэригъэсэбэпар.

Повестым и ухуэк 1 эмрэ зэрытха бзэмрэ.

Щомахуэ А.Къ.(сыхь.2)

И гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ.

Щомахуэ А. и сабий усэхэр, льэпкъ сабий литературэм зегъэужьыным хуищ1а хэльхьэныгъэм мыхьэнэр.

Щомахуэ А.Къ. и прозэ тхыгъэхэр.

«Бгырыс шухэр» раманыр зытеухуамрэ абы къыщы1эта гупсысэ нэхъыщхьэмрэ. Лъэпкъым я зэныбжьэгъуныгъэр, яку дэлъ ц1ыхугъэ лъагэр, лэжьыгъэм хуащ1 пщ1эр романым къызжрыщыгъэльагъуар. Тхыгъэм хэт образ нэхъыщхьэу Георгий Тарасович, Мурат, Хьэжмурат, Къарней, Мусэ, Ассият, Марян, Мустафа сымэ я 1уэхущ1афэхэмрэ я дуней тетык1эмрэ тхыгъэм къызэрыхэщыр.

Романым и художественнэ ухуэк1эмрэ и бзэмрэ.

Литературэм и теорие. Прозэ тхыгъэхэр. Романымрэ абы и л1эужьыгъуэхэмрэ.

Теунэ Хь.И.(сыхь.4)

И гъащ1эмрэ и литературэ лэжьыгъэхэмрэ.

20 л1. и пэщ1эдзэхэм адыгэ жылагъуэм и псэук1ар Теунэ Хь. и «Аслъэн» повестым къызэрыщыгъэлъэгъуэжар. Къызэрыгуэк1 мэкъумэшыщ1эр, 1эщыхъуэр ц1ыхум пщ1э хуэщ1ыным, и хуитыныгъэхэр хъумэным и къыщхьэщыжак1уэ зэрыхъур. Аслъэн и образым игъуэт зыужьыныгъэр.

Гъуэщокъуэ Хъу.Хъ.(сыхь.2)

И гъащ1эмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Усак1уэм и пейзаж лирикэр. «Бжыхьж мазэ», «Гъатхэ», «Гъатхэр къэсащ» усэхэмк1э гъэм и лъэхъэнэ фэ зэхъуэк1хэм усак1уэм дызэрыхигъаплъэр. Усэхэр гуф1эгъуэк1э гъэнщ1ауэ зэрыщытыр. «Уафэр шхыдэми», «хъуэпск1ми», дунейр мэщ1эращ1э, удзхэм «дыгъэр и нэпсхэр» топщ1ыпщ1ык1ыр, щ1ыгур мэтхъэщ. Усак1уэм бжьэхэм я лэжьэк1эр ц1ыхухэм щапхъэ яхуэпщ1 хъуну къызэрильытэр, «хамэ пщ1энт1эпск1э псэухэм» я дуней тетык1эр зэримыгъэдахэр.

Къардэнгъущ1 З.П1. .(сыхь.2)

И гъащ1эмрэ и лиретатурэ лэжьыгъэмрэ.

«Къанщобийрэ Гуащэгъагърэ» драмэр тхак1уэм щитха лъэхъэнэр. Пьесэм къытращ1ык1а спектаклыр адыгэ театрым япэу щагъэува лъэпкъ драмэ нэхъыф1хэм зэращыщыр. Сюжетым 1уэры1уатэм щыщ хъыбырхэр лъабжьэ зэрыхуэхъуар, 1уэры1уатэм щыщ хъыбархэр лъабжьэ зэрыхуэхъуар, 1уэры1уатэм и нэгъуэщ1 жанрхэу пьесэм узыщрихьэл1эхэр.

Ц1ыхум и лъэп1эныгъэ нэхъыщхьэм — щхьэхитыныгъэм — папщ1э адыгэ мэкъумэшыщ1эхэм ирагъэк1уэк1 бэнэныгъэр драмэм къызэрыщыгъэлъэгъуар. Къанщобийрэ Гуащэгъагърэ я образхэр. Лъагъуныгъэмрэ щхьэхуитыныгъэмрэ тхак1уэм зэрызригъапщэ щ1ык1эр. Ц1ыхур зы1эн, псэр зыгъэхъуапсэ тыгъэ лъап1э дыдэу лъагъуныгъэр пьесэм къызэрыщык1уэр.

Патетикэмрэ къызэрыгуэк1 псэлъэк1эмрэ тхыгъэм зэрыщызэхэухуэнар.

Пьесэм лъэпкъ драматургием щиубыд увып1эр.

Литературэм и теорие. Драмэ тхыгъэ л1эужьыгъухэм теухуа еджак1уэхэм къащ1ахэм хэгъэхъуэн. Драмэ тхыгъэхэм я гъэпсык1эм хэлъ къыщхьэщык1ыныгъэ гъэбелджылын. Монологымрэ диалогымрэ теухуауэ къащ1ахэм зегъэубгъун. Оемаркэр зищ1ысыр егъэщ1эн.

Гъэ псом яджар къегъэпщытэжын. .(сыхь.2)

Гу зэрылъытапхъэ. Еджак1уэхэм джын яуха художественнэ тхыгъэр, программэм къигъэув мардэхэм тету, тхыгъэ убгъуак1э зэпкърегъэхын е, къэхутэныгъэ гуэрхэр хэлъу, жьэры1уатэу къегъэ1уэтэжын. Тест лэжьыгъэхэ егъэк1уэк1ын.

Гук1э зэрагьэщ1эну къыхаха тхыгьэхэр:

- •Нэгъумэ Ш.Б. «Хъуэхъу» усэр.
- •Пащ1э Б.М. «Уэсят» усэр.
- •Хьэхъупащ1э А.1 «Гъэм и зэманхэр» усэр.
- •Щоджнц1ык1у А.1. «Къамботрэ Лацэрэ» романым и хэзыгъэгъуазэ 1ыхьэр.
- •К1эрашэ Т.М. «Налмэс» повестым щыщ пычыгъуэ, сатыр 30 хуэдиз хъууэ.
- •Щомахуэ А.Къ. «Анэм и дыщэ к1анэ» усэр.
- •Гъуэщокъуэ Хъу.Хь. «Адэм и ущие» усэр.
- •Теунэ Хь.И. «Псэм и 1эф1ыр къыуатмэ» романым щыщ пычыгъуэ, сатыр 30 хуэдиз хъууэ.

Классым щаджахэм нэмыщ1 яджыпхъэ тхыгъэхэр.

- •Абыкъу Хъ.Ку. «Инжыдж и 1уфэхэм» романыр.
- •Ахъмэтыкъуэ Къ.И. «Лей», «Пэжым и лъыхъуак1уэ» рассказхэр.

- •Гъуэщокъуэ Хъу.Хь. «Усэхэмрэ поэмэхэмрэ» тхыльыр.
- •К1ашэ А.Ку. «Абрэдж» повестыр.
- •К1эрашэ Т.М. «Шу закъуэ» романыр
- •Кубэ Ш.И. «Тхыгъэхэр» тхылъхыр.
- •Къуэдзокъуэ Л.М. «Шэрджэс щ1алэм и усэхэ» тхылъыр.
- •Нэгумэ Ш.Б. «Тхыгъэхэр» тхылъыр.
- •Хьэхъупащ1э А.А. «Тхыгъэхэр» тхылъыр.
- •Щоджиц1ык1у А.1. !Тхыгъэхэр» тхылъыр.
- •Щомахуэ А.Къ. «Нрес фи деж си псалъэр» усэ тхылъыр.

Еджак1уэхэм я лэжьыгъэр къызэрапщытэ (формэхэр): тест лэжьыгъэхэр, щхьэзакъуэ лэжьыгъэхэр, къэ1уэтэныгъэ, зэдэуэныгъэ, зэпсэлъэныгъэ, къэ1уэтыныгъэмрэ зэгъусэу, нэгъуэщ1хэри

Еджак1уэхэм ягъуэта щ1эныгъэр къызэрапщытэ щ1ык1эхэр:

- жьэры1уатэу блэк1а темэхэр къапщытэк1эрэ,
- шхьэзакъуэ лэжьыгъэ ягъэзащ 1эк 1эрэ,
- тхыгъэ лэжьыгъэхэр ятхк1эрэ,
- -тест лэжьыгъэхэр ягъэзащ1эк1эрэ, нэгъуэщ1эхэри;
- -сочиненэ, изложенэхэр ятхк1эрэ.

Къызэрапщытэ тхыгъэ лэжьыгъэхэр:

- 1 Изложенэ, сочиненэ щытык1э и1эу, ныбжьэгъум теухуауэ.(2с.)
- 2.Сочиненэ-рассуждение, литературнэ л1ыхъужьхэм теухуауэ.(2с.)
- •Сочиненэ «Мадинэ и образыр»(2с.)

3. Тематическэ план

Nō	Разделхэм я цІэхэр, темэхэр	Сых	Абы		
		ьэт	ЩЫЩ		
		бжы	у		
		гъэр	Изложе	нэу	Сочиненэу
		псор			
		И			
1	Хэзыгъэгъуазэ.	1			
2	Нэгумэ Шорэ и творчествэр.	2			

3	Къаз-Джэрий Сульт1ан и творчествэр.	2		
4	Хьэт1охъущокъуэ Къазий и творчествэр.	2		
5	К1ашэ Адэлджэрий (Къалэмбий) и творчествэр.	2		
6	Бахъсэн узэщ1ак1уэхэр.	4		
7	Лъэпкъ джэк1уак1уэ-усак1уэхэр.	7		
8	Хьэхъупаш1э Амырхъан и творчествэр.	3		Сочиненэ- рассуждение, литературнэ л1ыхъужьхэм теухуауэ.(2c.)
9	Щоджэнц1ык1у Алий и творчествэр.	10+2		Б/з. Сочиненэ «Мадинэ и образыр»(2c.)
10	К1эрашэ Тембот и творчествэмрэ.	5		
11	Щомахуэ Амырхъан и творчествэр.	4		
9	Теунэ Хьэчим и творчествэр.	4+2	Б/з. Изложенэ, сочиненэ щытык1э и1эу, ныбжьэгъум теухуауэ.(2с.)	
10	Гъуэщокъуэ Хъусин и творчествэр.	2		
11	Къардэнгъущ1 Зырамыку и	2		
12	Классым щ1эмысу ядж тхыгъэхэр	2		
	Псори	52	2	4

4.Календарно – тематическэ план

No	Темэр.	С/б	Зэм	ан
			план	факт
	Адыгэ узэщ1ак1уэхэр	5		
•	Нэгумэ Шорэ и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ.	1	06.09.19	
•	Къаз-Джэрий Сульт1ан и гъуэгуанэ	1	13.09.19	

	тхыгъэ «Хьэжыт1эгъуей ауз».			
•	Хъан-Джэрий Сулът1ан «Шэрджэс хъыбархэр».	1	20.09.19	
•	Хьэт1охъущокъуэ Къ. «Ц1ыхухэр зэрызэпсэун хуейм и уаз зыбжанэ».	1	27.09.19	
•	«Хъарзынэ» хъыбар. Тест лэжьыгъэ	1	04.10.19	
•	К1ашэ А. и очерк «1уащхьэ щыгум»	1	11.10.19	
	Очеркыр зэпкърыхын.		11.10.17	
	Бахъсэн узэщ1ак1уэхэр	2		
•	Цагъуэ Н. и хъыбархэр. «Адэмрэ и къуэхэмрэ», «Цыжьбанэ л1ыхъужь», «Адыгэ тхылъыбзэм и тхыдэ».	1	18.10.19	
•	Дым 1эдэм и творчествэр. «Псальэм и фейдэ», «Пц1ым и л1эужьыгъуэ», «Пц1ым и зэран», «Пэжым и ф1агъэ» ущиехэр.	1	25.10.19	
	Адыгэ джэгуак1уэ-усак1уэхэр	10		
•	Куп Хьэжы-Исмаг1ил и творчествэр. «Адыгэ жьуу» усэр. Выкхъэ Шухьиб и творчествэр. «К1эт1ырэ» усэр.		08.11.19	
•	Лъэпкъ джэк1уак1уэ-усак1уэхэр. Абазэ Къамбот и творчествэр. «Дзыгъуэжьищ» усэр.	1	15.11.19	
•	Мыжей Сэхьид и творчествэр. «Ди анэ».	1	22.11.19	
•	Сижажэ Къылъшыкъуэ и творчествэр. «Бахъсэныжь» усэр.	1	29.11.19	
•	Агънокъуэ Лашэ и творчествэр. «Ди нысэ фо», «Шэрэдж»,	1	06.12.19	
•	Пащ1э Бэчмырзэ и творчествэр. «Псалъэ пэжхэр», «Уэ щ1ак1уэф1 уимы1эу» усэхэр.	1	13.12.19	
•	Пащ1э Б. «Зэманыр псынщ1эу йок1уэк1ыр», «Гъащ1эм и уасэр зыщ1эр», «Фызыжь», «Уэсят» усэр гук1э.	1	20.12.19	
16	Хьэхъупаш1э Амырхъан и творчествэр. Хьэхъупащ1э А. и усэхэм щыгъуазэ щ1ын.	1	27.12.19	
17	«Пщэдджыжь уэрэд» рассказыр.	1	15.01.20	
18	Б/з. Сочиненэ-рассуждение, литературнэ л1ыхъужьхэм теухуауэ.	1	18.01.20	
19	Б/з. Сочиненэ-рассуждение, литературнэ л1ыхъужьхэм теухуауэ.	1	22.01.20	
	Адыгэ литерарурэр 20-40 гьэхэм	1		
20	Щоджэнц1ык1у Алий и творчествэр. Щоджэнщ1ык1ум и усэхэр зэпкърыхын.	1	25.01.20	

21	Щоджэнц1ык1ум и поэмэ «Мадинэ».	1	29.01.20	
22	Поэмэм и содержанэр, лъабжьэ хуэхъуар.	1	01.02.20	
23	Мадинэ и образыр. Адрей образхэр зэпкърыхын.	1	05.02.20	
24	Поэмэм и композиционнэ ухуэк1эмрэ и бзэмрэ.	1	8.02.20	
25	Б/з. Сочиненэ «Мадинэ и образыр»	1	12.02.20	
26	Б/з. Сочиненэ «Мадинэ и образыр»	1	15.02.20	
27	«Къамботрэ Лацэрэ» романыр.	1	19.02.20	
28	Романыр зытепсэлъыхьыр	1	22.02.10	
29	Лацэ и образыр.	1	27.02.20	
30	Къамбот и образыр.	1	29.02.20	
31	Тембот, Хьэсанш, усак1уэ л1ыжьым я образхэр. Романым и художественнэ гъэпсык1эр.	1	04.03.20	
32	Классым щ1эмысу зэджа тхылъыщ1э	1	7.03.20	
	гуэрк1э урок.		11.03.20	
33	К1эрашэ Тембот и гъащ1эмрэ и творчествэмрэ.	1	14.03.20	
34	«Шапсыгъ пщащэ» повесть.	1	18.03.20	
35	Шапсыгъ мэкъумэшыщ1эхэмрэ пщы – уэркъхэмрэ я зэхуаку дэлъа бэнэныгъэр.	1	21.03.20	
36	Повестым къыхэщ л1ыхъужь нэхъыщхьэхэр зыхуэдэр. Повестыр зэпкърыхын.	1	01.04.20	
37	Повестыр зэрытха бзэмрэ и художественнэ гъэпсык1эмрэ. Повестым щыщ пычыгъуэ, сатыр 30 гук1э.	1	04.04.20	
	Зауэ нэужь льэхьэнэр	1	08.04.20	
38	Щомахуэ Амырхъан и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ.	1	11.04.20	
39	«Бгырыс шухэр» романыр зэпкърыхын.	1	15.04.20	
40	Теунэ Хьэчим и творчествэр.	1	18.04.20	
41	«Аслъэн» повестыр.	1	22.04.20	
42	«Псэм и 1эф1ыр къыуатмэ» романыр. Романым и темэр, идеер.	1	25.04.20	
43	Романым хэт образхэр.	1	29.04.20	
44	Б/з. Изложенэ, сочиненэ щытык1э и1эу, ныбжьэгъум теухуауэ.	1	29.04.20	
45	Гъуэщокъуэ Хъусин и творчествэр.	1	02.05.20	
46	Гъуэщокъуэ Хъу. и усэхэр «Адэм и ущие» усэр гук1э.	1	06.05.20	

Б/з. Изложенэ, сочиненэ щытык1э и1эу,	1	13.05.20	
ныбжьэгъум теухуауэ.			
Гъуэщокъуэ Хъу. и усэхэр «Адэм и ущие»	1	16.05.20	
усэр гук1э.			
Къардэнгъущ1 Зырамыку и гъащ1эмрэ и	1	20.05.20	
литературнэ лэжьыгъэмрэ.			
«Къанщобийрэ Гуащэгъагърэ» драмэр	1	23.05.20	
зытеухуар.			
Гъэ псом яджам ириплъэжын	1	23.05.20	
	ныбжьэгъум теухуауэ. Гъуэщокъуэ Хъу. и усэхэр «Адэм и ущие» усэр гук1э. Къардэнгъущ1 Зырамыку и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ. «Къанщобийрэ Гуащэгъагърэ» драмэр зытеухуар.	ныбжьэгъум теухуауэ. Гъуэщокъуэ Хъу. и усэхэр «Адэм и ущие» 1 усэр гук1э. Къардэнгъущ1 Зырамыку и гъащ1эмрэ и 1 литературнэ лэжьыгъэмрэ. «Къанщобийрэ Гуащэгъагърэ» драмэр 1 зытеухуар.	ныбжьэгъум теухуауэ. Гъуэщокъуэ Хъу. и усэхэр «Адэм и ущие» усэр гук1э. Къардэнгъущ1 Зырамыку и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ. «Къанщобийрэ Гуащэгъагърэ» драмэр 1 23.05.20 зытеухуар.

Зыубзыху тхыгъэ

Адыгэ литературэр 10-нэ классым зэрыщылажьэ программэр МКОУ «СОШ Старэ Шэрэдж къуажэ дэт езанэ курыт еджап1эм» къищта положенэм ипкъ итк1э.

Учебнэ планым предметым щиубыд щ1ып1эр

МКОУ «СОШ Старэ Шэрэдж къуажэ дэт езанэ курыт еджап1эм» и учебнэ планымк1э 2019-2020 гъэ еджэгъуэм «Адыгэ литературэ» предметыр егъэджыным хухех сыхьэт 70, тхьэмахуэм сыхьэтит1ым тещ1ыхьауэ.

Учебно-методическэ комплектыр:

Зэреджапхъэ, къагъэсэбэпыпхъэ тхылъхэмрэ тетрадымрэ

Балэ Л. Ф., .Адыгэ литературэ. Учебник-хрестоматие 10 класс Налшык «Эльбрус» 2014.

Ержыб А.Къу. Дерсхэм къыдэк1уэу къызэджапхъэ тхылъхэр зэрыт пособие, 5-8-нэ классхэм папщ1э. Налшык, 1992.

Материальнэ-техническэ къэгъэсэбэпыпхъэхэр

1.Проектор

2.Тест 5.Презентацэ

3.Компьютер 6.Сурэтхэр

Адыгэ литературэр зищ1ысымрэ и зэхэлъык1эмрэ къыщ1эзыубыдэ гуры1уэныгъэ

10-нэ классхэм хухэха 1ыхьэр зэхэлъхьащ еджак1уэхэм нэхъапэм ягъуэта щ1эныгъэмрэ зэхэщ1ык1ымрэ я тегъэщ1ап1эу, лъэпкъ литературэм и тхыдэр (къегъэжьап1эхэм къыщыщ1эдзауэ иджырей зэманым къэсу) егъэджыным; тхак1уэ щхьэхуэхэм а тхыдэм хуащ1а хэлъхьэныгъэр ягъэщ1эным, абык1э адыгэ литературэм и зыужьык1ам, нобэрей теплъэм, ехъул1эныгъэ нэхъ ину и1эхэм щ1эныгъэ хабзэк1э хэгъэгъуэзэным тегъэщ1ауэ. Абы нэмыщ1у, еджак1уэхэм щапхъэ ирикъун къахьурэ тхыгъэр зэпкърахыфу щытын хуейщ и бзэмк1э, и гъэпсык1эмк1э, тхак1уэм и гурылъыр къызэригъэнахуэ нэгъуэщ1 Іэмалхэмк1э; ик1и я Іуэху еплъык1эр щыгъэлъэгъуа тхыгъэ укъуэдияк1э (сочиненэ) къа1уэтэжыфу щытын хуейщ.

Программэр зэхэзылъхьахэр хущіэкъуащ, Іэмал зэриіэкіэ, темэ зэмыліэужьыгъуэхэм теухуауэ, еджакіуэм и ныбжьымрэ иіэн хуей зэхэщіыкіымрэ елъытыжауэ, яджыну тхыгъэхэр къыхэхыным, тхакіуэ нэхъ Іэзэу зи Іэдакъэщіэкіхэр куэдым ящіэн хуейхэм ящыщ гулъытэншэу къэмыгъэнэным. Еджакіуэхэр литературэм и теорием хэзыгъэгъуазэу термин нэхъ зыхуейхэр хэхауэ гъэнэхуащ.

Программэм хохьэ КІыщокъуэ Алим, Шортэн Аскэрбий. КІуащ Бет1ал, Нало Ахьмэдхъан, Хьэнфэн Алим, Къардэн Бубэ, Къашыргъэ ХьэпащІэ, ЩоджэнцІыкІу Іэдэм, КІэрэф Мухьэмэд, Туаршы Аслъэн, Балъкъэр Фоусэт, Кхъуэхъу Цуцэ, ХьэхъупащІэ Хьэжбэчыр, сымэ я гъащІэмрэ я литературнэ лэжьыгъэмрэ теухуа Іуэхугъуэ щхьэхуэхэр.

Мурадыр:

- тхак1уэм е усак1уэм и тхыгъэхэм къыщыгъэлъэгъуа л1ыхъужьыр сыт и лъэныкъуэк1и къагъэлъэгъуэфу, зэпкърахыфу егъэсэн;
- тхыгъэ къызэджам хуа1э щытык1эр, ар къазэрыщыхъуар къызэра1уэтэжыфым теухуауэ я щ1эныгъэм хэгъэхъуэн;

Къалэныр:

- гъащ1эмрэ искусствэмрэ хэлъ дахагъэм хуэфэщэн пщ1э хуащ1ыфу егъэсэн;
- литературэмк1э зэджа тхыгъэхэр зэпкърахыфу, тэмэму тепсэлъыхьыжыфу щытыным хущ1экъун;
- езыр езыру художественнэ тхыгъэхэм къеджэу, абы тепсэлъыхыжыфу егъэсэн;

- анэдэлъхубзэм и къулеягъэм, и дахагъэм, шэрыуагъэм гу лъегъэтэн;

- зэджа произведенэхэм тхыгъэк1э тэмэму, зэк1элъыхьауэ тепсэлъыхьыжыфу есэным хущ1экъун.

10-нэ классым щІэс еджакІуэхэм я щІэныгъэмрэ я есэныгъэмрэ нэхъыщхьэу къыхуагъэувхэр.

Еджакіуэхэм ящіэн хуейщ:

Тхак1уэхэм я гъащІэмрэ я литературнэ лэжъыгъэмрэ теухуа 1уэхугъуэ нэхъыщхьэхэр, абыхэм я творческэ зэф1эк1ым и лъэхъэнэхэр; адрей тхак1уэхэмрэ усак1уэхэмрэя гъащ1эмрэ я литературнэ лэжьыгъэмрэ теухуа 1уэхугъуэ нэхъыщхьэхэр;

- литературнэ тхыгъэ яджым къыхэщ (къыщыгъэлъэгъуа) зэманым и щытык1э, и къэхъукъащ1энэхъыщхьэхэр;
 - яджа художественнэ тхыгъэхэм я сюжетыр, я ухуэк1эр, образхэм я къызэгъэпэщык1эр;
- тхак1уэм (усак1уэм) и тхэк1эм (стилым) хэлъ щытык1э нэхъыщхьэр;
- художественнэ образым, литературнэ хьэл щэным, литературэм и ф1агъымрэ и 1еягъымрэ, критическэ реализмэм, социалистическэ реализмэм, тхак1уэм и стилым теухуа гуры1уэгъуэхэр;
- литературэм и родхэмрэ и жанрхэмрэ, адыгэ усэм и гъэпсык1эр, ар нэхъ зэратх хабзэ щапхъэхэр;
- гук1э зрагъэщ1эн хуейуэ программэм къыщыгъэлъэгъуа художественнэ тхыгъэхэмрэ пычыгъуэхэмрэ.

Еджакіуэхэм яхузэф1эк1ын хуейщ:

- тхак1уэхэм е усак1уэхэм я тхыгъэм къыщыгъэлъэгъуа теплъэгъуэхэр,1уэхугъуэ щхьэхуэхэр я нэгу къыщ1агъэувэжыныр;
- литературнэ тхыгъэм и идейно художественнэ щытык1эр къэхутэнымк1э (къэгъэлъэгъуэнымк1э), изобразительно выразительнэ 1эмалхэмрэ сюжетым, тхыгъэм и ухуэк1эм хэт образхэм я къалэн нэхъыщхьэхэр гъэбелджылыныр;
- художественнэ тхыгъэр зыщыщ литературнэ л1эужьыгъуэр къэхутэныр (эпос, лирикэ, драмэ);
- тхыгъэм и къалэн нэхъыщхьэр гъэбелджылыныр;
- изобразительно выразительнэ 1эмалхэм, сюжетым, тхыгъэм и ухуэк1эм, абы хэт образхэм ягъэзащ1э идейно художественнэ къалэныр гъэбелджылыныр;
- художественнэ тхыгъэм хэт литературнэ л1ыхъужьыр сыт и лъэныкъуэк1и къэгъэлъэгъуэныр ик1и зы тхыгъэм хэт персонажыр е тхыгъэ зыбжанэм хэтхэр зэгъэпщэныр;
- усэм и нэщэнэ нэхъыщхьэхэр (абы и размерыр, рифмэр, строфар, н.) къэхутэфыныр;
- тхыгъэ къызэджам хуа1а щытык1эр, ар къазэращыхъуар къемыхьэлъэк1ыу сыт шыгъуи къа1уэтэныр;
- художественнэ тхыгъэхэм гъэхуауэ, шэрыуэу къеджэныр;

- жьэры1уатэу ик1и тхыгъэк1и къа1уэтэнум и план зэхэлъхьэныр;
- тхыгъэ яджым ипкъ итк1э сочиненэ рассужденэ проблемнэ щытык1э и1эу тхыныр;
- литературнэ ик1и публицистическэ темэм теухуа сочиненэ рассужденэ къызэгъэпэщыныр;
- литературнэ темэ гуэрым теухуа доклад е реферат гъэхьэзырыныр;
- езыр езыру къызэджа тхылъым е тхыгъэм, зэплъа кинофольмым, телевизионнэ къэтыныгъэм, спектаклым, сурэтым, музыкальнэ произведенэм теухуа рецензэ тхыныр.

Еджэныгъэм нэхъыщхьэу къызэщ1иубыдэр

Адыгэ литературэр 1950-1980гъэхэм (сыхь.3)

Адыгэ художественнэ литературэм Хэкум, ц1ыхугъэм, гущабагъэм, хьэлэлыгъэм, зэныбжьэгъуныгъэм теухуа темэхэр къызэрыхэщыр. Иджырей ц1ыху пэрытымрэ лэжьыгъэ хьэлэлымрэ къыщыгъэлъэгъуа художественнэ тхыгъэхэр. Ди ц1ыхухэм яхэлъ л1ыхъужьыгъэмрэ хахуагъэмрэ ди литературэм къызэрыщыгъэлъэгъуар.

К1ыщокъуэ А.П.(сыхь.10)

И гъащіэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

«Лъапсэ» романыр зытепсэлъыхь 1уэхугъуэхэмрэ абыхэм къыщы1эта философскэ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ..Тхыгъэм сюжет къудамит1 зэри1эмрэ лъэпкъ тхыдэм и лъэхъэнит1ыр зэрызэпищ1эмрэ.Лъэпкъыр лъэпкъыу къызэтезыгъанэ нэщэнэу авторым къилъытэр, «лъапсэ» псалъэм мыхьэнэу тхак1уэм хилъхьэр. Авторым къигъэсэбэр художественнэ 1эмалхэр.

Литературэм и теорие. Риторическэ упщ1эр, риторическэ зыхуэгъэзэныгъэ. Авторым и бзэмрэ персонажхэм я бзэмрэ.

Шортэн А.Т1.(сыхь.8)

Шортэн А.и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ.

Адыгэ драмматургием зиужьынымк1э Шортэным игъэзэщ1а лэжьыгъэхэр. «Мурат» пьесэр.

«Бгырысхэр» роман-тетралогиер. Ар лъэныкъуэ куэд къызэщ1эзыубыдэ жылагъуэ-тхыдэ 1уэхугъуэхэм теухуауэ зэрыщытыр. Литературэм и теорие: роман-эпопеек1э зэджэр.

К1уащ Б.И. (сыхь.5)

И гъащіэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ. Тхакіуэ нэхъыжьхэм лъэпкъ литературэм щызэрагъэпэща хабзэ нэхъыфіхэм усакіуэр зэрыхуэпэжыр. Усэхэм усакіуэм къыщиіэт темэхэмрэ гупсысэхэмрэ. Образхэм я системэр, ціыхугъэ лъагэм ухуриджэу яхэлъ пафосыр.

Шортэным и пьесэхэр зытепсэлъыхь 1уэхугъуэхэмрэ абыхэм къыща1эта гупсысэр.

«Нэхущ шу» романыр. Ар 1904-1905 гъэхэм ек1уэк1а урыс-япон зауэм теухуауэ зэрыщы- тыр. К1эрэф Залымджэрий и образыр. Лъэпкъ зэныбжьэгъуныгъэр романым къызэрыщэгъэлъэгъуар.

Романым и идейно-художественнэ ухуэк1эр, ар зэрытха бзэм и1э щытык1эр.

И гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ теухуа обзор.Адыгэ сабий литературэм зиужьынымк1эХьэнфэным хэлъхьэныгъэщ1э ищ1ауэ зэрыщытар.Хьэнфэным и сабий усэхэм я обзор етын.

Хьэнфэн А.М.(сыхь.4)

Къардэн Б. (сыхь.5)

Къардэн Б.и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ теухуа обзор.И повестхэмрэ и рассказхэмрэ.

«Сэлэтым и гъуэгуанэ» повестыр зытеухуамрэ абы къи1уатэ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ. Повестым и ухуэк1эмрэ ар зэрытха бзэм и1э щытык1эмрэ.

Къашыргъэ Хь.Хь.(сыхь.5)

Къашыргъэ Хьэпащ1э и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ теухуа обзор.Тхак1уэм и прозаическэ тхыгъэхэр зытеухуа 1уэхугъуэхэмрэ абыхэм къа1уатэ гупсысэ нэхъыщхьэхэмрэ. Абыхэм гъащ1эм хуа1э пыщ1эныгъэр, а 1уэхугъуэм тхак1уэр зэреплъ щ1ык1эр, абы хуи1э щытык1эр тхыгъэхэм къыщыгъэлъэгъуа зэрыхъуар. «Насыпым и хэк1ып1э» романым зауэ нэужь 1эужьыр зэрагъэгъущыжыр къызэрыщыгъэлъэгъуар. Литературэм и теорие:литературнэ л1ыхъужьхэр гуп-гупу зэрагуэшыр.

Щоджэнц1ык1у 1.У.(сыхь.5)

Щоджэнц1ык1у 1.и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ. Абы и усэхэр. Усэхэм ящ1элъ гупсысэ нэхъыщхьэхэр.

Щоджэнц1ык1у 1.и повестхэм теухуа обзор к1эщ1.

«Уи ц1эр ф1эсщынщ» повестыр.Мы тхыгъэм и сюжетымрэ абы и1э идейно-тематическэ ухуэк1эмрэ. 60-70- гъэхэм адыгэ литературэм мы сюжетыр щ1эуэ къызэрыхыхьар. Сыт хуэдэ лъэпощхьэпо ц1ыхур хэмыхуами, ц1ыхум и пщ1эр ф1эмык1уэду къызэрынэн хуейр повестым къызэрыщыгъэлъэгъуар.Повестым и художественнэ гъэпсык1эр, бзэр Литературэм и теорие: литературнэ портрет.

К1эрэф М.Ж. (сыхь.5)

Тхак1уэм и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ. К1эрэфым и прозаическэ тхыгъэхэм теухуа обзор к1эщ1.И повестхэр зытеухуамрэ абыхэм къа1уатэ гупсысэхэмрэ. «Адэ щ1эин хъурэ?» повестыр

зытеухуар, абы хэт персонажхэм я 1уэхущ1афэхэр къызэрыгъэлъэгъуар. К1эрэф М.и прозаическэ тхыгъэхэм адыгэ литературэм щаубыд увып1эр.

Тыуаршы А.У. (сыхь.4)

И гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ теухуа обзор. Аслъэн и прозэр.

«Нобэ е зэик1» романыр зытеухуамрэ абы къи1уатэ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ.Тхыгъэм хэт л1ыхужьхэм я гъащ1эмрэ я 1уэхущ1афэхэмрэ, я хьэл-щэнымрэ я гурыгъу- гурыщ1эхэмрэ, я ц1ыхугъэмрэ я хабзэнэмысымрэ къэгъэлъэгъуа зэрыхъуар. Тхыгъэр зэрытха бзэр, къигъэсэбэп художественнэ 1эмалхэр.

Балкъэр Ф. З. (сыхь.2)

И гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ теухуа обзор. Балъкъэр Фоусэт и лирикэр. Абы и усэхэм щ1элъ гупсысэмрэ къэ1уэта зэрыхъуамрэ. Усэхэм я бзэр, къа1уатэ 1уэхугъуэхэм я гурыхьагъымрэ. Литературэм и теорие: антитезэ, эпиграф.

Кхъуэхъу Ц.М. (сыхь.3)

И гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ теухуа обзор. Цуцэ и прозэр.

«Уасэ» тхыгъэр зытеухуамрэ абы къи1уатэ гупсысэ нэхъыщхьэмрэ. Тхыгъэм хэт л1ыхужьхэм я гьащ1эмрэ я 1уэхущ1афэхэмрэ, я хьэл-щэнымрэ я гурыгъу- гурыщ1эхэмрэ, я ц1ыхугъэмрэ я хабзэнэмысымрэ къэгъэлъэгъуа зэрыхъуар. зэрытха бзэр, къигъэсэбэп художественнэ 1эмалхэр.

Литерат урэм и теорие. Лирикэ лыхъужьым, образхэм я гъэпсык эм теухуауэ гъэ еджэгъуэ блэк ахэм еджак узхэм къащ ахэм хэгъэхъуэн.

Хьэхъупащ1э Хь. (сыхь.3)

И гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ теух уа обзор. И повестхэмрэ и рассказхэмрэ.

«Гур зыщ1эхъуэпсыр» романыр зытепсэлъыхьыр, къи1уатэ гупсысэ нэхъыщхьэр. Авторыр зыгъэгуф1э, зыгъэп1ейтей 1уэхугъуэ нэхъыщхьэхэр къызэрыгъэлъэгъуа щ1ык1эр. Тхыгъэм и ухуэк1эмрэ сюжетымрэ. Романым и бзэр, ар шэрыуэ зыщ1 1эмалхэр.

Литературэм и теорие: литературэ щ1эныгъэрэ литературэ критикэмрэ.

Къытегъэзэжыныгъэ (1сыхь.)

Къытегъэзэжыныгъэм хухэха сыхьэтит1ыр : 1-р гъэ псом яджар къызыщ1эзыкъуэж тест лэжьыгъэщ, - жьэры1уатэ къэпщытэжыныгъэ урокщ.

Календарно - тематическэ планыр

10-нэ класс. Псори – **70**

Nº	Яджыну темэхэр	Сыхьэт	Щаджыну	Щаджа
		бжыгъэр	зэманыр	зэманыр
	Адыгэ литературэр 19		(сыхь.3)	
1	Адыгэ литературэр Хэку зауэшхуэм и	1	5.09	
	зэманымрэ зауэ нэужь лъэхъэнэмрэ			
2	Иджырей адыгэ литературэр 1950-1980гъэхэм	1	7.09	
3	Входной къызэрапщытэ лэжьыгъэ	1	12.09	
	К1ыщокъуэ	А.П.(сыхь. 1 0)		
4	К1ыщокъуэ Алим и гъащ1эмрэ и литературнэ	1	14.09	
	лэжьыгъэмрэ			
5	К1ыщокъуэ Алим и гражданскэ лирикэр	1	21.09	
6	Лъахэм, л1ыгъэм, адыгагъэм теухуа усэхэр	1	26.09	
7	Хэку зауэшхуэм теухуа усэхэр. Усэ гук1э	1	28.09	
8	Лэжьыгъэм теухуа усэхэр Риторическэ упщ1э,	1	3.10	
	риторическэ зыхуэгъэзэныгъэ			
9	Сочиненэ «Зауэл1ым и образыр К1ыщокъуэ А.	1	5.10	
	и лирикэм къызэрыщыгъэлъэгъуар»			
10	Сочиненэ	1	10.10	
11	К1ыщокъуэм и «Лъапсэ» романыр	1	12.10	

12	Романым къыхэщ образхэр	1	17.10	
13	Адыгэ литературэм романым щиубыд увып1эр	1	19.10	
	Шортэн А.	Г1.(сыхь.8)		1
14	Шортэн Аскэрбий и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ.	1	24.10	
15	«Бгырысхэр» романым и темэр, идеер	1	26.10	
16	Шорэ и образыр	1	7.11	
17	Степан Ильич и образыр	1	9.11	
18	Б.З.Л. Сочиненэ «Шорэ и образыр»	1	14.11	
19	Сочиненэ	1	16.11	
20	«Мурат» пьесэм и темэр, идеер	1	21.11	
21	Пьесэм хэт образ нэхъыщхьэхэр	1		
	К1уащ Б.И	1. (сыхь.5)		1
22	К1уащ Бет1ал и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ	1	23.11	
23	К1уащым и лирикэр Усэ гук1э	1	28.11	
24	«Нэху» поэмэм и темэр, идеер	1	30.11	
25	«Нэху» поэмэм къыхэщ образхэр	1	5.12	
26	Поэмэм и художественнэ гъэпсык1эр, зэрытха бзэр	1	7.12	
	Нало А.Хь.	(сыхь.7)		
27	Нало Ахьмэдхъан и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ	1	12.12	
28	«Псыхьэ нанэ» рассказыр	1	14.12	
29	«Нэхущ шу» романым и темэмрэ идеемрэ	1	19.12	
30	К1эрэф Залымджэрий и образыр	1	21.12	
31	Романым и художественнэ гъэпсык1эмрэ зэрытха бзэмрэ	1	26.12	

32	Сочиненэ «К1эрэф Залымджэрий и образыр	1	28.12	
33	Сочиненэ	1	16.01	
	Хьэнфэн А.	М.(сыхь.4)		
34	Хьэнфэн Алим и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ	1	18.01	
35	Хьэнфэным и лирикэр. Усэ гук1э	1	23.01	
36	Хьэнфэным и творчествэм и мыхьэнэр	1	25.01	
37	Классым щ1эмысу зэджамк1э	1	30.01	
	Къардэн Б.	(сыхь.5)	I	
38	Къардэн Бубэ и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ	1	1.02	
39	«Сэлэтым и гъуэгуанэ» повестым и темэмрэ идеемрэ	1	6.02	
40	Повестым хэт л1ыхъужь нэхъыщхьэхэр	1	8.02	
41	Творческэ лэжьыгъэ зыщ1ыгъу изложенэ. «Гъащ1э»	1	13.02	
42	Изложен	1	15.02	
	Къашыргъэ Хь.	Хь.(сыхь.5)	I	
43	Къашыргъэ Хьэпащ1э и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ	1	20.02	
44	«Насыпым и хэк1ып1э» романым и темэмрэ идеемрэ	1	22.02	
45	Мурат и образыр	1	27.02	
46	Батий, Зинэ, Лолэ сымэ я образхэр	1	29.02	
47	Романым и художественнэ гъэпсык1эр, зэрытха бзэр	1	5.03	
	Щоджэнц1ык1 у	1.У.(сыхь.5)	L	
48	Щоджэнц1ык1у 1эдэм и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ	1	7.03	

	Щоджэнц1ык1ум и лирикэр. Усэ гук1э.	1	12.03	
	, , , ,			
50	«Уи ц1эр ф1эсщынщ» повестым и темэр,	1	14.03	
	идеер, содержанэр			
51	Повестым хэт образхэр	1	19.03	
52	Повестым и художественнэ гъэпсык1эр,	1	21.03	
	зэрытха бзэр			
	К1эрэф М. λ	К. (сыхь.5)		
F 2	1/1 cm c h NA	1	2.04	
53	К1эрэф Мухьэмэд и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ	1	2.04	
	памей вамра			
54	«Адэ щ1эин мылъку хъурэ?» повестым и	1	4.04	
	темэр, идеер			
55	Повестым хэт образхэр, художественнэ	1	9.04	
	гъэпсык1эмрэ зэрытха бзэмрэ			
56	Сочиненэ «Жэнэтыр анэм илъабжьэм щ1этщ».	1	11.04	
	Commens whomstap anom varbaomesm 41314.			
57	Сочиненэ	1	16.04	
I	Тыуаршы А.У. (сыхь.4)			1
58	Тыуаршы Аслъэн и гъащ1эмрэ и литературнэ	1	18.04	
	лэжьыгъэмрэ			
59	«Нобэ е зэик1» романым и темэр, идеер	1	23.04	
33	«пооз с зэикт» романыми темэр, идеер		25.04	
60	Романым хэт образхэр	1	25.04	
61	Романыр зэрытха бзэр.	1	30.04	
	Балкъэр Ф. :	3. (сыхь.2)		
62	Балъкъэр Фоусэт и гъащ1эмрэ и литературнэ	1	2.05	
02	лэжьыгъэмрэ	1	2.03	
	, is it is a second of the sec			
63	Балъкъэр Фоусэт и лирикэр(гук1э)	1	7.05	
	Кхъуэхъу Ц.	М. (сыхь.3)	1	l
64	Кхъуэхъу Цуцэ и гъащ1эмрэ и литературнэ	1	14.05	
	лэжьыгъэмрэ			
65	«Уасэ» рассказым и темэр, идеер	1	14.05	
0.5	«засэ» рассказым и темэр, идеер	1	14.03	

66	«К1асэу щ1егъуэжащ» повестым щыщ	1	16.05	
	пычыгъуэ гук1э			
	Хьэхъупащ1	э Хь. (сыхь.3)		
67	Хьэхъупащ1э Хьэжбэчыр и гъащ1эмрэ и литературнэ лэжьыгъэмрэ	1	23.05	
68	Повестхэмрэ рассказхэмрэ теухуа обзор.	1	23.05	
69	«Гур зыщ1эхъуэпсыр» повестым и темэмрэ, идеемрэ	1	28.05	
	Къытегъэзэжы	ныгъэ (1сыхь.)	,	,
70	Гъэ псом яджам къытегъэзэжын	1	30.05	

Зыубзыху тхыгъэ 10кл.

Адыгэбзэмк1э 10-нэ классым зэрыщылажьэ программэр зэхэгъэуващ МКОУ «СОШ Старэ Шэрэдж къуажэ дэт езанэ курыт еджап1эм» къищта положенэм ипкъ итк1э.

Учебнэ планым предметым щиубыд щ1ып1эр

МКОУ «СОШ Старэ Шэрэдж къуажэ дэт езанэ курыт еджап1эм» и учебнэ планымк1э 2019-2020 гъэ еджэгъуэм «Адыгэ литературэ» предметыр егъэджыным хухех сыхьэт 35, тхьэмахуэм зы сыхьэтым тещ1ыхьауэ. Апхуэдэу къагъэсэбэпыпхъэщ Джаурджий Хь.З. и «Орфографиемрэ пунктуацэмк1э лэжьыгъэхэр

Учебно-методическэ комплектыр:

Зэреджапхъэ, къагъэсэбэпыпхъэ тхылъхэмрэ тетрадымрэ

Джурджий Хь.. Адыгэбзэ 1,2 1ыхьэхэр

Егъэджак1уэм къигъэсэбэпыну щ1эныгъэ, методическэ лэжьыгъэхэр

Балэ Л.Ф. Изложенэхэмрэ сочиненэхэмрэ.(5-11-нэ классхэм папщ1э). Налшык: «Эльбрус», 2008.

Материальнэ-техническэ къэгъэсэбэпыпхъэхэр

1.Проектор

2.Тест 5.Презентацэ

3.Компьютер 6.Сурэтхэр

Адыгэбзэр зищ1ысымрэ и зэхэлъык1эмрэ къызэщ1эзыубыдэ гуры1уэныгъэ.

10-нэ классым адыгэбзэмк1э щ1эуэ зыри щаджыркъым, ат1э нэхъапэм яджахэм къытрагъэзэж, нэхъ куу, убгъуа щ1ауэ.

Курыт еджап1эм адыгэбзэр зэрыщрагъэджым практическэ унэт1ыныгъэ и1эн хуейщ: сытым дежи къалэн нэхъыщхьэр- адыгэбзэр еджак1уэхэм тэмэму ик1и тыншу къагъэсэбэпыфу ящ1эныргъэзэщ1эным хуэунэт1ауэ щытын хуейщ.

Адыгэбзэм и курсыр джын щаухым ирихьэл1эу къалэн нэхъыщхьэ дыдэу абы къыпэщытыр-анэдэлъхубзэм и хабзэхэр куууэ зыщ1э,щыуагъэншэу тхэф ик1и 1эк1уэлъак1уэу псэлъэф еджак1уэхэр гъэхьэзырыныр-гъэзэщ1а хъун хуейщ.

Еджак1уэхэр бзэм къыщыхъу зэхъуэк1ыныгъэм,бзэм и зыужьыныгъэм,бзэр ц1ыхухэр зэрызэпыщ1а,зэрызэгуры1уэ 1эмэпсымэу зэрыщытым щыгъуазэ хъук1эрэ,абыхэм дуней еплъык1э тэмэм ягъуэтын хуейщ.

Епщ1анэ классым адыгэбзэр щегъэджыным мураду къигъэувыр:

- 5 9 классхэм лексикэм, фонетикэм, грамматикэм, пэжырытхэм ехьэл1ауэ
 яджахэр къызэщ1экъуэжын, къэпщытэжын.
- изложенэ, сочиненэ щытык1э и1эу тхынымк1э я1э есэныгъэм хэгъэхъуэн;
- пэжырытхэм теухуауэ я1э есэныгъэр егъэф1эк1уэн.

Епщ1анэ классым адыгэбзэр щегъэджыным къалэну къегъэув:

- адыгэбзэ грамматикэм и бзэщ1эныгъэм щыщ 1ыхьэхэм теухуауэ я1э щ1эныгъэр нэхъ куу щ1ын;
- еджак1уэхэм я бзэр шэрыуэу, я гупсысэр жьэры1уатэуи тхыгъэк1и къызэра1уэтэфын зэф1эк1 егъэгъуэтын;
- бзэм и къулеягъым гулъытэ хуэщ1ыным егъэсэн ик1и а къулеягъыр зэгъэгъуэтыным хущ1экъун
- -ц1ыхугъэм, гущ1эгъулыныгъэм хуэгъэсэн, нэгъуэщ1 лъэпкъ культурэхэм, динхэм шы1эныгъэрэ зыхэщ1ык1рэ хуа1эу гъэсэныр

-иджыпсту щы1э информационнэ къулеягъым хэплъэфу, зыхуейр хуэ1эзэу къагъэсэбэпыфу егъэсэныр.

Адыгэбзэр егъэджыныр къызэгъэпэщыпхъэщ компетентностнэ (лъэк1ыныгъэхэм зезыгъэужь) бгъэдыхьэк1эм тету. Абы тещ1ыхьауэ еянэ классым зыщаужь:

- коммуникативнэ (зэрызэгуры1уэ, зэрызэпыщ1а) компетенцэхэм,
- лингвистическэ (бзэщ1эныгъэ) компетенцэхэм,
- культуроведческэ компетенцэхэм.

Х классым адыгэбзэмкіэ и программэм къызэщінубыдэр сыхьэт 35-щ. Ар и купщіэкіэ зытещіыхьар Х классым щіэс, балигъыпіэ ныбжьыщіэм адыгэбзэм и зэхэлъыкіэм ехьэліа щіэныгъэ хьэзыр епт къудейкіэ зэфіэмыкіыу, материалым езы еджакіуэр куууэ игъэгупсысэу, и гукъэкіыр тэмэму и псэлъэгъум и деж нихьэсыфу, абы щыгъуэми нихьэс къудейкіэ зэфіэмыкіыу, а и псэлъэгъуэр и зэхэщіыкікіэ, гупсысэкіэкіэ, бгъэдэлъ щіэныгъэкіэ зыхиубыдэ общественнэ гупым елъытауэ, уеблэмэ и гупсысэр къыщиіуатэкіэ зыхэхуа ціыху гупым, іуэху щытыкіэм (ситуацие жыхуэтіэм, псалъэм папщіэ, гуфіэгъуэм, гузэвэгъуэм, хъуэхъу іэнэм, утыку псэлъапіэм щитым деж, доклад щищіым, н.къ.) къигъэсэбэпыпхъэ псалъэхэмрэ псэлъэкіэмрэ зэхэхауэ зэхигъэкіыфу егъэсэн зэрыхуейрщ.

Еджакіуэм зэхищіыкіын хуейщ бзэр лъэпкъым къыдалъхуауэ, ар зыіурылъ зэлъэпкъэгъухэм (зы унагъуэ исхэм, зы жылагъуэ дэсхэм, уеблэмэ зы хэку ис адыгэхэм) я гурылъхэр, гурыгъугурыщіэхэр ирызэхуаіуэтэф къудейкіэ зэфіэмы кіыу, бзэм и пщэ нэгъуэщі къалэнышхуэхэри къызэрыдэхуэр. Апхуэдэхэщ, псалъэм папщіэ, ар, къэралыбзэ къалэн игъэзащізу, лъэпкъ зэхуэмыдэхэр зэрызэгурыіуэ іэмэпсымэу щытыныр, лъэпкъым и тхыдэр, и хабзэ зехьэкіэр, и гупсысэкіэр, и жагъуэмрэ и щіасэмрэ, и нэщэнэхэр, нэхъ убгъуауэ жыпіэнумэ, и философиер къыхэщыныр.

Абы и лъэныкъуэкlэ убгъэдыхьэмэ, X классым адыгэбзэмкlэ и программэр еджакlуэм и акъылым, гупсысэкlэм, зэхэщlыкlым зиузэщlын папщlэ мыхьэнэ ин дыдэ зиlэ lуэхугъуищу зэхэгъэуващ:

- 1. Псэлъэкіэ и лъэныкъуэкіэ еджакіуэхэм ягъуэтын хуей щіэныгъэр.
- 2. Бзэщіэныгъэ и лъэныкъуэкіэ еджакіуэхэм ябгъэдэлъхьапхъэхэр.
- 3. Лъэпкъым и хабзэм, щэнхабзэм ехьэлlа Іуэхугъуэхэр бзэ и лъэныкъуэкlэ къэгъэлъэгъуа зэрыхъум ехьэлlауэ еджакlуэхэм ябгъэдэлъыпхъэ щlэныгъэр.

Епщык1узанэ классым щадж темэхэм къыдэк1уэу еджак1уэхэм академическэ грамматикэм и 1ыхьэ куэдыр нэхъ куууэ ядж, абы къыхэк1ыу 1эмал имы1эу езыр-езыру ялэжьхэр, творческэ проектхэр, бзэм теухуа къэхутэныгъэхэр нэхъыбэу хэгъэхьапхъэщ.

Еджакіуэхэм ягъуэтын хуей щіэныгъэр:

Бзэр ціыхум и гупсысэр къызэриіуатэ іэмал нэхъыщхьэу зэрыщытыр. Гъащіэм зыщрихьэліэ іуэхугъуэхэм елъытауэ ціыхум и псэлъэкіэр зэрызэщхьэщыкіыр: іуэхущіапіэм, зэхыхьэ зэхуэмыдэхэм щекіуэкі псэлъэкіэр, утыку псэлъэкіэр, ціыхур зыхэхуэ гупым ныбжькіэ зэщхьэщыхауэ хэтхэм зэрепсэлъапхъэ щіыкіэхэр.

Бзэм и стилхэр: щіэныгъэ (научнэ), Іуэху зэрызэрахьэ (официальноделовой), публицистическэ стилхэр. Абыхэм ябгъэдэлъ щхьэхуэныгъэхэр.

ЖьэрыІуатэбзэмрэ художественнэ литературэм и бзэмрэ.

ЩІэныгъэ (научнэ) стилыр зищІысыр, бгъэдэлъ щхьэхуэныгъэхэр, къыщагъэсэбэпыр, и къалэнхэр. ЩІэныгъэ стилым тету ятх хабзэ лэжьыгъэхэр: докладыр, статьяр, тезисхэр, конспектыр, рефератыр, аннотацэр, н.

Іуэху зэрызэрахьэ (официально-деловой) стилыр зищІысыр, бгъэдэлъ щхьэхуэныгъэр, къыщагъэсэбэпыр, и къалэнхэр. Іуэху зэрызэрахьэ стилым и пщалъэм иту ягъэхьэзыр тхыгъэхэр: лъэlу тхылъ (заявление), распискэ, резюме, хъыбарегъащІэ, н.

Публицистическэ стилыр зищІысыр, къыщагъэсэбэпыр, и къалэнхэр. Публицистическэ стилым и жанр нэхъыщхьэхэр.

Утыку псэлъэкlэм и нэщэнэхэр, абы зэрызыхуагъэхьэзыр lэмал нэхъыщхьэхэр: къэпсэлъыныгъэм и мурадыр, псалъэмакъыр зэрыухуэн хуей щlыкlэр, зытепсэлъыхыпхъэ lyэхугъуэхэм я къызэгъэпэщыкlэр. Псалъэр зыхуэгъэзахэм я лъэпкъ (национальность), зэхэщlыкl, я lэщlагъэ, щlэныгъэ елъытакlэ къэпсэлъэныгъэр зэрыухуапхъэр.

ЖьэрыІуатэбзэр зищІысыр, бгъэдэлъ щхьэхуэныгъэхэр, къыщагъэсэбэпыр, и къалэнхэр.

Іэпэтэрмэш зэпсэлъэкіэр. Ціыхум и псэлъэкіэр нэхъ гъэдэхэн, егъэфіэкіуэн и лъэныкъуэкіэ лэжьыпхъэхэр.

Жьэрыlуатэбзэмрэ тхыбзэмрэ зэрызэщхьэщыкlыр, абыхэм щыщу дэтхэнэми бгъэдэлъ щхьэхуэныгъэхэр.

Псалъэгъум къијуатэм Іэдэбу, нэмыс пхэлъу зэредэјуапхъэр.

Жанр зэхуэмыдэхэм тету тха текстхэм я елэжьыкlэм хэлъ щхьэхуэныгъэхэр. Адыгэбзэр урысыбзэкlэ зэдзэкlыным ехьэлlа щхьэхуэныгъэхэр.

Еджак1үэхэм яхүзэф1эк1ын хүейщ:

Къэбэрдей-шэрджэсыбзэр зыхиубыдэ бзэ лъэпкъхэр. Бзэм и къэкlуэкlэ нэхъыщхьэхэр: литературэбзэр, къызэрыгуэкl псэлъэкlэр, lэщlагъэм епха псалъэхэр, псэлъафэ зэмылlэужьыгъуэхэр. Литературэбзэмрэ художественнэ тхыгъэхэм я бзэмрэ.

Псэлъэкlэм и щэн нэхъыщхьэхэр: цlыхур зыхэхуэ гуп елъытауэ жыlэпхъэхэмрэ бзэщlэныгъэхэмрэ. Псалъэр жызыlэм и гупсысэр тэмэму, нахуэу, зэкlэлъыкlуэу, гъэхуауэ, гъэщlэгъуэну къызэрыlуэтапхъэр.

Орфоэпие (къэпсэлъыкіэ) и лъэныкъуэкіэ адыгэбзэм щызекіуэ хабзэхэр: псалъэпкъыр пычыгъуэ зэіухакіэ е зэхуэщіакіэ иухмэ, ударенэр зытехуэ пычыгъуэр; макъ дэкіуашэ жыгыжыгыхэмрэ

дэгухэмрэ зэбгъэдэту зыхэт псалъэхэм, нэгъуэщІыбзэм щыщу адыгэбзэм къыхыхьа псалъэхэм, определенэрэ абы игъэбелджылы псалъэрэ зыхэт псалъэ зэпхахэм я къэпсэлъыкІэр.

Лексикэ и лъэныкъуэкlэ еджакlуэхэм ябгъэдэлъхьэпхъэ щlэныгъэр. Псалъэухам хэт дэтхэнэ псалъэми къикl мыхьэнэ и лъэныкъуэкlэ тэмэму къыхэхауэ къэгъэсэбэпыныр гупсысэр узэщlауэ къэlуэтэным и шэсыпlэ нэхъыщхьэу зэрыщытыр. Стилистикэ и лъэныкъуэкlэ псалъэухар гъэхуауэ къызэгъэпэщын папщlэ синоним зэхуэхъу псалъэхэм щыщу гупсысэр нэхъ купщlафlэу къэзыlуэтэф псалъэхэр къыхэхыныр. Псалъэжьхэм, псалъэ шэрыуэхэм жьэрыlуатэбзэмрэ тхыбзэрэ щагъуэтыпхъэ къэгъэсэбэпыкlэр.

Грамматикэ и лъэныкъуэк в еджак уэхэм ябгъэдэплъхьэ щ эныгъэр.

Іуныгъэ, зегъэкіуныгъэ зэпхыкіэхэр зи яку дэлъ псалъэ зэпхахэр тэмэму зэрызэхэгъэувапхъэр.Послелог зи гъусэ псалъэхэм, псалъэ зэпхахэм я къэкіуэкіэ тэмэмыр. Псалъэухам хэт псалъэхэм я зэкіэлъыкіуэкіэр. Зэкіэлъыкіуэкіэ къызэрыгуэкі (прямой) зиіэ псалъэхэр зыхэт псалъэухахэмрэ зэкіэлъыкіуэкіэ зэблэгъэувыкіа (инверсивнэ) зиіэ псалъэухахэмрэ я ухуэкіэм хэлъ щхьэхуэныгъэхэр. Инверсиер зищіысыр, нэхъыбэрэ къыщагъэсэбэпыр, къэгъэсэбэпын хуей щіэхъу щхьэусыгъуэхэр. Сказуемэмрэ подлежащэмрэ, сказуемэмрэ дополнениемрэ яку дэлъ синтаксическэ зэпхыкіэхэм хэлъ щхьэхуэныгъэхэр. Пкъыгъуэ пыщхьэхукіа зыхэт псалъэуха къызэрыкіуэ гъэгугъуахэмрэ псалъэуха гуэдзэ зыхэт псалъэуха зэхэлъ-зэпхахэмрэ я ухуэкіэм хэлъ щхьэхуэныгъэхэр. Псалъэуха гуэдзэмрэ причастнэ оборотымрэ синоним зэхуэхъхуу бзэм къызэрыщыкіуэр.

Орфографие и лъэныкъуэкіэ еджакіуэхэм ябгъэдэлъын хуей щіэныгъэр. Адыгэбзэм и орфографиер зытет принцип нэхъыщхьэхэр (морфологическэ, фонетическэ, условнэ, н.) псалъэ зэпхам хэт псалъэхэр зэпыту//зэпыхауэ тхыным и іуэхур. Хьэрфышхуэкіэ кърагъажьэ псалъэхэр, псалъэухахэр, ар зэлъытар. Псалъэхэм я ехьэкіыкіэр. Макъ дэкіуашэ піытауэ тіу зэбгъэдэту узрихьэліэ псалъэхэм я тхыкіэр. Макъ дэкіуашэ у-м и ужькіэ, префикс р-м и пэкіэ макъзешэ ы тхын//мыхыным и іуэхукіэ.

Пунктуацэ и лъэныкъуэкіэ еджакіуэхэм ябгъэдэлъыпхъэ щіэныгъэр. Адыгэбзэм и пунктуацэм къызэщіиубыдэ хабзэ нэхъыщхьэхэр. Псалъэухам и кіэм ягъэув нагъыщэхэр. Псалъэуха гъэгугъуам и кіуэцікіэ щагъэув нагъыщэхэр. Псалъэуха зэхэлъым и кіуэцікіэ щагъэув нагъыщэхэр. Псалъэ занщіэ зыхэт псалъэухам и кіуэцікіэ щагъэув нагъыщэхэр. Абзацыр зищіысыр, къыщагъэсэбэпыр.

Еджэныгъэм нэхъыщхьэу къызэщ1иубыдэр

Лексикэ (сыхь. 4)

Адыгэбзэр. Щ1ып1э диалектхэмрэ литературэбзэмрэ. Жьабзэ, тхыбзэхэр. Псалъэм и лексическэ, грамматическэ мыхьэнэхэр. Фразеологизмэхэр. Мыхьэнэ куэд зи1э псалъэхэр. Омоним, синоним, антонимхэр.

Фонетикэ (сыхь. 6)

Бээм и макъхэр; макъзешэхэмрэ макъ дэк1уашэхэмрэ. Псалъэм и к1уэц1к1э ударенэм и къэк1узк1эр. Макъ дэк1уашэ жыгыжыгыхэмрэ дэгухэмрэ. Зэбгыздэт макъ дэк1уашэхэм я кырк1уэк1эр, я тхык1эр. Макъ дэк1уашэ п1ыт1ахэр, 1упэр хыррей хыруэ кырголы макъ дэк1уашэхэр.

Тхыгьэм бзэм и макъхэр къызэрыщагъэлъагъуэр; алфавит. Зы макъ, макъит1 къэзыгъэлъагъуэ хьэрфхэр (а, я, е, нэгъуэщ1хэри къэзымыгьэлъагъуэ хьэрфхэр (ь, ъ). Хьэрф ы-р макъзэпэщ1эхыу къыщык1уэр.

2.Орфографическэ псалъалъэр къагьэсэбэпыфын.

Изложенэ, сочиненэ щытык1э и1эу

Псалъэ къэхъукіэмрэ зэхъуэк1ык1эмрэ (сыхь. 8)

Псалъэм зэрызихъуэжымрэ псалъэщіэ къызэрыхъумрэ. Кіэух, зэхъуэкіа зэрыхъу префикс, зэхъуэкіа зэрыхъу суффиксхэмрэ псалъэпкъымрэ (зи щхьэ хущыт псалъэхэм тещіыхьауэ). Лъабжьэр, псалъэ къызэрыхъу префикс, суффиксхэр псалъэпкъым щыщ мыхьэнэ зиіэ Іыхьэу зэрыщытыр.Макъ э къикіыу хьэрф а щатхыр. Псалъэпкъым щыщ префиксхэм хьэрфзешэ ы щатхымрэ э щатхымрэ (дыхьэ - дэхьэ, щіыхьэ - щіэхьэ, нэгъуэщіхэри). Префикс зы-, зэ-щатхыр. Псалъэр зэрызэхэт Іыхьэхэм хузэпкърыхыфын

. Бзэм и макъхэр; макъзешэхэмрэ макъ дэкlуашэхэмрэ. Псалъэм и кlуэцlкlэ ударенэм и къэкlуэкlэр. Макъ дэкlуашэ жьгъыжьгъхэмрэ дэгухэмрэ. Зэбгъэдэт макъ дэкlуашэхэм (жьгъыжьгъхэмрэ дэгухэмрэ) я къэкlуэкlэр, я тхыкlэр. Макъ дэкlуашэ пlытlахэр, lупэр хъурей хъууэ къапсэлъ макъ дэкlуашэхэр.

Тхыгъэм бзэм и макъхэр къызэрыщагъэлъагъуэр; алфавитыр.

Зы макъ, макъиті къэзыгъэлъагъуэ хьэрфхэр (**a, я, е,** нэгъуэщіхэри), макъ къэзымыгъэлъагъуэ хьэрфхэр (**b, ъ**). Хьэрф **ы**-р макъзэпэщіэхыу къыщыкіуэр.

- 1. Фонетическэ зэпкърыхыныгъэ егъэкlуэкlын.
- 2. Орфографическэ псалъалъэр къагъэсэбэпыфын.
- 3. Къызэрапщытэ диктант

Псалъэ лъэпкъыгъуэхэр(сыхь. 7)

Щы1эц1эм и мыхьэнэр. Плъыфэц1эм и мыхьэнэр. Плъыфэц1эм и зэлъытыныгъэ степенхэр. Бжыгъэц1эм и мыхьэнэр. Бжыгъэц1эр зэрагуэш л1эужьыгъуэхэр. Щы1эц1эмрэ цифрэк1э тха бжыгъэц1эмрэ щызэдэщ1ыгъум деж я тхык1эр.Ц1эпапщ1эм и мыхьэнэр. Ц1эпапщ1э л1эужьыгъуэхэр. Ц1эпапщ1эхэм я тхык1эр, я склоненэр. Глаголым и мыхьэнэр. Лъэ1эс лъэмы1эс глаголхэр. Глаголым и залог л1эужьыгъуэхэр. Глаголым и наклоненэ формэхэр. Глаголхэм я къэхъук1эр. Причастие деепричастиехэр. Наречие. Наречие къэхъук1эр. Послелог. Союз. Частицэ. Къызэрапщытэ диктант

Синтаксисымрэ пунктуацэмрэ (сыхь. 7)

Псалъэ зэпхар. Псалъэ зэпха л1эужьыгъуэхэр. Псалъэухар. Пкъыгъуэ нэхъыщхьит1ри зи1э псалъэухахэмрэ зы пкъыгъуэ нэхъыщхьэ зи1э псалъэухахэмрэ. Псалъэуха къызэрык1уэмрэ зэхэлъымрэ. Псалъэ зэхэлъым и к1уэц1к1э запятой, точкит1, тире щагъэувыр. Псалъэ занщ1эм нагъыщэхэр зэрыщагъэувыр.

Къызэрапщытэ диктант

Гъэ псом яджам къытегъэзэжын (сыхь. 3)

Псалъэ зэхэлъык1эр. Адыгэбзэм и псалъэхэр зэрызэхэт 1ыхьэхэр. Зэхъуэк1а зэрыхъу префиксхэр, зэхъуэк1а зэрыхъу суффиксхэр, псалъэ къызэрыхъу префиксхэр, псалъэ къызэрыхъу суффиксхэр, лъабжьэр, псалъэпкъыр. псалъэр зэрызэхэтк1э зэпкърыхыныгъэ.

КАЛЕНДАРНО - ТЕМАТИЧЕСКЭ ПЛАН

Адыгэбзэ. 10-нэ класс, сыхьэт 35.

Nº	Яджыну темэхэр	Сыхьэт бжыгъэр	Щаджыну зэманыр	Щаджа зэманыр	
	Лексик	э (сыхь.4)			
1	Мыхьэнэ куэд зи1э псалъэхэр	1			
2	Зэк1эщ1эпч мыхъу псалъэхэр	1			
3	Административнэ къызэрапщытэ диктант	1			
4	Зи къэпсэлъык1эрэ зи тхык1эрэ зэтемыхуэхэр	1			
	Фонетикэ (сыхь. 6)				

5	Макъзешэ А.Э-хэм я тхык1эр	1						
6	Й,У-хэр макъзешэуи макъ дэк1уашэуи	1						
	къыщык1уэр	-						
7	Ъ,Ы-хэр макъзэпэщ1эхыу къыщык1уэр	1						
8	Практическэ лэжьыгъэ	1						
9- 10	Б.З.Л. Изложенэ-сочиненэ	2						
	Псалъэ къэхъук1эмрэ псалъэ зэхъук1ык1эмрэ(сыхь.8)							
11	Псалъэр зэхъуэк1а зэрыхъу префиксхэр	1						
12	Псалъэр зэхъуэк1а зэрыхъу суффиксхэр	1						
13	Псалъэ къызэрыхъу префиксхэр	1						
14	Псалъэ къызэрыхъу суффиксхэр	1						
15- 16	Къызэрапщытэ диктант	2						
17	К1эух, суффикс –У//-УЭ щатхыр	1						
18	Префикс 3Ы-//3Э- щатхыр	1						
	Псалъэ лъэпкъыгъ	уэхэр (сыхь.	7)					
19	Щы1эц1эм и мыхьэнэр	1						
20	Плъыфэц1эм и мыхьэнэр	1						
21- 22	Б.З.Л. Изложенэ-сочиненэ	2						
23	Бжыгъэц1эм и мыхьэнэр	1						
24	Ц1эпапщ1эм и мыхьэнэр	1						
25	Глаголым и мыхьэнэр. Лъэ1эс лъэмы1эс глаголхэр	1						
Синтаксисымрэ пунктуацэмрэ (сыхь.7)								
26	Псалъэ зэпхахэр	1						
27- 28	Къызэрапщытэ диктант	2						

29	Псалъэ зэпха л1эужьыгъуэхэр	1				
30	Псалъэухахэр	1				
31	Пкъыгъуэ нэхъыщхьит1ри зи1э псалъэухахэр	1				
32	Синтаксическэ зэпкърыхыныгъэ	1				
Гъэ псом яджам къытегъэзэжын (сыхь. 3)						
33- 35	Гъэ псом яджар къэпщытэжын	3				

Муниципальное казенное общеобразовательное учреждение «Средняя общеобразовательная школа № 1» с. п. Старый Черек Урванского муниципального района,

Кабардино-Балкарской Республики

	«Рассмотрено»	«Согласовано»	«Утверждаю»	
	ШМО кабард. языка и литературы	зам. дир. по УВР	Директор	
рук. ШМО _. протокол		/З.А. Исакова / » 2019 г.	А. С. Альборов	
			—————————————————————————————————————	

учебного курса «Кабардинская-черкесская литература(родная).11 класс»

Класс: 11

Уровень образования: среднее (полное) общее образование

Срок реализации программы-19/20г.г.

Количество часов по учебному плану:

всего- 68ч./год; 2ч/неделю

Рабочую программу составила Нагудова Аминат Ахмедовна, учитель кабардинского языка и литературы высшей категории

1.Зыубзыху тхыгъэ

Адыгэ литературэр 11-нэ классым зэрыщаджыну программэр ухуащ егъэджэныгъэмкІэ федеральнэ къэрал пщалъэм нэхъыщхьэу къигъзув мардэхэмрэ къалэнхэмрэ къэлъытауэ, 11-нэ классым адыгэ литературэмк1э рабочэ программэр зэхэлъхьа хъуащ Егъэджэныгъэмрэ щ1эныгъэмк1э КъБр-м и Министерствэм къищта автор гупым зэхигъэува «Адыгэ (къэбэрдей-шэрджэс) литературэмк1э 5-11-нэ классхэм папщ1э программэм» (Налшык, 2015) ипкъ итк1э, ТІымыжь Хь. Т., Балэ Л. Ф. ятха «Адыгэ литературэ: Хрестоматие 11 класс» (Налшык «Эльбрус» 2015) тхылъым тещ1ыхьауэ. Рабочэ программэр сыхьэт 68-м къриубыдэу егъэджыным теухуащ, зы тхьэмахуэм и к1уэц1к1э сыхьэтит1 хуэзэу. Абы къыхэк1ыу илъэсым къриубыд у къызэрапщыт элэжьыг э сочинени 3 ятхынущ...

Программэм къыхэлъыта нормативнэ тхылъхэр:

- 1. 2012 гъэм декабрым и 29-м къыдэкla «Урыс Федерацэм зэрыщрагъаджэм теухуа» федеральнэ унафэ N 273-р
- 2. 2014 гъэм апрелым и 24-м КъБР-м къыщыдэкla «Егъэджэныгъэм теухуа» республикэ унафэ N 23-р
- 3. 2011 гъэм мартым и 3-м Минюстым къищта Санитарнэ хабзэхэмрэ мардэхэмрэ 2.4.2.2821-10-р
- 4. УФ Егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ министерствэм 2010 гъэм декабрым и 17-м къищта Курыт щІэныгъэм и къэрал пщалъэ № 1897
- 5. Егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ министерствэм 2015 гъэм декабрым и 31-м «Курыт щІэныгъэм и къэрал пщалъэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэнымкІэ» къищта унафэ № 1897-р
- 6. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм хыхьэ Старэ Шэрэдж къуажэ дэт кіэзонэ Іуэхущіапіэ «1-нэ курыт еджапіэм» и Зэрырагъаджэ планыр

7. Старэ Черек къуажэ дэт кіэзонэ іуэхущіапіэ «1-нэ курыт еджапіэм» къищта «Зэрырагъаджэ программэхэм я зэхэгъэувэкіэнумрэ ахэр къызэращтэнумрэ и хабзэр»

Учебно-методическэ комплектыр: Зэреджапхъэ тхылъыр

ТІымыжь Хь. Т., Балэ Л. Ф. Адыгэ литературэ. Хрестоматие 11 класс Налшык: «Эльбрус», 2015.

Егъэджак1уэм къигъэсэбэпыну щ1эныгъэ, методическэ лэжьыгъэхэр

Балэ Л.Ф. Изложенэхэмрэ сочиненэхэмрэ.(5-11-нэ классхэм папщ1э). Налшык: «Эльбрус», 2008.

Ержыб А.Къу., ХьэщыкъуейА.Хь. Шэрджэс тхак1уэхэм я тхыгъэхэр курыт школым зэрыщегъэджыпхъэр. Налшык, 1987.

Хьэк1уащэ А.Хь. Адыгэ усэ гъэпсык1э. Налшык, 1998.

Теунэ Хь.И. Къэбэрдейм и литературэмрэ и тхак1уэхэмрэ. Налшык, 1959.

Абазэ А.Ч. Къэбэрдей тхак1уэхэр. Налшык, 1999.

Къагъэсэбэпыпхъэ псалъалъэхэр

Зэхъуэхъу Л.Хь. Орфографическэ псалъалъэ. Налшык: «Эльбрус», 1989.

Джаурджий Хь.З., Сыкъун Хь.Хь. Урыс-адыгэ школ псалъалъэ. Налшык: «Нарт», 1991.

Дзыгъуанэ Р.Хь., Шэру Н.Гъу. Адыгэбзэм и синонимхэм я псалъалъэ. Нальчик: «Эльбрус», 1997.

Автор гуп. Адыгэбзэ псалъалъэ. Москва, 1999.

Автор гуп. Урыс-адыгэ псалъалъэ. Москва, 1995.

Адыгэбзэ фразеологизмхэм я псалъалъэ. Налшык, 2001.

Пщыхьэщ1э Л.И., Т1ымыжь Хь.Т. Хьэрыпыбзэм къыхэк1ыу адыгэбзэм къыхыхьа псалъэхэр. Налшык, 2006.

Хьэкъун Б.И. Адыгэ къэк1ыгъэц1эхэр. Налшык, 1992.

Щхьэщэмыщ1 Хь.Хь. Адыгэц1э зи1э псэущхьэхэр. Налшык, 1998.

Щхьэгъэпсо С.Хь., Слон Л.Хь. Къэк1ыгъэхэм я адыгэц1эхэр. Налшык, 1994.

Молэмусэ Хь.Т. Къэбэрдей-Балъкъэрым щы1э (щыпсэу) къуалэбзухэр. Налшык, 1967.

Интернет-ресурсхэр.

Адыгэ литературэмк1э 11-нэ классым щегъэджыным мыпхуэдэ къалэн къегъэув:

- ныбжыщ1эхэм литературэм къыхахыу зэхэщ1ык1 лъагэрэ гъэсэныгъэ дахэрэ яхэлъу къэгъэтэджыныр; ц1ыхугъэм и щапхъэр, гуп хэтык1э хабзэхэр,благъэми хамэми яхуэфащэ пщ1эмрэ нэмысымрэ къагуры1уэу, Хэкур ф1ыуэ ялъагъуу, жылагъуэ 1уэхухэмрэ щхьэзакъуэ гурыгъухэмрэ зэрагъэзэгъыфу, дэтхэнэми лъысыпхъэ пщ1эр хуащ1ыжу къэхъуныр;
- литературэ образ щыпкъэхэр и гъуазэу щ1эблэр жылагъуэ гъащ1эм хэшэныр, ныбжьыщ1эхэм я зэчиймрэ зэф1эк1ымрэ къызэ1уегъэхыныр, дунейпсо ц1ыхубэм хигъэщхьэхук1а лъап1эныгъэ нэхъыщхьэхэр къыгуры1уэу, адыгэ хабзэмрэ нэмысымрэ хуэпэжу къэгъэхъуныр, лъэпкъхэм яку дэлъ ныбжьэгъугъэр гъэбыдэн, ц1ыхухэм шынагъуэншагъэ псэук1э къахузэгъэпэщыным и бэнак1уэу къэгъэтэджыныр;
- джак1уэхэр я анэдэлъхубзэк1э зек1уэ 1уэры1уатэмрэ тхыгъэ нэхъыф1хэмрэ щыгъуазэ щ1ыныр, абык1э хуэфащэ пщ1эр анэдэлъхубзэм хуащ1у ик1и иригушхуэу къэгъэхъуныр, лъэпкъ литературэм и тхыдэмрэ нобэрей и щытык1эмрэ куууэ щыгъэгъуэзэныр, абы и жанр нэхъыщхьэхэр, и тхыгъэ нэхъыф1хэр къагурыгъэ1уэныр;
- 1уэры1уэтэм и л1эужьыгъуэхэр, литературэ тхыгъэхэр псэк1э зыхащ1эу, зэпкърахыфрэ абы хэлъ ф1агъхэмрэ щыщ1эныгъэхэмрэ литературэмрэ тхыдэмрэ ящыщ щапхъэхэр къагъэсэбэпурэ къагъэнэхуэфу, езыезыхэми псалъэр эстетикэм и хабзэк1э ягъэшэрыуэфу, литераткрэр гъуазджэм и нэгъуэщ1 пкъыгъуэхэм зэрыдэгъуэгурык1уэмрэ къызэрыщхьэщык1ымрэ 1упщ1у зэхащ1ык1ыу егъэсэныр.

11-нэ класс къэзыуххэм яхузэф1эк1ын хуейщ
Литературэм и теорием ехьэл1ауэ еджап1эр къэзыухым ищ1апхъэхэр

- -Художественнэ литературэр псалъэр зи лъабжьэ гъуазджэм и л1эужьыгъуэу зэрыщытыр.
 - Художественнэ образыр. Зэманымрэ гъащ1эмрэ.
 - Купщ1эмрэ теплъэмр. Поэтикэр.
- Тхак1уэм и гупсысэмрэ ар къызэригъэлъагъуэ щ1ык1эмрэ. Езым къигупсысауэ, щымы1ауэ 1уэхум къишэхэр. Фантастикэр.
- Тхыдэ-литературэ гъуэгуанэр. Литературнэ унэт1ыныгъэхэмрэ гуэж зэмыл1эужьыгъуэхэмрэ: классицизм, сентиментализм, романтизм, реализм, символизм, акмеизм, н. Лъэпкъ тхак1уэшхуэхэм я гъащ1эмрэ я литературэ лэжьыгъэхэмрэ.

Литературэм и пкъыгъуэхэр: эпос, лирикэ, драма. Литературэм и жанрхэр: роман-эпопее, роман, повесть, рассказ, очерк, притча; поэма, баллада, уэрэд; лирикэ усэ, эллегие, эпиграмма, ода, сонет; комедие, трагедие, драма.

- Тхак1уэм и 1уэху еплъык1эр. Пафос. Темэ. Идее.1уэхугъуэ къи1этхэр. Сюжет. Фабулэ. Композицэ. Тхыгъэм къыщыхъу 1уэхугъуэхэр зэрызэк1элъыхьар: экспозицэ, ублап1э, кульминацэ, ухып1э, эпилог. Лирикэ къыпык1уэтыныгъэ.конфликт. Тхак1уэкъэ1уэтак1уэ. Тхак1уэм и образыр. Персонаж. Хьэл-щэныр. Л1эужьыгъуэр. Лирикэл1ыхъужьыр. Образхэм я гъэпсык1эр.
- Л1ыхъужьым и бзэм хэлъ щхьэхуэныгъэхэр:диалог,монолог, и щхьэм ужы1эжыныгъэ. Къэ1уэтэжык1эр.
 - -Пкъыгъуэ. Дамыгъэ. Щ1агъыбзэ.
 - -Психологизмыр. Ц1ыхубэм еиныгъэ. Тхыдэр.
 - -Гушы1э, ауан, щ1энак1эныгъэ. Гротеск.
- -Художественнэ тхыгъэм и бзэр. Художественнэ тхыгъэм къызэри1утэзэригъэлъагъуэ 1эмалхэр: зэгъэпщэныгъэ, эпитет, метафорэ, метонимие. Макъытхыр: аллитерацэ, ассонанс.
 - -Гиперболэ. Аллегорие.
 - -Хъэт1(стиль)

-Прозэмрэ поэзиемрэ. Усэ гъэпсык1эр. Усэ тхык1э щапхъэхэр: хорей, ямб, дактиль, амфибрахий, анапест. Дольник. Акцент усэ. Усэ хужь. Верлибр. Ритм. Строфа.

-Литературэ критикэ.

Адыгэ литературэмк1э курсыр зыухам и къалэнщ

ищ1эну / къыгуры1уэну:

- -псалъэр зи лъабжьэ гъуазджэм образыр и щэн нэхъыщхьэу зэрыщытыр;
- -иджа тхыгъэр зытеухуар, абы къыщыхъу- къыщыщ1эхэр;
- -лъэпкъ тхак1уэ пажэхэм я гъащ1эмрэ я литературэ лэжьыгъэхэмрэ;
- -лъэпкъ литературэм и тхыдэ гъуэгуанэр, литературэ унэт1ыныгъэхэр зэщхьэщызыгъэк1 щэнхэр;

хузэф1эк1ыу щытыну:

- -литературэ тхыгъэр зытеухуар гъэхуауэ къэ1уэтэжыныр;
- -художественнэ тхыгъэр анализ щ1ыныр, тхыдэмрэ литературэм и теориемрэ и тегъэщ1ап1эу(тематикэр, тхак1уэм къи1эт 1уэхугъуэ нэхъыщхьэр, тхыгъэм къыхэхыпхъэ ущииныгъэ- гъэсэныгъэ мыхьэнэр, образхэм я гъэпсык1эр, композицэм, бзэм, художественнэ 1эмалхэм я къэгъэсэбэпык1эр) художественнэ тхыгъэм и купщ1эр, и мыхьэнэр къызэ1ухыныр; зэджа тхыгъэм щыщ пычыгъуэ гуэр къищтэу зэпкърыхыныр, 1эхугъуэ нэхъыщхьэм ар зэрыпыщ1ар гъэнэ1уэныр;
- -художественнэ литературэр жылагъуэ гъащ1эм егъэпщэныр, щэнхабзэм дежк1э абы и мыхьэгэр гъэбелджылыныр; зэджа худэжественнэ тхыгъэм хэхауэ тхыдэ 1эхугъуэ гуэрым е ц1ыху псоми я зэхуэдэу хэлъыр къыхэгъэщыныр; лъэпкъ литературэм и темэ нэхъыщхьэхэмрэ «гъуэщауэ» абы къыхэхуахэмрэ зэхэгъэщхьэхук1ыныр; тхыгъэр дунейм къыщытехьа лъэхъэнэм щэнхабзэм щытепщэу щыта унэт1ыныгъэ нэхъыщхьэм ар зэрыхуэщытыр;
 - -тхыгъэр зыхыхьэ литературэ пкъыгъуэр, жанрыр зэхэгъэк1ыныр;
 - -литературэ тхыгъэ зэмыл1эужьыгъуэхэр зэгъэпщэныр;

- -тхак1уэм и 1уэху еплъык1эр къыхэгъэбелджылык1ыныр;
- -зэджа тхыгъэм зригъэгупсысахэм, абы къыщы1эта 1уэхугъуэхэм зэхэщ1ык1ыгъуэу тепсэлъыхыжыныр;
 - -зэджа тхыгъэм рецензэ етыныр, сочиненэ итхыныр.

Еджап1э къэзыухым зригъэгъуэта щ1эныгъэр къыщыгъэсэбэпыфу щытыпхъэщ:

- -1уэхугъуэ гуэрым щытепсэлъыхьк1э е тхыгъэ щигъэхьэзырк1э;
- -зэпсэлъэныгъэхэр щригъэк1уэк1к1э e1уэху eплъык1э зэтемыхуэ гуэрхэр щызэригъапщэк1э;
- -щэнхабзэм щ1эуэ къыхыхьахэм щыгъуазэ зыщыхуищ1к1э, абыхэм я1э эстетикэ мыхьэнэр щигъэбелджылык1э;
- -нэхъ дэзыхьэх литературэ унэт1ыныгъэхэр щиубзыхук1э, абы хыхьэ художественнэ тхыгъэхэр къыщыхихк1э;
- -лъэпкъ тхак1уэхэм я 1эдакъэщ1эк1хэм ящыщу нэхъ игу ирихьахэр къыщыхихк1э, ахэр нэгъуэщ1 лъэпкъ литературэхэм, щэнхабзэм и хэлъхьэныгъэ щхьэпэхэм щаригъапщэк1э.

2. Программэр зэрызэхэлъыр (содержание программы)

Хэзыгъэгъуазэ (1 сыхь.)

Адыгэ литературэр ныбжьышхуэ зиlэ лъэпкъ литературэхэм зэращымыщыр, ауэ зы лlэщlыгъуэм къриубыдэу абы зыужьыныгъэ ин зэригъуэтар. Абы и гуащlэр къызыхэкl лъэпкъ lyэрыlуатэр, узэщlыныгъэр, тхыдэр, художественнэ дуней лъагъукlэ щхьэхуэр. Лъэпкъ литературэм и къуэпсхэм зыщадз къуэкlыпlэ, къухьэпlэ щэнхабзэхэр, Урысей Федерацэм щыпсэу лъэпкъхэм я литературэхэм ар зэрапыщlар.

Лъэпкъ литературэр дунейпсо утыку изыша тхакІуэхэмрэ абыхэм я ІэдакъэщІэкІ нэхъыфІхэмрэ. Адыгэ литературэр зэфІэувэнымкІэ, зиужьынымкІэ

тэрмэш лэжьыгъэм иla мыхьэнэр. Урысыбзэм кърахыу адыгэбзэкlэ зэрадзэкlа художественнэ тхыгъэхэр, адыгэ тхакlуэхэм я lэдакъэщlэкlыу нэгъуэщlыбзэкlэ (урыс, инджылыз, хьэрып, тырку, болгар, венгр, казах, н. бзэхэмкlэ) къыдэкlахэр.

Иджырей адыгэ литературэм къиlэт темэхэмрэ зэфlих Іуэхугъуэ гугъухэмрэ (ціыхумрэ зауэмрэ; лъэпкъымрэ тхыдэмрэ; ціыху щхьэ закъуэмрэ ар зыхэт, зыдэлажьэ, зыдэпсэу гупымрэ; и Іуэхущіафэмкіэ ціыхум ихь жэуаплыныгъэр; ціыхумрэ ар къэзыухъуреихь дунеймрэ; ціыхумрэ щіыуэпсымрэ, н.). Лъэпкъым къыдекіуэкі хабзэ-зэхэтыкіэ нэхъыфіхэмрэ зэманым къигъэщі лъапіэныгъэ нэхъыщхьэхэмрэ и гъуазэу литературэм зэрызиужьыр.

XX ліэщіыгъуэм и 60 – 90 гъэхэм лъэпкъ прозэм, усыгъэм, драматургием къыщыхъуа зэхъуэкіыныгъэхэр. Лъэпкъ литературэр зрикіуэну гъуэгур зыубзыхуа художественнэ методхэр. Иджырей тхакіуэхэм я къэлъыхъуэныгъэхэр: псалъэр зи лъабжьэ гъуазджэм къыдекіуэкі хабзэхэмрэ щізуэ къэунэхухэмрэ.

Нало 3.М. (сыхь. 4)

И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Нало З.М. и лирикэм щіэлъ философие лъабжьэр. «Щіымахуэ», «Анэ», «Ягуэшкъым ІупщІэу», «ЦІыхумрэ тхыдэр дэлэн «Гугъэ», Тхьэмрэ», «Илъэхъауэ мэзыжь щхьэкіэм» усэхэм усакіуэм къыщиіуатэ гупсысэхэмрэ езым и дуней лъагъукіэ щхьэхуэмрэ. Нало З.М. къигъэщі образхэм я щіэщыгъуагъыр, къахэјукј гурыщіэ макъамэхэр. Гугъэмрэ γсэ сатырхэм хъуэпсапіэмрэ, фІэщхъуныгъэмрэ піейтеиныгъэмрэ усакіуэм и лирикэм щаубыд увыпіэр.

Литературэм и теорие. Прозэм и жанр ціыкіухэм (рассказ, новеллэ, очерк) теухуауэ еджакіуэхэм зрагъэщіахэм хэгъэхъуэн.

Къэрмокъуэ М.М. (сыхь. 3)

И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

«Хьэтіохъущыкъуей хъыбархэм» хыхьэ тхыгъэхэм лъэпкъым и тхыдэ гъуэгуанэр къызэрыщыгъэлъэгъуэжар. Адыгэм и блэкlамрэ и нобэмрэ тхакlуэм зэрызэпищіэр, тхыдэ къэхъукъащіэхэм езыр зэрабгъэдыхьэр, абыхэм къахэхыпхъэ дерсхэр къызэриlуатэ художественнэ іэмалхэр.

Литературэм и теорие. Персонажым и бзэм тхакlуэм ирит къыщхьэщыкlыныгъэхэм (диалог, монолог, и щхьэм хужыlэжыныгъэ) теухуауэ гъэ еджэгъуэ блэкlахэм къащlахэм хэгъэхъуэн.

Тхьэгъэзит 3.М. (сыхь. 3)

И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Тхакіуэ нэхъыжьхэм лъэпкъ литературэм щызэрагъэпэща хабзэ нэхъыфіхэм усакіуэр зэрыхуэпэжыр. «Гъатхэ губгъуэм», «Усакіуэм и мурад нэхъыщхьэр», «Щыст», «Лъахэ уэрэд», «Къызжаіэр хъуркъым сэ си фіэщ», «Гъатхэмрэ хъыджэбзымрэ», «Дыщэбжьэхэр», «Адыгэ къафэ», «Лъыхъуэ уи насыпым», «Гъэрэ щіырэ» усэхэм (нэгъуэщіхэри ядыщіыбгъу хъунущ) усакіуэм къыщиіэт темэхэмрэ гупсысэхэмрэ. Образхэм я системэр, ціыхугъэ лъагэм ухуриджэу абыхэм яхэлъ пафосыр.

Усакіуэм и бзэр, и усэ гъэпсыкіэм хэлъ щіэщыгъуагъыр.

Мафіэдз С.Хь. (сыхь. 5)

И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

МафІэдз С.Хь. и тхыдэ романхэр. XIX лІэщІыгъуэм и япэ Іыхьэ ныкъуэм Кавказ Ищхъэрэм ис лъэпкъхэмрэ Урысей къэралыгъуэмрэ яку дэлъа зэпыщіэныгъэхэр **«Гъыбзэ хуэфащэт», «Мыщэ лъэбжьанэ»** романхэм къызэрыщыгъэлъэгъуэжар. Романхэм я ухуэкіэр, сюжетым и зыужьыкіэр, къыхэхыпхъэ дерсхэр. Этнографием ехьэліа щапхъэхэм (адыгэ жылагъуэм, унагъуэм я псэукіэм, абы щызекіуэ хабзэ-нэмысым, адэ-анэхэмрэ бынхэмрэ я зэхущытыкіэхэм) тхыгъэм щаубыд увыпіэр.

Къагъырмэс Б.Хь. (сыхь. 5)

И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Темэмкіэ, усыгъэ лізужьыгъуэхэмкіэ Къагъырмэс Б.Хь. лъэпкъ поэзием щізуэ хилъхьахэр, нэхъ зыхуэшэрыуэ жанрхэр. **«Си Къэбэрдей», «Си лъзужь»** усэхэм къыщыіуэтэжа гухэлъу хэкум, лъэпкъым, ціыхубэм яхуэгъэзахэр (мы темэмкіэ егъэджакіуэм нэгъуэщі усэхэр къыхихыну хуитщ).

«Хьэшыр Чылар», «Къурш ажэм и ліэкіэ», «Щымыіэж мэз» усэ-балладэхэр (нэгъуэщіхэмкіи зэпхъуэкі хъунущ). Балладэ жанрым адыгэ литературэм зыщиузэщіынымкіэ Къагъырмэсым ищіа хэлъхьэныгъэр; абы и балладэхэм я гъэпсыкіэр, идеемрэ темэмрэ гъэнэхуа хъун щхьэкіэ, усакіуэм къигъэсэбэп іэмалхэр.

Къэжэр П.Хь. (сыхь. 2)

И гъащіэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ, «Нур» журналыр зэпэщынымыкіэ зэфіигъэкіахэр.

Къэжэр П.Хь. и усэхэу нэхъапэкіэ яджахэр. **«Жьэгу мафіэ», «Гулъытэ», «Си щіыналъэм и псэм щыщ сэ схэлъщ...», «Мэзым», «Гугъэм», «Анэгу» (мыбыхэм я піэкіэ егъэджакіуэм нэгъуэщі къыхихыну хуитщ) усэхэр. Къэжэрым и усэхэм къахухих темэхэмрэ и усэ гъэпсыкіэм, бзэм къахэщыж хьэлэмэтагъымрэ; усэбзэм и іэмалхэу нэхъыбэрэ къигъэсэбэпхэр. Макъхэр дахэу зэщіигъэжьыуэу, псалъэхэм ириджэгу хуэдэурэ, абыкіэ усакіуэм тхылъеджэр къызэрыдихьэхыфыр.**

Журт Б.Къу. (сыхь.4)

И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

и ІэдакъэщІэкІхэр, литературэм и пкъыгъуэхэу ТхакІуэм ap нэхъ зыхуэлэжьар – прозэ, публицистикэ, драматургие. Рассказхэр (ипэкіэ зэджауэ щытахэр) я тематикэрэ унэтіыныгъэкіэ зэрыгуэшар (гушыіэ рассказхэр, мелодрамэм и теплъэ зијэхэр, фантастикэм ижь зыщјихуахэр). Лирикэ повесть хуищІар («Гъатхэ лІэужьыгъуэм хэлъхьэныгъэу пасэ», «Ажэкъуэ»). «Мэрэмэжьей» (мыбы и піэкіэ нэгъуэщі егъэджакіуэм къыхихыну хуитщ) рассказыр зытеухуа Іуэхугъуэр; зи бынхэр зауэм хэкІуэда фызыжь Къундуз и нэс, пэжыныгъэ, бэшэчагъышхуэ зыхэлъу образыр цІыхугъэ къызэригъэлъэгъуар, ар Анэ Хэкум и образым хуэзыгъакіуэ щхьэусыгъуэхэр. Гъунэгъухэмрэ благъэхэмрэ рассказым зэхуэмыдэу – хэт зэхэщіыкіышхуэ зиізу, хэти Я ЩХЬЭ Іуэхум нэмыщІа зыри Я тхьэкіумэ къимыхьэу къызэрыщыгъэлъэгъуар; ціыхугъэ нэсым и пщіэр бгъэкіуэд зэрымыхъунур рассказым хьэкъыу къызэрыдгуригъаlуэр.

«Унагъуэ» повестыр зытеухуамрэ абы и ліыхъужь нэхъыщхьэм и образымрэ. Сабий зеиншэу къэна Гъуэгул1 хьэблэм дэсхэм ядилъагъу зэхэщіыкі дахэр, гу хуабагъыр, нэмысыр. Щіалэ ціыкіур ліыфі хъунымкіэ езым и ерыщагъымрэ зыхуэзэхэм я нэхъыбэм ядилъагъу зэхэщіыкіымрэ зэхуэдэу зэрелъытар. Къэіуэтэныгъэр лирикэ щіэлъу, гум къытехьэлъэ гуэри хэмылъу зэрыгъэпсар.

Хьэх С.Хь. (сыхь.4)

И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

«Си хъуреягъкіэ» циклым хыхьэ тхыгъэ кіэщіхэр (ауан, гушыіэ рассказхэр) езы тхакіуэм и набдзэгубдзаплъагъым къигъэщіа гъащіэ теплъэгъуэхэу зэрыщытыр. Тхакіуэм и тхыгъэхэм зэманым и нэпкъыжьэ зэрателъыр, психологизм куукіэ ахэр зэрыгъэнщіар. «Шамсир»,

Тхакіуэм и хъэтіыр, и бзэр: купщіэр куурэ псалъэхэр мащіэу псалъэухахэр зэрыухуар. «Пшапэ бзыгъэ» рассказхэр.

ІутІыж Б.Къу. (сыхь. 5)

И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Іутіыж Б.Къу. и усэхэм гулъытэ нэхъ зыхуэщіыпхъэу яхэлъыр: анэдэлъхубзэр зэригъэбзэрабзэр; гухэлъ къабзэ, къэіуэтэкіэ іэмал гъэщіэгъуэнхэр къызэригъэсэбэпым къыхэкіыу, и усыгъэхэр щіэщыгъуэ икіи зэхэщіыкіыгъуафізу зэрыщытыр. Лъэпкъым и гъащіэмрэ хэкур фіыуэ лъагъунымрэ «Тхыдэ...» усэм къызэрыщыіуэта щіыкіэр. «Вагъуэбэ жэщыр псысэ дахэу...», «Къыхохуэ гъащіэм махуэ пхуэмыхьыж...» (мы темэм теухуа нэгъуэщі усэхэмкіи зэпхъуэкі хъунущ) усэхэр щіалэгъуэм къыдэщіыгъу романтикэмрэ гукъабзагъэмрэкіэ зэщіэузэдауэ, абыхэм яхуэфащэж образ дахэхэр щіэлъыжу зэрыщытыр.

Мэзыхьэ Б.Б. (сыхь. 2)

И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Мэзыхьэ Б.Б. **«Бжьыхьэр пщащэ пыщэщыжыгъуэщ»** повестымкіэ «гъащіэм къыщылъыс мащіэм» арэзы техъуэ ціыхум и образыр лъэпкъ литературэм къызэрыхишар. Тхакіуэм и персонажхэм зэманым и нэпкъыжьэ зэратеплъагъуэр; ціыхумрэ къэралымрэ, унагъуэмрэ жылагъуэмрэ я зэхущытыкіэхэр. Хэку зауэшхуэм хэкіуэдахэм я фэеплъыр гъэлъэпіэнымрэ ліакъуэхэм я зэпыщіэныгъэр гъэбыдэнымрэ теухуа Іуэхугъуэ гугъур тхакіуэм зэрызэфіих художественнэ іэмалхэр.

Литерат урэм и теорие. Лирикэ лыхъужым, образхэм я гъэпсык эм теухуауэ гъэ еджэгъуэ блэк ахэм еджак Іуэхэм къащ ахэм хэгъэхъуэн.

Дыгъужь Къу.Б. (сыхь. 4)

И гъащіэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Дыгъужь Къу.Б. и **«Лъэlу», «Адэжь щіыналъэм», «Лабэ пхъэхуейхэр», «Кіэлъеlэу тхыдэм», «Пщэдджыжь дыгъэ»** усэхэм (нэгъуэщіхэри хэбгъэхьэ хъунущ) хэкур, лъэпкъыр, ціыху лэжьакіуэр гъэлъэпіэныр зэрыщытепщэр, усакіуэм абыхэм яхуиіэ лъагъуныгъэр усэбзэ дахэкіэ къызэриіуатэр.

Бещтокъуэ Хь.Къ. (сыхь. 3)

И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Нобэрей лъэпкъ поэзием Бещтокъуэм щиlыгъ увыпlэр, а увыпlэр зэрылъагэм щыхьэт техъуэ усыгъэхэу гъэ еджэгъуэ блэкlахэм яджахэр. Лирикэ усэхэм я тематикэр, абыкlэ нэхъ гулъытэ зыхуэфащэ усэхэр. «Си лъахэм» циклым, «Къэбэрдей», «Уэ уи бзэр сэ си къэралыгъуэщ» усэхэм (егъэджакlуэм зэрыфlэфlу мы темэмкlэ нэгъуэщl усэхэр къыхихыну хуитщ) адыгэ хэкум и образыр къызэрыщыгъэлъэгъуар.

Дэбагъуэ М.Къ. (сыхь. 4)

И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

«Анэр нэм хуэдэщ» пьесэм и гупсысэ нэхъыщхьэр абы и фіэщыгъэціэм къызэриіуатэр. Къалэдэсхэмрэ къуажэдэсхэмрэ я гъащіэр лъэныкъуэ куэдкіэ зэрызэпыщіар, зыр адрейм хуэныкъуэу зэрыпсэур. Иджырей ныбжьыщіэхэр – унагъуэ зыщіыгъащіэхэр — зыіууэ гугъуехьхэр. Драмэм хэт ціыхубз персонажхэр: Сэчинат, Хужьэ, Зое сымэ.

Пьесэм къыхэхыпхъэ дерсхэр; хэлъ щІэщыгъуагъхэр, диалогымрэ монологымрэ я къэгъэсэбэпыкІар.

Бицу А.М. (сыхь2.)

И гъащіэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

«Сэ къэзгъэк1ыжыркъым мэш», «Сурэт», «Нэф», «Къосыр уэс» «Кіуэцірыкіыбжэ» усэхэм (нэгъуэщіхэмкіи зэпхъуэкі хъунущ) ціыхугъэр, пэжыгъэр, лъагъуныгъэр мотив нэхъыщхьэу къазэрыхэјукіыр. Ахэр лирикэ нэсым и щапхъэ зэрыхъур. Бицу А.М. и усэхэр зэманым зэрыпэджэжыр, абыхэм яlэ ущииныгъэ, гъэсэныгъэ мыхьэнэр.

Усакіуэм и усэ сатырхэр адыгэ усэ гъэпсыкіэм зэризагъэр, абыхэм я зэщіэжьууагъыр. Лирикым и псалъэхэр щіэлъу лъэпкъ композиторхэм уэрэд куэд зэратхам ар и щхьэусыгъуэу зэрыщытыр (апхуэдэ зыбжанэ еджакіуэхэм

егъэціыхун) Л и т е р а т у р э м и т е о р и е. Усэм щіэт макъамэр езыгъэфіакіуэ ізмалхэр (аллитерацэ, аблаут, ассонанс, диссонанс).

Бемырзэ М.Хь. (сыхь. 2)

И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Бемырзэ М.Хь. и **«Адыгэбзэ», «Къуршыбгъэхэр щохуарзэ уэгум», «Анэм и псалъэ», «Срехъу хьэфиз ущысфіэкіуэд сыхьэтым», «Адыгэ пщащэ нэсым», «Къагъэуш адакъэхэм пщэдджыжьыр», «Къру макъ», «Псыхэгъэ»** (нэгъуэщіхэри ядыщіыбгъу хъунущ) усэхэм, зэрыщыту и усыгъэхэм литературэ критикэм хужиіахэр.

«Адыгэбзэ» усэм бзэр зыфlэкlуэдым хэщlыныгъэу игъуэтыр, и дунейр «ныбгъуэхьэш» зэрыхъур, адыгэбзэр зыщlэм дежкlэ «гъатхэ дыгъэ къуэмыхьэжу» ар зэрыщытыр къызэрыщыгъэлъэгъуар. Бзэм и зэфlэкlымрэ и къарумрэ усакlуэм зэриlэт зэгъэпщэныгъэхэр.

Ацкъэн Руслан(2)

И гъащіэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Ацкъэн Руслан и гъащ1эмрэ и лирикэр «Гъэр зи к1ыхьагъыр» усэ гупыр.

Мыкъуэжь Анатолэ. (сыхь. 5)

И гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Мыкъуэжь Анатолэ и и лирикэр. «Ди кхъухьыр», «Дунеишхуэ, умы1эуэлъауэ», «Хуейщ дыгъэр бзийк1э гуэшэну» усэхэм зауэмрэ мамырыгъэмрэ къызэрыхэщыжыр

Хэхэс адыгэ тхак1уэхэм я тхыгъэхэр(сыхь. 3)

Къандур М.И и гъащІэмрэ и литературэ лэжьыгъэмрэ.

Тхыдэ къэхъукъащІэхэм Къандур М.И. и литературэ лэжьыгъэхэм щаубыд увыпІэр. «Кавказ» трилогиер: романым и темэмрэ идеемрэ, композицэмрэ сюжетымрэ. Романым и фІэщыгъэцІэм и мыхьэнэр, абы къыщыхъу Іуэхугъуэхэр щекІуэкІ щІыпІэхэр, хэт лъэпкъхэр, тхыдэ персонажхэр. Зауэ теплъэгъуэхэр романым къызэрыщыгъэлъэгъуэжар, зауэм и сурэтыр щищІкІэ, тхакІуэм къигъэсэбэп плъыфэхэр. Зауэм, лъэхъэнэ ткІийм лъэпкъым и гупсысэкІэм, и хьэл-щэным иригъэгъуэт зэхъуэкІыныгъэхэр. Лъэхъэнэхэмрэ лІакъуэхэмрэ зэпызыщІэ къуэпсхэр: Ахъмэт, Къазбэч, Нахъуэ сымэ я образхэр. Романым

Изложенэ элемент зи1э сочиненэ. – 2

(«Псэм и жэнэтыр –лъагъуныгъэрщ», «Ц1ыхугъэр- адыгагъэщ»)

Сочиненэу-2 («Гъащ1эм щызи1э хъуэпсап1эр»)

(Анэр нэм хуэдэщ)

3. Тематическэ план

№ п/п	Разделхэр,темэхэр	Псори			
		сыхьэт бж.	Сочинен	Изложенэ	
			эу	У	
1.	Хэзыгъэгъуазэ	1			
2.	Нало Заур	4			
3	Къэрмокъуэ М	3			
4	Тхьэгъэзит Зубер	3			
5	Маф1эдз Сэрэбий				

6	Къагъырмэс Борис	5		
7	Къэжэр Пётр	2		
8	Елгъэр Кашиф	2		
9	Журт Биберд	4		
10	Хьэх Сэфэрбий	4		
11	1ут1ыж Борис	5		
12	Мэзыхьэ Борис	2		
13	Дыгъужь Къурмэн	4		
14	Бещтокъуэ Хьэбас	3		
15	Дэбагъуэ Мухьэмэд	4	1	Излож.2
16	Бицу Анатолэ	2		
17	Бемырзэ Мухьэдин	2		
18	Ацкъэн Руслан	2		
19	Мыкъуэжь Анатолэ	5		
20	Хэхэс адыгэ тхак1уэхэм я тхыгъэхэр	3		
21	Къэпщытэжыныгъэ	2		
	Псори	68	2	2

Nº	Темэр	Сыхь	Зэман щек1уэк1ынур		
		бж.			Унэ
			План	факт	лэжь
1	Хэзыгъэгъуазэ.	1	05.09.19		
	Нало Заур-4				
2	Нало 3 и гъащ1эмрэ и лит. лэжь-рэ.	1	07.09.19		
3	Нало 3 и новеллэхэр. Лит. И теорие«Къру закъуэ»,	1	12.09.1		
	«Мусэ Мусэ и дыдымрэ» «Т1ыт1у и дыгъэ шыщ1э»,.)		9		
4	«Т1ыт1у и дыгъэ шыщ1э»,.)	1	14.09.1		
5	Нало 3. и лирикэр. «Щ1ымахуэ», «Ягуэшынкъым	1	19.09.19		
	тхыдэр дэлэн 1упщ1эу», «Гугъэ», «Ц1ыхумрэ				
	Тхьэмрэ», «Илъэхъауэ мэзыжь щхьэк1эм» усэхэм				
	Къэрмокъуэ М-3				
6	Къэрмокъуэ М и гъащ1эмрэ и творчествэмр	1	21.09.19		
7	«Азэмэт», «Къоджэм уигъэжейркъым» дилогием лъабжьэ хуэхъуар.	1	26.09.19		
8	«Къоджэм уигъэжейркъым» романым и ухуэк1эр.Образхэр	1	28.09.19		
	Тхьэгъэзит Зубер-З			<u> </u>	
9	Тхьэгъэзит Зубер и гъащ1эмрэ и творч-вэ	1	03.10.19		
10	Тхьэгъэзит Зубер и лирикэр. «Гъатхэ губгъуэм»,	1	05.10.19		

	«Усак1уэм и мурад нэхъыщхьэр», «Лъахэ уэрэд», Си адэм и фэеплъу» усэхэм ящ1элъ			
11	Тхьэгъэзит Зубер и усэбзэр Дыщэбжьэхэр», «Гъэрэ щ1ырэ» «Лъыхъуэ уи насыпым»)	1	10.10.19	
	Маф1эдз Сэрэбий-5			
12	Маф1эдз Сэрэбий и гъащ1эмрэ и творчествэмр	1	12.10.19	
13	Маф1эдз С. и тхыдэ романхэр. «Мыщэ лъэбжьанэ» романыр	1	17.10.19	
14	Романым хэт персонажхэр зыхуэдэр	1	19.10.19	
15	«Мыщэ лъэбжьанэ» романым и ухуэк1эр, сюжетым и зыужьык1эр.	1	24.10.19	
16	Класс щ1ыб сыхьэт.	1	26.10.19	
	Налом и тхыгъэхэмк1э			
	Къагъырмэс Борис-5			
17	Къагъырмэс Борис и гъащ1эмрэ и творчествэмр	1	07.11.19	
18	Къагъырмэс Борис и лирикэр. «Къурш ажэм и л1эк1э», «Щымы1эж мэз	1	09.11.19	
19	«Лъагъуныгъэм и къарур» хъыбарыр зытеухуамрэ гупсысэ щ1элъымрэ.	1	14.11.19	
20	Сочиненэм хуэгъэхьэзырын	1	16.11.19	
	«Псэм и жэнэтыр лъагъуныгъэщ»			
21	Сочиненэр ирегъэтхэжын	1	21.11.19	
	Къэжэр Пётр-2			
22	Къэжэр Пётр и гъащ1эмрэ и творчествэмрэ	1	23.11.19	

	Къэжэр Пётр и лирикэр «Щ1алэгъуэ», «Гугъэ»	1	28.11.19	
	Елгъэр Кашиф-2			
23	Елгъэр Кашиф и гъащ1эмрэ и творчествэмрэ	1	30.11.19	
24	«Щыуагъэ» романым темэ нэхъыщхьэ хуэхъуар.	1	05.12.19	
	Журт Биберд-4			
25	Журт Биберд и гъащ1эмрэ и творчествэмрэ	1	07.12.19	
26	Журт Б. и рассказхэр. «Мэрэмэжьей». Темэр, гупсысэ нэхъыщхьэр.	1	12.12.19	
27	«Унагъуэ» романыр зытеухуар	1	14.12.19	
28	Класс щ1ыб сыхьэт. Абыт1э В и тх-к1э	1	19.12.19	
	Хьэх Сэфэрбий-4			
29	Хьэх Сэфэрбий и гъащ1эмрэ и творчествэмрэ прозэр. «Шамсир»	1	21.12.19	
30	«Пшапэ бзыгъэ» рассказхэр	1	26.12.19	
31	«Си хъуреягък1э» циклым хыхьэ. Лит. И теорие	1	28.12.19	
32	«Хьэх С. И рассказ к1эщ1хэр гъащ1эм и дерсщ» Урок-беседэ	1	16.01.20	
	1ут1ыж Борис- 5	I	1 1	l
33	1ут1ыж Борис и гъащ1эмрэ и творчествэмрэ	1	18.01.20	

34	1ут1ыж Борис и лирикэр «Тхыдэ-л1ыжь кхъахэр	1	23.01.20
	уанэтемыхщи», «Хьэдрыхэ напэлъагъу		
	щы1эжкъым»,		
35	«Тыргъэтауэ» пьесэр зытеухуа къэхъугъэхэр	1	25.01.20
36	«Тыргъэтауэ» пьесэм Персонаж нэхъыщхьэхэм я	1	30.01.20
	образхэр.		
37	Класс щ1ыб сыхьэт. «Кхъужьеибэ»пьесэмк1э	1	01.02.20
	Мэзыхьэ Борис -2		
38	Мэзыхьэ Борис и гъащ1эмрэ и творчествэмрэ	1	06.02.20
39	«Бжьыхьэр пщ1ащэ пылъэлъыжыгъуэщ» повестыр	1	08.02.20
	зытеухуар. Образ нэхъыщхьэхэр. Лит. И теорие		
	Дыгъужь Къурмэн-4	1	
40	Дыгъужь Къурмэн и гъащ1эмрэ и творчествэмрэ	1	13.02.20
41	Дыгъужь Къурмэн и лирикэр «Лъэ1у», «Адэжь	1	15.02.20
	щ1ыналъэм» усэхэр зытеухуа 1уэхугъуэ нэхъыщхьэр		
42	«Лабэ пхъэхуейхэр», «К1элъе1эу тхыдэм»,	1	20.02.20
	«Пщэдджыжь дыгъэ» усэхэм ящ1элъ гупсысэхэр.		
	Лит. И теорие.		
43	Класс щ1ыб сыхьэт. Мысачэ П. и тх-к1э	1	22.02.20
	Бещтокъуэ Хьэбас-З	1	
44	Бещтокъуэ Хьэбас и гъащ1эмрэ и творчествэмрэ	1	27.02.20
45	Бещтокъуэ Хьэбас и усэхэм адыгэ хэкум и образыр	1	29.02.20
	къызэрыщыгъэлъэгъуар «Къэбэрдей». Усэр гук1э		
	<u> </u>	I.	<u> </u>

46	Бещтокъуэ Хьэбас и лирикэ-эпикэр	1	05.03.20	
	Дэбагъуэ Мухьэмэд-4			
47	Дэбагъуэ Мухьэмэд и гъащ1эмрэ и творчествэмрэ	1	07.03.20	
48	«Анэр нэм хуэдэщ» пьесэр. Темэр, идеер. Лит. И теорие.	1	12.03.20	
49	Сочиненэм хуэгъэхьэзырын	1	14.03.20	
50	Сочиненэр ирегъэтхэжын	1	19.03.20	
	Бицу Анатолэ-2	1		
51	Бицу Анатолэ и гъащ1эмрэ и творчествэмрэ	1	21.03.20	
52	Бицу Анатолэ и лирикэр «Сэ къэзгъэк1ыжыркъым	1	02.04.20	
	мэш»,«К1уэц1рык1ыбжэ»,«Сурэт», «Нэф», «Къосыр			
	уэс» усэхэм къыхэщыж мотив нэхъыщхьэхэр.усэ гук1э.			
	Бемырзэ Мухьэдин-2			
53	Бемырзэ Мухьэдин и гъащ1эмрэ и творчествэмрэ	1	04.04.20	
54	Бемырзэ Мухьэдин и лирикэр. «Анэм и псалъэ»	1	9	
	Ацкъэн Руслан-2			
55	Ацкъэн Руслан и гъащ1эмрэ	1	11.04.20	
	и творчествэмрэ			
56	Ацкъэн Руслан и гъащ1эмрэ и лирикэр «Гъэр зи к1ыхьагъыр» усэ гупыр.	1	16.04.20	

	Мыкъуэжь Анатолэ-5				
57	Мыкъуэжь Анатолэ и гъащ1эмрэ и лирикэр	1	18.04.20		
	Мыкъуэжь Анатолэ и и лирикэр. «Ди кхъухьыр», «Дунеишхуэ, умы1эуэлъауэ», «Хуейщ дыгъэр бзийк1э гуэшэну» усэхэм зауэмрэ мамырыгъэмрэ къызэрыхэщыжыр	1	23.04.20		
58	Класс щ1ыб сыхьэт	1	25.04.20		
59	Сочиненэм хуэгъэхьэзырын. «Гъащ1эм щызи1э хъуэпсап1эр»	1	30.04.20		
60	Сочиненэр ирегъэтхэжын	1	02.05.20		
64	Хэхэс адыгэ тхак1уэхэм я тхыгъэхэр-3		07.05.20	T	
61	Къандур М.И «Кавказ» трилогиер: романым и темэмрэ идеемрэ. композицэмрэ сюжетымрэ	1	07.05.20		
62	Композицэмрэ сюжетымрэ	1	14.05.20		
63	Романым хэт образхэр.	1	16.05.20		
64	Гъэ псом яджар къытегъэзэжын	1	21.05.20		
65		1	23.05.20		
66	Резервнэ сыхьэтхэр				
67					
68					